

Årsrapport 2011

Innholdsfortegnelse

LYSE	
Kort om Lyse	3
Lyse – sentrale hendelser i 2011	4

ÅRSRAPPORT	
Nøkkeltall	6
Resultatregnskap	16
Balanse	17
Utvidet konsolidert resultatregnskap	19
Kontantstrømoppstilling	20
Endringer i konsernets egenkapital	21
Revisors beretning	22
Noter til regnskapet:	
1. Generell informasjon	24
2. Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene	24
3. Finansiell risikostyring	32
4. Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger	45
5. Forretningsområder	46
6. Varige driftsmidler	50
7. Immatrielle eiendeler	52
8. Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	54
9. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	58
10. Derivater	59
11. Kundefordringer og andre fordringer	62
12. Varer	63
13. Kontanter og kontantekvivalenter	63
14. Aksjekapital og overkurs	64
15. Egenkapital	65
16. Leverandørgjeld, annen kortsiktig gjeld og avsetninger	66
17. Lån	66
18. Utsatt skatt	68
19. Pensjoner	71
20. Annen langsiktig gjeld og avsetninger	74
21. Netto tap / gevinster til virkelig verdi	74
22. Inntekter	76
23. Andre driftskostnader	76
24. Lønn	77
25. Finansinntekter / kostnader	78
26. Skattekostnad	79
27. Pantstillelser og garantier	80
28. Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	81
29. Betingede utfall	81
30. Foretaksintegrasjon	82
31. Ikke balanseførte forpliktelser	84
32. Nærstående parter	84
33. Selskaper som inngår i konsolideringen	86
34. Hendelser etter balansedagen	86

VIRKSOMHETSOMRÅDER	
Energi	87
LNG	92
Overføring	95
Telekommunikasjon	99
Utbygging, drift og vedlikehold	101
Marked	104

STYRE OG LEDELSE	
Styrende organer våren 2011	107
Konsernledelse	108

Kort om Lyse

Konsernets virksomhet

Lyse er et norsk industrikonsern innenfor energi og telekommunikasjon med tilhørende infrastruktur. Lyse eies av 16 kommuner i Sør-Rogaland. Virksomheten omfatter produksjon og salg av energi- og telekomprodukter, samt bygging og drift av infrastruktur. Konsernet har sin hovedvirksomhet og sitt hovedmarked i Sør-Rogaland, men leverer også tjenester i et nasjonalt marked der Lyse leverer bredbåndstjenester til samarbeids-partnere. Lyses aksjonærer legger til grunn et langsiktig, industrielt perspektiv for utviklingen av konsernet. Lønnsomhet og avkastning fra virksomheten prioriteres høyt.

Posisjon og visjon

Lyse skal forenkle kundenes hverdag med nyttige, trygge og framtidsrettede produkter og tjenester.

Lyse skal være et nyskapende, samfunnsbevisst og kundeorientert energi- og telekommunikasjons-selskap. Konsernet skal sikre en sterk markedsposisjon gjennom en godt utbygd infrastruktur og et variert tilbud av produkter og tjenester.

Lyse – sentrale hendelser i 2011

Januar

KALDESTE ÅRET. 2011 var det kaldeste året på 70 år og med kun 85 prosent av normal nedbør. Dette bidro til høye strømpriser.

Februar

PERMANENT TILLATELSE. Skangass fikk permanent tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet for produksjon av LNG basert på en årlig produksjon av 300 000 tonn LNG.

Mars

NY VERDENREKORD. Altibox satte ny verdensrekord med en internettkapasitet på 100 Gbit/s under data-treffet The Gathering. Hastigheten var omtrent tre ganger så stor som den totale hastigheten året før.

NYTT FAKTURERINGSSYSTEM. 21. mars tok Lyse i bruk nytt faktureringsystem som gjør arbeidsdagen enklere.

April

ÅRSRESULTAT. Lyse fikk et årsresultat på 257 millioner kroner mot 485 millioner året før. Dette skyldes i hovedsak negative urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og lavere kraftproduksjon.

HURTIGLADNING OG BIOGASS. Lyse åpnet verdens første fyllestasjon med kombinasjonen el hurtigladning og biogass. Samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa sto for den offisielle åpningen.

Mai

SKANGASS HELEID AV LYSE. Lyse Neo AS kjøpte aksjene til Celsius AS i Skangass AS.

NYTT PROSJEKT. Positiv energi er navnet på det nye prosjektet som forteller om Lyses energivirksomhet på en ny måte.

Juni

JØSSANG OG DALEN KRAFTVERK. Etter en vellykket utbygging ble Jøssang og Dalen kraftverk offisielt åpnet 16. juni av nestleder i Stortingets energi- og miljøkomité, Siri Meling.

PROSJEKT SAFER@HOME. Altibox' og UiS prosjekt Safer@Home fikk 10 millioner kroner i støtte fra Forskningsrådet. Prosjektmidlene skal blant annet finansiere to doktorgradsstipendiater

Juli

SALG AV EIERANDEL I NORGER-PROSJEKTET. Lyse Energi bruker retten i aksjonæravtalen og selger sin eierandel på 16,67 prosent i NorGer-prosjektet til Statnett.

FØRSTE TANKSKIP TIL BORG HAVN. I midten av juli kom det første tankskipet med LNG fra Risavika til Skangass sin terminal på Borg havn. – En miljøvennlig energikilde har anløpt Østlandet. En stor dag for Skangass og industrien, skrev Fredrikstad Blad.

August

HELEID DATTERSELSKAP. NorAlarm ble et heleid datterselskap av Lyse.

NY LEVERANDØR AV MOBILTELEFONI. NetCom har blitt valgt som ny leverandør av mobiltelefoni for Altibox. – NetCom leder an i utviklingen av ny mobilteknologi, og Altibox kan nå tilby sine kunder enda bedre produkter til mer konkurransedyktige priser.

FJERNVARMELEDNING FRA FORUS TIL JÅTTÅVÅGEN. Arbeidet med å legge ny fjernvarmeledning fra Forus til Jåttåvågen starter opp. Når ledningen settes i drift vil spillvarme fra energigjenvinning av avfall erstatte naturgass som oppvarmingskilde i Jåttåvågen. Det gir reduserte utslipp av CO₂.

September

ANBEFALER KONSESJON TIL MÅKAKNUTEN. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anbefaler at det gis konsesjon til Måkaknuten vindkraftverk i Gjesdal og Bjerkreim kommuner.

LANGSIKTIG LEVERINGSAVTALE FOR SKANGASS. Skangass har inngått en langtids-avtale med et av verdens ledende stålverk, Uddeholms AB i Hagfors i Sverige. Avtalen innebærer levering av LNG fra anlegget i Risavika.

NY HOVEDSAMARBEIDSAVTALE. Viking Fotball og Lyse har inngått en ny hovedsamarbeidsavtale for årene 2012–2016. Avtalen innebærer at Viking får storskjermer på stadion neste fotballsesong, og er en fortsettelse på et allerede langsiktig samarbeid.

Oktober

OFFISIELL ÅPNING AV SKANGASS-ANEGGET. Tirsdag 18. oktober åpnet nærings- og handelsminister Trond Giske Skangass-anlegget i Risavika. Åpningen var en viktig markering av et produktivt anlegg som allerede har en rekke kunder i Norge og Skandinavia.

LYSE OG ALTIBOX SINE FACEBOOK-SIDER KÅRET TIL DE BESTE I REGIONEN. Under Stavanger Facebook Event 2011 ble mellom 15 og 20 kommersielle facebook sider nominert til å bli en av de tre beste.

LYSES FORSKNINGSPRIS. Professor Siv Kristoffersen ved Arkeologisk Museum ble tildelt Lyses forskningspris for 2010.

November

BELYSNING I TJENSVOLLKRYSET. Tjensvollkrysset er en av syv finalister til Norsk Lyspris. Det er Lyse som har prosjektert og bygget belysningen av krysset på vegne av Statens vegvesen.

BJERGSTED ENERGISENTRAL OFFISIELLT ÅPNET. 16. november åpnet ordfører Christine Sagen Helgø Bjergsted energisentral. Lyse bidrar med infrastruktur for lys, varme, kjøling og fibernett til både nytt og gammelt konsert- og nye skoler, boliger og næringsbygg i området.

OFFISIELL ÅPNING AV ÅRDALSELVA KULTIVERINGSANLEGG. Anlegget ble åpnet av ordfører i Hjelmeland, Trine Danielsen.

Desember

NY 132 KV KRAFTLEDNING. Lyse Elnett har søkt om konsesjon for en ny 132 kV kraftledning fra Maudal til Oltedal. Linjen passerer Gilja og vil legge til rette for tilknytning av nytt vindkraftprosjekt i fjellområdet øst for Giljastølen.

250 000 OPPKOPLEDE ALTIBOX-KUNDER. I begynnelsen av desember passerte vi 250 000 oppkoblede kunder, noe som også ble lagt merke til blant konkurrentene.

LYSES NYE KJERNEVERDIER. Vi skal være tydelige, ansvarlige modige lagspillere. Kjerneverdiene ble presentert for ansatte 3. desember.

Nøkkeltall for Lyse

			2011	2010	2009	2008	2007
Fra resultatregnskapet							
Driftsinntekter		Mill. kr.	5 296	5 144	4 273	4 395	3 310
Driftskostnader		Mill. kr.	3 032	2 614	2 163	2 062	1 583
EBITDA	(1)	Mill. kr.	2 263	2 530	2 110	2 332	1 727
Avskrivninger og nedskrivninger driftsmidler		Mill. kr.	781	652	539	477	433
Driftsresultat (EBIT)	(2)	Mill. kr.	2 231	1 449	1 637	2 445	1 201
Netto finansposter		Mill. kr.	853	500	508	422	333
Årsresultat før skatt		Mill. kr.	1 377	949	1 129	2 023	869
Årsresultat etter skatt *)		Mill. kr.	602	257	485	966	523
*) Herav:							
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)		Mill. kr.	539	-311	64	443	-75
Tilbakeført resultat effekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)		Mill. kr.	98	49	97	-122	-37
Andre IFRS effekter (etter skatt)		Mill. kr.	144	43	-43	-12	12
Fra balansen							
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		Mill. kr.	16 771	15 656	13 546	12 497	12 063
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		Mill. kr.	330	864	830	611	779
Kontanter og bank		Mill. kr.	668	912	229	444	83
Øvrige eiendeler		Mill. kr.	1 962	2 485	2 318	2 550	1 726
Sum eiendeler		Mill. kr.	19 731	19 918	16 924	16 102	14 651
Egenkapital		Mill. kr.	4 364	4 294	4 136	3 346	3 537
Rentebærende gjeld		Mill. kr.	10 142	9 652	7 446	6 229	5 630
Herav: Ansvarlig lån fra eiere		Mill. kr.	2 700	2 800	2 900	3 000	3 097
Justert rentebærende gjeld	(3)	Mill. kr.	10 421	9 774	7 493	6 298	5 642
Sysselsatt kapital	(4)	Mill. kr.	14 506	13 946	11 582	9 575	9 167
Kontantstrøm							
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		Mill. kr.	2 343	2 040	2 187	2 315	1 641
Netto rentekostnader		Mill. kr.	501	410	416	401	364
Betalte skatter		Mill. kr.	587	628	671	419	652
Utbytte til eier		Mill. kr.	340	327	358	311	325
Investeringer i varige driftsmidler og immaterielle eiendeler		Mill. kr.	1 204	1 350	1 173	1 003	786
Investeringer i eierandeler	(5)	Mill. kr.	284	138	844	423	482
Likvide midler		Mill. kr.	668	912	229	444	83
Ubenyttede trekkrettigheter		Mill. kr.	1 000	1 000	1 000	1 000	607
Finansieringsstørrelser							
FFO	(6)	Mill. kr.	1 376	1 524	1 373	1 142	994
EBITDA rentedekning	(7)		4,2	5,7	4,5	4,6	4,5
EBIT rentedekning	(8)		4,2	3,2	3,5	4,8	3,2
EBIT rentedekning – justert	(9)		2,8	4,2	3,3	3,6	3,4
FFO rentedekning	(10)		2,6	3,4	2,9	2,3	2,6
FFO/Justert rentebærende gjeld (%)		%	13,2 %	15,6 %	18,3 %	18,1 %	17,6 %
Rentebærende gjeldsgrad	(11)	%	69,9 %	69,5 %	64,4 %	65,3 %	61,5 %
Egenkapitalandel	(12)	%	22 %	21,6 %	24,4 %	20,8 %	24,1 %
Egenkapitalandel – hensyntatt ansvarlig lån	(13)	%	36 %	35,6 %	41,6 %	39,4 %	45,3 %
Nøkkeltall, regnskap							
EBITDA margin	(14)	%	42,7 %	49,2 %	49,4 %	53,1 %	52,2 %
EBIT margin	(15)	%	42,1 %	28,2 %	38,3 %	55,6 %	36,3 %
Egenkapitalrentabilitet	(16)	%	13,9 %	6,1 %	13,0 %	28,1 %	16,4 %
Avkastning sysselsatt kapital	(17)	%	15,7 %	11,4 %	15,5 %	26,1 %	14,3 %
Skatteprosent	(18)	%	56 %	72,9 %	57,1 %	52,2 %	39,7 %

Nøkkeltall for Lyse

		2011	2010	2009	2008	2007
Nøkkeltall, Energi						
Maskininstallasjon	MW	1 599	1 587	1 561	1 561	1 561
Magasinkapasitet	GWh	5 068	5 057	5 040	5 040	5 040
Middelproduksjon	GWh	5 743	5 668	5 668	5 668	5 668
Produksjon vannkraft	GWh	4 210	5 271	6 073	7 264	5 802
Systempris Nord Pool	øre/kWh	36,72	42,53	30,65	36,94	22,36
Bokført verdi av vannkraft per kWh		1,28	1,17	1,14	1,17	1,23
Strømleveranse sluttbruker	GWh	2 910	3 146	2 985	3 000	3 043
Lvert volum Naturgass	GWh	552	674	522	484	441
Lvert volum Fjernvarme	GWh	105	114	87	75	58
Nøkkeltall, LNG						
Produksjonskapasitet	Tonn	300 000				
Antall kunder		14				
Lvert volum	Tonn	71 100				
Lvert volum	GWh	1 079				
Bokført verdi LNG anlegg og mottaksterminaler	Mill. kr.	1 894				
Nøkkeltall, Overføring						
Antall nettkunder		130 000	127 000	125 000	122 738	119 637
Lvert energi	GWh	5 286	5 514	4 872	4 780	4 694
Nettkapital (NVE kapital) lagt til grunn i inntektsrammen	Mill. kr.	1 866	1 782	1 641	1 727	1 711
Målt effektivitet (NVE effektivitet)	%	106,7 %	109,2 %	126,6 %	112,2 %	105,1 %
KILE-kostnad	Mill. kr.	9,02	11,69	21,29	7,65	5,60
Nøkkeltall, Telekom						
Sysselsatt kapital		2 874	2 342	1 517	1 246	878
EBITDA		391	258	151	168	148
EBITDA margin	(14) %	23,3 %	19,0 %	13,6 %	26,3 %	26,7 %
Bokført verdi Telekom infrastruktur	(19) Mill. kr.	2 602	1 805	1 510	1 163	950
Antall kilometer fibernett	Km	14 285	8 088	6 036	3 748	2 072
Antall aktive fiberkunder i Altibox partnerskapet		238 535	212 931	176 148	126 293	85 588
Antall aktive kunder eiet av Lyse		104 298	75 961	64 244	43 136	35 941
Antall solgte fiberkontrakter		265 855	233 518	203 857	156 257	108 154
Eiere						
Ansvarlig lån fra eiere	Mill. kr.	2 700	2 800	2 900	3 000	3 097
Renter og avdrag ansvarlig lån	Mill. kr.	235	231	229	340	326
Utbytte / eieruttak	Mill. kr.	340	327	358	311	325
Resultat per aksje	(20) kr.	596	255	480	958	519

Definisjoner:

(1) EBITDA	Driftsresultat + avskrivninger og nedskrivninger + resultatandel TS/FKV + andre tap/gevinster netto
(2) EBIT	Driftsresultat etter IFRS
(3) Justert rentebærende gjeld	Rentebærende gjeld + skattejustert ikke resultatførte estimatavvik på pensjonsforpliktelser
(4) Sysselsatt kapital	Egenkapital + rentebærende gjeld
(5) Investeringer i eierandeler	Kjøp av aksjer eller andeler, samt egenkapitalutvidelse i andre selskaper
(6) FFO	Årsresultat + avskrivninger, nedskrivninger, endring utsatt skatt og andre ikke kontantgenererende poster
(7) EBITDA rentedekning	EBITDA / rentekostnader
(8) EBIT rentedekning	EBIT / rentekostnader
(9) EBIT rentedekning	EBIT - urealiserte verdiendringer / rentekostnader
(10) FFO rentedekning	FFO / rentekostnader
(11) Rentebærende gjeldsgrad	Rentebærende gjeld / (rentebærende gjeld + bokført egenkapital)
(12) Egenkapitalandel	Egenkapital / sum eiendeler
(13) Egenkapitalandel - hensyntatt ansvarlig lån	Samlet egenkapital + ansvarlig eierlån / total kapital
(14) EBITDA margin	EBITDA / driftsinntekter
(15) EBIT margin	EBIT / driftsinntekter
(16) Egenkapitalrentabilitet	Årsresultat i % av gjennomsnittlig egenkapital
(17) Avkastning sysselsatt kapital	Driftsresultat i % av gjennomsnittlig sysselsatt kapital
(18) Skatteprosent	Skattekostnad / årsresultat før skatt
(19) Bokført verdi Telekom infrastruktur	Grøfter, trekkerør, fiber og aktiv utrustning i fibernettet
(20) Resultat per aksje	Årsresultat / antall aksjer i selskapet

Årsberetning 2011

Konsernets virksomhet

Lyse er et norsk industrikonsern innenfor energi og telekommunikasjon.

Virksomheten omfatter produksjon og salg av energi- og telekommunikasjonstjenester, samt bygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Konsernet eier og driver en betydelig infrastruktur knyttet til de ulike forretningsområdene.

Lyse selger energi- og telekommunikasjonsprodukter i så vel regionale som nasjonale markeder; til bedrifter og private. Hovedmarkedet ligger i Sør-Rogaland. Kundene tilbys energiproduktene strøm, varme, kjøling, biogass og naturgass. Telekomproduktene og -tjenestene selges under merkenavnet Altibox® med internett, TV, alarm samt video- og telefonitjenester.

Lyse eies av 16 kommuner i Sør-Rogaland og hovedkontoret er i Stavanger. Selskapet har en sterk regional forankring. Lyses aksjonærer legger til grunn et langsiktig, industrielt perspektiv for utviklingen av konsernet. Lønnsomhet og langsiktig, stabil avkastning fra virksomheten prioriteres høyt.

Økonomiske resultater

I 2011 ble årsresultat før skatter på 1377 millioner kroner, mot 949 millioner kroner i 2010. Etter skatter utgjorde årsresultatet 602 millioner kroner mot 257 millioner kroner året før. Regnskapet er avlagt etter IFRS (internasjonale regnskapsstandarder).

Som følge av et kraftig fall i kraftprisene gjennom hele året, er det inntektsført vesentlige urealiserte positive verdiendringer på kraftkontrakter inngått for å prissikre fremtidig kraftproduksjon. Urealisert positiv verdiendring på kraftkontrakter og finansielle poster beløper seg til 750 millioner kroner i 2011, tilsvarende 539 millioner kroner etter skatt.

Årsresultatet før urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster ble 628 millioner kroner før skatt og 62 millioner etter skatt. Til sammenligning var fjorårets resultat på henholdsvis 1381 millioner kroner før skatt og 568 millioner kroner etter skatt.

I det videre holdes urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter utenfor den finansielle gjennomgangen slik at driftsresultatet fra underliggende drift kommenteres. Det vises til note 5 og nøkkeltall hvor resultateffekten av urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster er vist segmentfordelt. Av årets positive urealiserte verdiendringer er 539 millioner kroner etter skatt knyttet til kraftkontrakter innen energisegmentet.

Konsernets svake årsresultat for 2011 skyldes i hovedsak en rekordlav vannkraftproduksjon på bare 4,2 TWh, et betydelig negativt årsresultat fra LNG virksomheten

forårsaket av lav kapasitetsutnyttelse ved fabrikken i oppstartsåret og vesentlige nedskrivninger på konsernets investeringer i selskapene Noreco ASA og Ventelo AS.

Driftsaktivitetene ga i 2011 en avkastning på 15,7% målt ved driftsresultat i forhold til gjennomsnittlig sysselsatt kapital. Sammenlignet med 2010 er dette en økning på 4,3 prosentpoeng.

Avkastning på egenkapitalen før urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster ble 1,4 % (13,5 %), og total kapitalavkastningen før urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster ble 7,8 % (10,6%).

Lyse produserte 4,2 TWh vannkraft i 2011, noe som er 1,1 TWh lavere enn konsernets produksjon i 2010 og hele 1,5 TWh lavere enn konsernets middelproduksjon. Årsaken var uvanlig lite nedbør i 2010, noe som medførte en anstrengt magasinsituasjon og frykt for rasjonering i årets første måneder. En uvanlig nedbørsrik sommer og høst ga store tilsig, men medførte tidvis meget lave markedspriser på kraft. Lyse har betydelig magasinkapasitet, og styret har prioritert å styrke konsernets magasinbefylling slik at vannkraftproduksjonen kan kjøres i perioder med høyere markedspriser.

Kraftproduksjon, – handel og sluttbrukermarkedet bidrar med vel 443 millioner av årsresultatet før urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster, mens nettvirksomheten bidrar med 237 millioner kroner. Gass- og fjernvarmevirksomheten leverte et årsresultat på 73 millioner kroner etter skatt. Dette er en resultatforbedring på 16 millioner sammenlignet med fjoråret.

Telekomvirksomheten videreførte vekststrategien i hjemmemarkedet og nasjonalt via partnersatsingen til Altibox. Virksomhetens årsresultat etter skatter ble på –40 millioner kroner før nedskrivningen av aksjene i Ventelo AS. Tilsvarende var årsresultatet –86 millioner kroner i 2010. For bredbåndsvirksomheten i Lyses hjemmemarked var årsresultatet på 5,8 millioner kroner mot – 3,5 millioner kroner i 2010. Fiberutbygging etter den modellen Lyse-konsernet har valgt, er langsiktig og har to faser, investerings- og høstefasen. Den positive resultatutviklingen i hjemmemarkedet kommer som følge av at den største vekstperioden er over og virksomheten er over i en mer etablert driftsfase med jevn vekst.

For Lyse Energi AS, konsernets morselskap, er forretningsåret 2011 gjort opp med et årsresultat på –175 millioner kroner. I samsvar med langsiktig utbytteplan foreslår styret at 357,5 millioner kroner avsettes til utbytte i morselskapet Lyse Energi AS, samtidig som det overføres 533 millioner fra annen egenkapital. Selskapets frie egenkapital før utbetaling av utbytte for regnskapsåret 2011 utgjør 1 120 millioner kroner.

I samsvar med regnskapslovens § 3-3 bekrefter styret at konsernregnskapet og selskapsregnskapet for Lyse Energi AS er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift.

Driftsresultat

Konsernet hadde i 2011 en brutto omsetning på 5 296 millioner kroner, mot 5 144 millioner kroner i 2010. Dette representerer en omsetningsøkning på 2,9%. Driftsinntektene fra vannkraftproduksjonen falt betydelig som følge av årets rekordlave produksjonsvolum. Første driftsår for LNG fabrikken ga en omsetning på 325 millioner kroner.

Innen forretningsområdet Telekom ble omsetningen på 1 539 millioner kroner i 2011. Dette tilsvarer en økning på 25% eller 306 millioner kroner fra året før.

Driftskostnadene justert for urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster ble totalt 3 814 millioner kroner i 2011, som er en økning på 552 millioner kroner fra 2010. Den vesentligste årsaken til økningen i driftskostnadene er at LNG virksomheten hadde sitt første hele driftsår. Driftskostnadene fra LNG virksomheten beløper seg til 281 millioner kroner, og en vesentlig andel av disse er faste. I televirksomheten øker driftskostnadene med 239 millioner kroner, primært som en følge av økte kundevolumer. Skagerak Fiber AS inngår også i konsernet fra 1. januar 2011.

Økningen i avskrivningene på 163 millioner kroner er hovedsakelig knyttet til investeringene i LNG virksomheten, oppstart av nytt kraftverk i Jørpelandsvassdraget og vekst i teleinfrastrukturen. Totale avskrivninger i 2011 var på 774 millioner kroner.

Eiendomsskatter og konsesjonsavgifter på samlet 158 millioner kroner øker med 6 millioner kroner sammenlignet med fjoråret. Økningen er en konsekvens av økt beregningsgrunnlag for eiendomsskatt.

Driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) justert for urealisert verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster ble 2 262 millioner kroner mot 2 533 millioner kroner i 2010. Tilsvarende var driftsresultatet på 2 231 millioner kroner, noe som er 782 millioner bedre enn fjoråret.

Forretningsområdet Energi

Energivirksomheten består av virksomheten i de heleide selskapene Lyse Produksjon AS (som forvalter eierandelene i Sira-Kvina, Ulla Førre og Jørpeland Kraft AS), Lyse Handel AS og Lyse Neo AS.

Total omsetning for forretningsområdet beløper seg til 2 174 millioner kroner i 2011. Kraftproduksjon, -handel og sluttbrukermarkedet sto for en omsetning på 1 831 millioner kroner i 2011, en reduksjon på 361 millioner kroner fra fjoråret. Omsetningen i sluttbrukermarkedet for strøm ble på 1 389 millioner kroner og markedsposisjonen er tilfredstillende.

Driftsresultatet fra kraftproduksjon, -handel og sluttbrukermarked ble 1 182 millioner kroner før urealiserte verdiendringer på kraftkontrakter og finansielle poster. Tilsvarende var resultatet på 1 541 millioner kroner i 2010.

Kraftproduksjonen og markedsprisene på kraft er avgjørende for forretningsområdets resultatutvikling. Rekordlav produksjon på bare 4,2 TWh forklarer det svake årsresultatet. Sammenlignet med fjoråret, er kraftproduksjonen redusert med 1,1 TWh, og årsproduksjonen ble hele 1,4 TWh lavere enn virksomhetens middelproduksjon.

Urealiserte verdiendringer for inngåtte kraftkontrakter var -539 millioner kroner etter skatt i 2011 mot tilsvarende 311 millioner kroner etter skatt i 2010 (note 5). Årets verdiendring skyldes i all hovedsak fallende markedspriser i terminmarkedet i løpet av året, noe som medførte større urealiserte gevinster på framtidige prissikringskontrakter ved årsskiftet.

Kraftmarkedet i Norden var sterkt preget av lite nedbør i begynnelsen av 2011. Tidlig på året var den hydrologiske situasjonen særdeles anstrengt og det var reell bekymring for om det var nok vann i magasinene inntil snøsmeltingen. Snøsmeltingen kom imidlertid svært tidlig. Videre slo været helt om til en situasjon med nedbør langt over normalt gjennom resten av året. Markedsprisene var høye i årets første kvartal, men var deretter fallende gjennom året som følge av mye nedbør og høye temperaturer som etter hvert medførte kraftoverskudd i markedet.

I den meget anstrengte situasjonen i begynnelsen av året prioriterte styret å holde tilbake produksjon for å bidra til å sikre krafttilgang for regionen fram mot snøsmeltingen. Høsten 2011 med tidvis svært lave markedspriser, produserte Lyse relativt lite for å bygge opp vannmagasinene styrke konsernets ressursituasjon.

Gjennomsnittlig spotpris i Norden ble 36,7 øre/kWh (ned 14 % fra 2010), mens Sørvest-Norge hvor Lyse selger sin produksjon, kom ut med en pris 0,7 øre/kWh lavere.

Det svake produksjonsgrunnlaget innenfor vannkraften i begynnelsen av året, medførte en betydelig import til Norge de første 20 ukene. Deretter ble Norge en betydelig eksportør av kraft på grunn av sterkt produksjonsgrunnlag. Totalt for 2011 var den norske nettoeksporten 3,1 TWh, mot 7,5 TWh nettoimport i 2010. Omslaget fra nettoimport til nettoeksport gir et godt bilde på den forbedrede ressurs-situasjonen fra det ene året til det andre. Ved utgangen av året var den samlede magasinutfyllingen i Norden 112% av normalt nivå.

Den sterkt forbedrede hydrologiske situasjonen medførte fallende markedspriser på kraft frem i tid, og da spesielt prisene i år 2012. For årene fremover ble prisnedgangen beskjedent da prisforventningene for disse periodene styres mer av internasjonale forhold og råvarepriser.

Driftsresultatet fra gass- og varmevirksomheten ble på 86 millioner kroner mot 79 millioner kroner i 2010. En mild vinter reduserte gass og fjernvarmeleveransene sammenlignet med fjoråret. Totalt ble det levert 657 GWh med gass og fjernvarme, noe som er 131 GWh lavere enn i 2010. Gass og varmepriser er i stor grad knyttet opp mot kundens alternative energibærere og vil derfor være konkurranse-dyktige i forhold til kundenes alternativer.

Ledningsbasert fremføring av naturgass i rør frem til sluttbrukere er kapitalkrevende, og resultatene må vurderes i et langsiktig perspektiv. Gass- og varmevirksomheten i Lysekonsernet er nå over i en etablert driftsfase, hvor det i større grad enn tidligere gjennomføres nysalg langs etablert infrastruktur som gir tilfredsstillende lønnsomhet med lave investeringer. Nyinvesteringer egenfinansieres, og avkastning på sysselsatt kapital er akseptabel.

Det er inngått nye leveranseavtaler for naturgass og fjernvarme som tilsier at leveransevolumene vil øke også i 2012. Høsten 2010 ble det innført CO₂-avgift på naturgass brukt til boligoppvarming. Dette kan få en viss betydning for fremtidige konkurransekraft i dette markedessegmentet.

Investeringer innen forretningsområdet energi beløper seg til 209 millioner kroner. Innen vannkraftproduksjon utgjør investeringene 140 millioner kroner, primært knyttet til nødvendige rehabiliteringer og sikringstiltak på damanlegg. Gass og varmevirksomheten investerte 69 millioner kroner.

Forretningsområdet LNG

LNG virksomheten hadde sitt første hele driftsår i 2011 og driftsinntektene ble på 336 millioner kroner. Det ble levert 71 100 tonn LNG til kunder, noe som tilsvarer en energimengde på 1 079 GWh. Anlegget har en årlig produksjonskapasitet på 300.000 tonn LNG og særlig i første halvår har kapasitetsutnyttelsen vært lav. Virksomhetens driftskostnader er i vesentlig grad faste, og årets resultat før avskrivninger (EBITDA) på -109 millioner kroner reflekterer årets lave kapasitetsutnyttelse. Teknisk har anlegget fungert godt med høy grad av driftsstabilitet.

Ved utgangen av fjoråret var det inngått lengre kontraktsvolumer på ca 200.000 tonn. Etter årets utløp er det solgt ytterligere langsiktige kontraktsvolumer, noe som medfører at anlegget forventes å få full kapasitetsutnyttelse.

1. juni overtok Lyse eierandelen til Celsius AS på 32,9 % i LNG virksomheten, og all virksomhet er i ettertid samlet i selskapet Skangass AS. Virksomhetens finanskostnader reflekterer det forhold at Lysekonsernet har ytt lån til virksomheten for å sikre videre drift. Lånene har vært usikret og hatt en rente som speiler kredittrisikoen. Etter at virksomheten nå er 100 % eiet av Lysekonsernet, vil virksomheten bli refinansiert første kvartal 2012 .

En omlastningsterminal for LNG på Øra ble ferdigstilt i juli 2011 på estimert kostnad og avtalt tid, og LNG fraktes med skip fra LNG fabrikken i Risavika til Øra terminalen. Årets investeringer i LNG virksomheten beløper seg til 237 millioner kroner.

Skangass AS er opptatt av å styre risikoen knyttet til salgsmarginen mellom fødegass og produsert LNG som selges i sluttbrukermarkedet, og en betydelig andel av kundeporteføljen har samme indeksering som kjøpsavtalen for fødegass til LNG anlegget.

Forretningsområdet Telekom

Telekomvirksomheten med fiberutbygging består av den heleide virksomheten i Altibox AS, den lokale fibervirksomheten organisert i Lyse AS, Lyse Fibernet AS, Lyse Fiberinvest AS, Viken Fibernet AS, Altibox Danmark AS, Skagerak Fiber AS, NorAlarm AS og Østfold Fibernet AS (eierandel 83 %) samt IT virksomheten i Lyse. Videre har virksomhetsområdet vesentlige eierandeler i Hadeland og Ringerike Bredbånd AS (34 %) og Dalane Breiband AS (33 %).

Forretningsområdet hadde en omsetning på 1 539 millioner kroner i 2011 mot 1 233 millioner kroner i 2010.

Altibox AS og partnerskapet leverte 26 400 nye fiberkunder i 2011. Ved utgangen av 2011 har partnerskapet tegnet totalt 265 000 kontrakter på leveranse av fiberbasert bredbånd, hvorav 239 000 er levert. Virksomheten viser en tilfredsstillende kundefremgang, og for tredje året på rad vant Altibox EPSI sin brukerundersøkelse for beste brukeropplevelse på TV og bredbånd.

Forretningsområdet oppnådde et positivt driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) på 391 millioner og et driftsresultat på 50 millioner kroner. Tilsvarende var EBITDA på 258 millioner kroner og driftsresultatet på -21 millioner kroner året før. Årsresultatet for forretningsområdet før nedskrivning av aksjeposten i Ventelo AS ble -40 millioner kroner, mot -86 millioner i 2010.

Telekomvirksomheten i egen region har passert 53 700 kunder og har hatt en jevn kundevekst gjennom året. Kundeoppkoblinger i tilknytning til etablert infrastruktur prioriteres høyt og gir fallende investeringskostnader for nye kundetilknytninger. EBITDA i Lyses hjemmeregion ble på 155 millioner kroner, mens investeringene beløper seg til 123 millioner kroner. For 2010 var sammenlignbart resultat og investeringer på hhv 136 og 145 millioner kroner. Årsresultatet i egen region var på 5,8 millioner kroner mot - 3,5 millioner kroner i 2010. Balanseført verdi på driftsmidler knyttet til teleinfrastruktur i egen region beløper seg til 1 130 millioner kroner ved årets utløp.

Nasjonalt er televirksomheten fremdeles i en vekstfase med negative resultater og kapitalbehov ut over egen kontantstrøm. Investeringene knytter seg i all hovedsak til graving og framføring av ny fiberinfrastruktur. Fra og med 1. januar 2011 ble Skagerak Fiber AS 100% eiet av Lysekonsernet og selskapet styres som en del av Telekomvirksomheten. Investeringene i Lyses bredbåndsvirksomhet (rett opp, det stod bredbåndsvirksomheten her tidligere) utenfor egen region utgjorde 756 millioner kroner i 2011 inkludert kjøpet av aksjene i Skagerak Fiber AS, mot 373 i 2010.

EBITDA på 391 millioner kroner er en resultatforbedring på 133 millioner kroner (34%) sammenlignet med fjoråret. Resultatutviklingen framover er hovedsakelig knyttet til utviklingen i antall kunder, inntekt pr kunde og kostnader for etablering av fiberinfrastrukturen.

Etterspørselen etter virksomhetens produkter vurderes som god, men større fokus på fiber fra andre leverandører og flere aktører i markedet gjør at konkurransesituasjonen er skjerpet. Styret er opptatt av at televirksomheten organiseres på en slik måte at konkurransekraften sikres. Det ble i 2011 igangsatt et arbeid for å forenkle og effektivisere organiseringen av virksomhetsområdet.

Elnett og annen infrastruktur

Konsernets elnettsvirksomhet fikk et driftsresultat på 364 millioner kroner i 2011, som er 59 millioner kroner svakere enn fjoråret. Elnettet er en monopolvirksomhet, der prisene reguleres av myndighetene (Norges Vassdrags- og energidirektorat – NVE). Selskapets nettdrift er av NVE målt å være effektiv sammenlignet med et bransjesnitt. Årets avbruddskostnader (KILE-kostnader) er på 9,3 millioner kroner, mens gjennomsnittlig KILE-kostnad for de tre forutgående år var på 14 millioner kroner. Ikke levert energi tilsvarer 0,00025 % av totalt transportert energimengde på 5286 GWh. Styret er tilfreds med den leveransesikkerheten selskapet har vist de senere årene.

Nettvirksomheten oppnådde en totalrentabilitet på 13,7 % mot 11,5 % i 2010.

I nettvirksomheten ble det investert 234 millioner kroner. Kapasitetsøkning for å bedre leveringssikkerheten samt nyanlegg for boliger og næringsbygg utgjør den vesentligste andelen av nyinvesteringene. Investeringsnivået avspeiler sterk regional vekst i Lyse Elnetts konsesjonsområde, og virksomheten koblet opp 3047 nye nettkunder i 2011 mot 2407 i 2010.

Driftsresultat fra utbygging, drift og vedlikehold ble 36 millioner kroner mot 90 millioner kroner i fjor. Selskapet Lyse Infra AS ivaretar utbygging og driftsoppgaver for de andre selskapene i konsernet og konkurrerer også om oppdrag i det eksterne markedet. Omsetningen ble på 861 millioner kroner hvorav 92 millioner var omsetning mot eksterne kunder. Selskapets ordresreserve er langsiktig, men svakt fallende som følge av at gass- og teleinfrastrukturen i regionen i stor grad er utbygget.

Marked

Forretningsområdet marked og kundestøtte omfatter tjenester som leveres av Lyse AS. Dette er markedsføring, salg og kundekontakt samt måling, fakturering og innfordring på vegne av de andre selskapene i konsernet. Driftsresultatet fra forretningsområdet ble -15 millioner kroner, noe som er 10 millioner kroner svakere enn fjoråret.

Virksomhetsområdet har igangsatt prosjekter for å effektivisere og forbedre kvaliteten i tjenesteproduksjonen, knyttet til fakturering og kundeservice. Arbeidet har tatt lengre tid enn planlagt, men forventes å styrke virksomhetens konkurranseevne på sikt. Andelen av ekstern omsetning utgjorde 11,5 % av selskapets totale omsetning

i 2011. Tilsvarende var andelen ekstern omsetning på 15,6 % for fjoråret.

Finansposter

Netto finanskostnader før nedskrivning av finansielle eiedeler utgjorde 485 millioner kroner i 2011, er økning på nær 66 millioner kroner fra 2010. Dette som en følge av økt gjennomsnittlig rentebærende gjeld, og det forhold at byggelånsrenter knyttet til LNG anlegget ble aktivert i 2010. Markedsrenten økte svakt sammenlignet med fjoråret. Av konsernets samlede rentebærende gjeld på 10 142 millioner kroner, er 4700 millioner kroner rentesikret ved rentebytteavtaler og fastrentelån med gjenværende løpetid på fra 1 til 10 år. Årsresultatene er av denne grunn moderat følsomme for endringer i markedsrenten på kort og mellomlang sikt. Renter på ansvarlige lån til konsernets eiere ble 135 millioner kroner mot 131 millioner kroner i 2010.

Lysekonsernet har tidvis større beløp i banker, spesielt i forkant av store utbetaling eksempelvis ved låneforfall. Motpartene blir fulgt opp kontinuerlig for å redusere risiko for tap og det er etablert rammer for eksponering mot enkeltmotparter.

Det er i 2011 gjennomført nedskrivninger av aksjeposter i flere selskaper på samlet 347 millioner kroner som i betydelig grad påvirker det regnskapsmessige årsresultatet.

Lyse har en eierandel på 9,7 % i Noreco ASA, og selskapet viste en meget svak kursutvikling i 2011. Det ble iverksatt en restruktureringsprosess hvor Lyse har tatt en aktiv rolle og nå er representert i selskapets styre. En børskurs ved årsskiftet på 4,66 kroner per aksje nødvendiggjorde en betydelig nedskrivning av investeringen som er belastet årsregnskapet for 2011. Etter årsskiftet har selskapet imidlertid hatt en positiv verdiutvikling, og deler av det urealiserte tapet er gjenvunnet.

Lyse eide sammen med fem andre regionale kraftselskaper selskapet Ventelo AS. Selskapet ble besluttet solgt i desember 2011, og aksjesalget gjennomført i februar 2012. I årsregnskapet er aksjene nedskrevet med 154 millioner kroner slik at investeringen ved årsskiftet reflekterer avtalt salgsvederlag. Etter inngått avtale mellom aksjonærene i selskapet var en forpliktet til å selge alle sine aksjer dersom et flertall av aksjonærene stemte for slikt salg. Lyse ønsket ikke å selge sine aksjer på de fremforhandlede vilkår og stemte mot salgsvitalen. Selskapet ble besluttet solgt da et flertall av aksjonærene stemte for et salg.

Skatt

Regnskapsmessig skattekostnad økte med 84 millioner kroner fra 2010 til 2011, og utgjorde 776 millioner kroner. Effektiv skattesats var i 2011 56% mot tilsvarende 73 % i 2010. Urealiserte tap på aksjer gir ikke skattefradrag, og dette er årsaken til at skattesatsen ikke reduseres ytterligere.

Ordinær betalbar skatt ble redusert med om lag 132 millioner kroner sammenlignet med fjoråret og beløper seg til 186 millioner kroner. Reduksjonen i betalbar skatt skyldes i hovedsak at konsernet har utnyttet skattemessige underskudd til fremføring i Skangass AS etter at en overtok 100 % av eierskapet i selskapet.

Lav kraftproduksjon ga en grunnrenteskatt på 288 millioner kroner i 2011, hvilket tilsvarer 37 % av konsernets skattekostnad. Tilsvarende beløp i 2010 var 423 millioner og 61 % av skattekostnaden.

Kontantstrøm og kapitalforhold

Driftsaktivitetene ga en kontantstrøm på 1 289 millioner kroner mot 975 millioner kroner i 2010. Konsernets likviditetsreserve var på 1 668 millioner kroner ved årets utgang.

Lyse investerte 1204 millioner kroner 2011, en reduksjon på 146 millioner kroner fra året før. Investeringene knyttet til konsernets televirksomhet beløper seg til 455 millioner kroner. Etter ferdigstilling av nytt kraftverk på Jørpeland i fjor, har årets investeringer i vannkraftvirksomheten vært lave. Det er gjennomført nødvendige vedlikeholdsinvesteringer som beløper seg til 140 millioner kroner. Gass- og varmevirksomheten fortsetter utbyggingen av ny infrastruktur og investeringene utgjorde 69,4 millioner kroner. LNG virksomheten er utvidet med en større mottaks-terminal for LNG, på Øra ved Fredrikstad og virksomhetsområdets investeringer er i hovedsak knyttet til denne utvidelsen av verdikjeden.

Innen nettvirksomheten ble det investert 234 millioner kroner, hvor en vesentlig andel av investeringene er forårsaket av et betydelig antall nytilknytninger i regionen.

Totalt opptak av ny gjeld var 2 973 millioner kroner i 2011. Nedbetaling av gjeld utgjorde 2776 millioner kroner. Konsernets rentebærende gjeld utgjorde 10 142 millioner kroner ved utgangen av året, hvorav ansvarlige eierlån utgjør 2 700 millioner kroner. Andelen av sertifikatlån i låneporteføljen utgjorde 15 %. Rentebærende gjeld økte med 489 millioner kroner i løpet av året. Konsernet har ikke valutaeksponering i låneporteføljen. Rentebærende gjeldsgrad var på 51 %, mot 48 % for 2010.

Et overordnet mål i konsernets finansstrategi er å opprettholde finansiell fleksibilitet og å sikre en jevn forfallsstruktur på låneporteføljen. Nye låneopptak søkes tilpasset forfallsprofilen i konsernets låneportefølje for å styre refinansieringsrisiko. Likviditetsbeholdningen 31.12.11 var på 668 millioner kroner.

Omløpsmidler, utenom likviditetsbeholdningen, var 1470 millioner kroner og kortsiktig rentefri gjeld var 1 734 millioner kroner ved utgangen av året. Energi og finansderivater utgjorde henholdsvis 297 millioner kroner av omløpsmidlene og 43 millioner kroner av kortsiktig rentefri gjeld.

Ved utgangen av 2011 hadde Lyse – konsernet en egenkapital på 4 364 millioner kroner, noe som tilsvarer en egenkapital-

andel på 22 %. Inklusive ansvarlig lån er egenkapitalandelen på 36 %. Vannkraftvirksomheten hadde ved årsskiftet en bokført verdi på 1,28 kroner per kilowattime beregnet med utgangspunkt i konsernets middelproduksjon.

Styret vurderer konsernets finansielle ressurser som tilfredsstillende.

Risiko og internkontroll

De viktigste risiki for Lyse – konsernet er knyttet til markedsoperasjoner, finansforvaltning, driftsaktiviteter og rammebetingelser. Håndtering av risiko er viktig for verdiskapningen og en integrert del av forretningsdriften. Risikostyringen følges opp i forretningsområdene gjennom prosedyrer for risikoovervåking opp mot de mål og rammer styret har fastsatt. Lyse er eksponert for endringer i både det fysiske og finansielle kraftmarkedet, valutamarkedet og rentemarkedet. Styret vurderer årlig risikoområder av betydning innen konsernets virksomhetsområder og fastsetter rammer for risikoeksponering. Det er etablert interne fullmakter og rammer for krafthandel, valutahandel og finansforvaltning.

I morselskapet Lyse Energi AS er det etablert en sentral investeringskomité som vurderer lønnsomhet og risiko knyttet til alle større enkeltinvesteringer i konsernet.

For Lyse er det et betydelig volum og prisrisiko knyttet til produksjon og handel med kraft. I det nordiske kraftmarkedet har nedbørsforhold, etterspørsel og markedsprisene på kull, olje og CO₂-kvoter betydning for markedsprisen på kraft. I kraftmarkedet anvender konsernet en aktiv risikostyring tilpasset den aktuelle markedssituasjonen hvor formålet er å oppnå maksimal avkastning med en akseptabel risiko. All fysisk og finansiell kraftomsetning på Nord Pool ASA omsettes i euro, noe som medfører at en vesentlig andel av konsernets inntekter er valutaeksponert. Konsernets valutastrategi har som mål å redusere valutaeksponeringen betydelig. Fremtidige inntekter i euro valutasisikres over en fastsatt periode frem mot leveringstidspunktet slik at sikringsandelen er økende fram mot leveringstidspunktet.

Den sentrale finansfunksjon samordner og ivaretar risikoen knyttet til renter og likviditet inkludert refinansiering og nye låneopptak. Lyses finansstrategi legger til grunn at renterisikoen skal begrenses og konsernets renterisiko styres ved at resultateffekten ved en økning i markedsrenten ikke skal overstige gitte nivåer for påfølgende 3 års periode. For å styre konsernets renterisiko anvendes standardiserte rentebytteavtaler hvor større forretningsbanker er motparter. Finansiell fleksibilitet prioriteres høyt, og det er satt rammer for konsernets refinansieringsrisiko og tilgjengelig beredskapskapital som kan stilles til disposisjon i løpet av få dager. Eksponeringen knyttet til renter og likviditet følges opp mot rammer og rapporters jevnlig til konsernledelsen og styret.

Operasjonell risiko håndteres i hovedsak ved hjelp av prosedyrer, beredskapsplaner og forsikringsdeknninger.

Det er etablert et kvalitetssystem for registrering av uønskede hendelser og skader som følges opp fortløpende.

Annen risiko er primært knyttet til generelle rammebetingelser og politiske beslutninger.

Forskning og utvikling – smartløsninger

Styret er opptatt av at Lyses samlede ressurser i form av for eksempel kunder, kapital og kompetanse, skal kunne gi et verdifullt grunnlag for ytterligere innovasjon og fornyelse av produkter og tjenester.

Det er i løpet av 2011 etablert en prosjektorganisasjon for å utrede og kommersialisere tjenester innenfor "Smart". "Smart" prosjektet arbeider med å kombinere infrastruktur og kompetanse innenfor energi og telekommunikasjon, herunder utvikling av tjenester innenfor energisparing for kundene og forbedring av nettdriften, i tillegg til trygghets- og sikkerhetsløsninger. Dette henger sammen med at Lyse de nærmeste årene skal gjennom den største logistikkoperasjonen konsernet noen gang har vært gjennom ved å bytte i overkant av 140.000 målere til nye moderne målere med toveis-kommunikasjon.

Lyse har gjennom året startet et pilotprosjekt innen velferdsteknologi, blant annet sammen med Randaberg kommune, Stavanger kommune, Universitetet i Stavanger (UiS) og Stavanger Universitetssykehus SuS. Hensikten er å vinne erfaring med bruk av IT og sensorteknologi i hjemmene til 19 brukere; noen med lett kognitiv svikt, noen med bevegelsesvansker og noen friske eldre. Prosjektet skal kjøre ut 2012, og det er aktuelt å ta inn flere brukere i løpet av året.

Lyse har i 2011 vært involvert i flere forskningsprosjekter innenfor IT, håndtering av store datamengder og sensorteknologi. Blant annet finansierer den akademiske tvillingen til Velferdsprosjektet, Safer@Home to doktorgrader ved Universitetet i Stavanger.

Ytre miljø

Lyse-konsernets energiproduksjon, i regi av Lyse Produksjon AS, er i hovedsak basert på vannkraft som utslippsmessig er miljøgunstig, men som relatert til utbygging medfører inngrep i og påvirkning av naturen. Det ytre miljøet blir hensyntatt og beskyttet blant annet ved strenge regler for avfallshåndtering og miljøfremmende tiltak i vassdragene, herunder landskapspleie.

Konsesjonsvilkårene for den eldste av regulerings-konsesjonene knyttet til Lysebotn kraftverk er fortsatt under revisjon. Etter at Norges vassdrags- og energidirektorat avga sin innstilling i saken våren 2003, har saken ligget i OED uten å ha blitt tatt opp til behandling. Etter departementets befarings høsten 2004 har det ikke vært bevegelse i saken. Det kom i 2008 en avklaring i en tilsvarende sak, men det er fortsatt usikkert om når det

vil foreligge avklaring fra departementet. Det foreligger risiko for økt minstevannsføring og styret ser med bekymring på et betydelig produksjonstap.

Nytt klekkeri og oppforingsanlegg for laksemolt for utsett i Årdalselva, som skal sikre utsetting av 11 500 laksemolt pr år, ble offisielt åpnet 30. november 2011. Prosjektet er femårig og er et resultat av samarbeid mellom Lyse, Årdal Elveeigarlag, Rogaland Jeger- og fiskeforening og miljøforvaltningen.

Ved Bærheim kraftvarmeverk foregår elektrisitetsproduksjon ved at Lyse Produksjon AS kjøper overopphetet vanddamp fra avfallsforbrenningsanlegget til Forus Energigjenvinning KS. Anlegget er godkjent som energigjenvinningsanlegg.

I henhold til interne avtaler har Lyse-konsernets selskap for utbygging og drift, Lyse Infra AS, ansvar for den operative oppfølging av alle forpliktelser og krav i forhold til ytre miljø knyttet til de prosessanlegg og den infrastruktur selskaper bygger, drifter og vedlikeholder.

Rørledningsnett for gass kan i fremtiden benyttes til distribusjon av andre gasser enn naturgass. Lyse Neo AS, konsernets selskap for gass, fjernvarme og fjernkjøling, har i 2011 mottatt biogass fra et biogassanlegg (SNJ), som Lyse Neo samarbeider med IVAR IKS om. Biogassanlegget sikrer Lyse Neo AS om lag 20 GWh CO₂-nøytral gass i distribusjonsnett.

Naturgass er det mest miljøvennlige av de fossile energikildene. Ved å erstatte oljeprodukter med naturgass til oppvarmings- og transportformål, vil utslipp både globalt og lokalt reduseres.

Forenklet miljøregnskap for 2011 viser at produksjonen i Lyse Neo i 2011 har medført utslipp av 8.039 tonn CO₂, 6,04 tonn NO_x, 185 kg SO₂ og 83 kg partikler.

Skangass AS ble gitt tillatelse til produksjon av KLIF (Klima og Forurensingsdirektoratet) 04.02.11. Tillatelsen erstatter tidligere midlertidige tillatelse for perioden desember 2010 – februar 2011.

Utslipp til luft fra LNG-anlegget for 2011 var: 16.225 tonn CO₂, 8, 3 tonn NO_x, 7,88 CH₄, 11,54 tonn nmVOC. Spillgass fra LNG anlegget mates inn i distribusjonsnett for naturgass. Skangass har ikke hatt vesentlige utslipp til vann utover drenasjevann fra uteområdene ved anlegget.

Distribusjon av LNG, gjør naturgass tilgjengelig hovedsakelig for større industrielle kunder, som i dag er etablert utenfor eksisterende gassmarkeder. Der hvor gass erstatter olje, kan det forventes utslippsreduksjoner på opp mot 50% NO_x og 20-30% CO₂. Også i transportnæringen, blant annet ved skipstransport, kan LNG bidra til betydelige miljømessige gevinster.

Internasjonale og nasjonale bestemmelser kan gi nye føringer for energi- og miljøpolitikken og de krav som

stilles til påvirkning av ytre miljø. Konsekvensene av slike føringer kan slå ut både i positiv og negativ retning for selskapets økonomi.

Organisasjon, helse, miljø og sikkerhet

Konsernet har vært gjennom en betydelig vekst fra 1. driftsår i 1999 da Lyse hadde rundt 500 ansatte og en omsetning i størrelsesorden 1,8 milliarder kroner. Veksten har ført til et behov for å styrke ledelses- og stabsfunksjoner. Med virkning fra 1. januar 2011 ble det etablert ny konsernledelse, med formål å øke grad av profesjonalisering og effektivisering, samtidig som styring og kontroll ivaretas.

Lysekonsernet besluttet i andre kvartal 2011 å starte en overordnet strategiprosess. Som en del av denne prosessen vedtok styret i slutten av 2011 Lyses nye kjerneverdier; "tydelige, ansvarlige, modige og lagspillere". Konsernet vil fokusere på å gi ledere forutsetninger for å utøve god ledelse basert på Lyses kjerneverdier. Kjerneverdiene vil gjenspeiles i de verktøy og prosesser som utvikles.

Ved utgangen av 2011 var det 963 årsverk i konsernet, fordelt på morselskap og heleide datterselskap. Det var 18 lærlinger innen energimontør, IKT- og salgsfaget. Ved utgangen av 2010 var det totalt 902 årsverk. Sykefraværet var i 2011 3,98 % mot 3,26 % i 2010. Korttidsfravær i 2011 var 0,86 %.

Konsernet arbeider for å sikre like muligheter gjennom rettfærdige prosesser for rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering. Konsernet har som mål å være en arbeidsplass hvor det ikke forekommer diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Konsernet arbeider for å utforme og tilrettelegge de fysiske forholdene slik at virksomhetens ulike funksjoner kan benyttes av flest mulig. For arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne foretas det individuell tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver.

Konsernet hadde én fraværsskade i 2011.

Turnover i konsernet er fortsatt relativt lav, men har økt noe. For 2011 ligger den på 5,7 % mot 3,5 % i 2010. Av totalt antall ansatte er 25 % kvinner og 75 % menn. I konsernledelsen er det to kvinner og seks menn, mens det i konsernstyret er fire kvinner og fire menn.

Eierforhold – eierstyring og virksomhetsledelse

I 2011 vedtok flere av aksjonærene egne eierstrategier for Lyse. Eierstrategiene skal bidra til å styrke og tydeliggjøre eierstyringen av Lyse, ved et aktivt, tydelig, forutsigbart og langsiktig eierskap.

Styret er opptatt av å medvirke til at Lyse ivaretar sitt samfunnsoppdrag på en god måte, slik at det offentlige eierskapet kombineres med regional utvikling og handlingsrom. Lyse er avhengig av tillit og aksept for å kunne utføre

sine oppgaver, ikke minst i egen region, og styret er derfor opptatt av en god kommunikasjon mot selskapets interessenter.

Lyse – konsernet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt denne passer for virksomheten, og styret vedtok i oktober 2011 reviderte retningslinjer for eierstyring og selskapsledelse. Styret etablerte, i henhold til børsforskriften, i mai 2011 et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et saksforberedende organ i forhold til styrets tilsynsfunksjon av regnskapsrapporteringen og kvaliteten i selskapets internkontroll.

Framtidsutsikter

Styret viderefører selskapets overordnede strategi om at Lyse skal utvikles til et flernytte-selskap (multi – utility/ multi – service).

Utviklingen av nye forretningsmuligheter skal være basert på konsernets fortrinn knyttet til bygging, drift og vedlikehold av infrastruktur samt evne til å håndtere større kundemasser – samt mulige konvergenser mellom forretningsområdene energi og telekommunikasjon.

Konsernet arbeider aktivt for å tiltrekke og beholde nødvendig arbeidskraft. Konsernet er opptatt av at den samlede virksomheten organiseres og ledes på en måte som sikrer effektiv bruk av konsernets menneskelige, tekniske og økonomiske ressurser. Arbeidsmiljøkartlegging og –oppfølging vil inngå som en viktig del av grunnlaget for dette. Oppfølging av ledere i organisasjonen vil få økt oppmerksomhet, og styret er særlig opptatt av at det bygges kultur, kompetanse, kapasitet og ledelse som styrker konsernets samlede konkurransevne og leveringsdyktighet i et svært presset marked.

Lyses telekomvirksomhet er et betydelig forretningsområde, både hva gjelder investeringer, omsetning og som arbeidsplass. Flere og flere aktører nasjonalt så vel som internasjonalt velger bredbåndsløsninger basert på fibernett. Lyse har en langsiktig eierstrategi innenfor telekommunikasjon, og styret har videre vekstambisjoner for virksomheten. Styret vil fortsette arbeidet for å oppnå forutsigbare og ikke diskriminerende rammevilkår – noe som er en helt nødvendig forutsetning for rask og kostnads-effektiv utbygging av et høyhastighets fibernett.

I skjæringspunktet mellom energi og telekommunikasjon forventer styret at det i løpet av de nærmeste årene vil utvikles produkter og tjenester som kan bidra til energi-effektivisering og energistyring. Videre vil styret stimulere til at det, ikke minst i samarbeid med eierkommunene, utvikles velferdsteknologi der teknologiske løsninger i samspill med det offentlige bidrar til en tryggere livssituasjon for eldre og syke.

Lyses magasinbefylling og anslått snømagasin er for tiden svært god, og det kan derfor forventes et relativt høyt produksjonsvolum i den nærmeste tiden. Prisutviklingen

er hovedsakelig på grunn av god hydrologisk situasjon i så vel Norge som Sverige, usikker og resultatutviklingen for inneværende år derfor beheftet med atskillig usikkerhet.

Iverksettelsen av det norsk/svenske markedet for "grønne sertifikater" – det vil si et prispåslag til subsidiering av nye fornybare elproduksjoner f.o.m. 2012, sammen med en relativt moderat forbruksutvikling, gjør at styret er bekymret for at vi vil se vedvarende lave priser i årene framover.

For å nyttiggjøre seg det forventede produksjonsoverskuddet og for å utnytte verdien av reguleringsmulighetene i vannkraftproduksjonen, vil styret understøtte arbeidet med å bygge kabelforbindelser til utlandet. Dette skjer blant annet gjennom eierskap i et kabelselskap.

Med sertifikatmarkedet på plass, vil arbeidet med å utvikle prosjekter innen fornybar produksjon som vann- og vindkraft bli intensivert. Videre forventes det en fortsatt naturlig vekst innenfor områdene gass, varme og kjøling.

LNG – virksomheten er som forventet preget av et relativt lavt salgsvolum som i oppstarten medfører dårlig kapasitetsutnyttelse i fabrikken. Med økt tilgang på mottaksterminaler og en betydelig vekst i inngåtte salgskontrakter, vil fabrikken få full kapasitetsutnyttelse i løpet av et par år. De økonomiske resultatene vil derfor forventes å bedre seg raskt og på sikt ser styret interessante muligheter for denne virksomheten.

Regionen har den høyeste befolkningsveksten i Norge. Befolkningstallet har økt fra ca 220 000 i 1980 til ca 333 000 i 2011. Statistisk Sentralbyrå forventer at folketallet i regionen vil øke med nærmere 30 % fram mot 2025. Den forventede befolkningsveksten vil bidra til å forsterke de utfordringene og den risikoen vi allerede i dag har knyttet til kraftforsyningen inn til regionen.

Lyse, i samarbeid med Statnett, arbeider derfor for å styrke strømforsyningen til regionen. I Sør-Rogaland har forsynings-

sikkerheten for elektrisitet gradvis blitt svekket, og er i dag ikke i henhold til nasjonale krav.

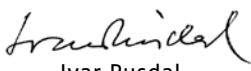
Regionen har derfor et stort behov for å forsterke kraftforsyningen. Det vil derfor i 2012 bli sendt melding om bygging av en ny 420 kV forbindelse inn til Sør-Rogaland. For å løse oppgaven vil Lyse og Statnett organisere Lyses sentralnett i et eget selskap, Lyse Sentralnett AS. Olje- og energidepartementet ga i februar 2012 konsesjon til det nye selskapet. Lyse og Statnett vil hver eie halvparten av det nye selskapet. Ulike traséer for en ny linje er under utredning. I prosessen med å finne den beste traséen søker Lyse og Statnett en god dialog med kommunene og andre berørte interessenter.

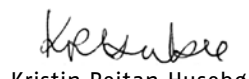
Styret besluttet i begynnelsen av 2012 å iverksette et produktivitetsprogram for konsernet. Produktivitetsprogrammet har som formål å identifisere og gjennomføre tiltak som styrker lønnsomheten gjennom å effektivisere arbeidsprosessene, øke inntektene og redusere kostnadene i konsernet.

Erklæring fra styret og daglig leder

Vi erklærer etter beste overbevisning at konsernregnskapet for 2011 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven, samt at årsregnskapet for morselskapet for 2011 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge, og at regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

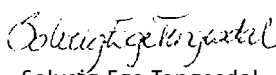
Stavanger 29. mars 2012

Ivar Rusdal
Styreleder

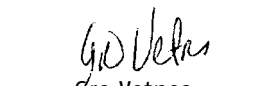

Kristin Reitan Husebø
Nestleder

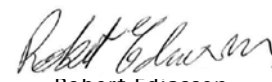

Håkon Anders Rege
Styremedlem

Odd Kristian Reme
Styremedlem

Solveig Ege Tengesdal
Styremedlem

Eli Laland
Styremedlem

Øro Vetnes
Ansattes representant

Robert Edjassen
Ansattes representant

Eimund Nygaard
Konsernsjef / Adm. direktør

Resultatregnskap

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Salgsinntekter	22	5 295 622	5 144 386	4 272 901
Energikjøp og varekostnad		1 432 914	1 367 073	901 558
Lønnskostnad og andre personalkostnader	19, 24	694 114	601 150	624 139
Avskrivninger og nedskrivninger	6, 7	780 769	651 925	539 057
Andre tap / (gevinster) - netto	21	-719 567	450 891	-107 647
Resultatandel tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	8	-28 798	-22 030	41 186
Konsesjonsavgifter og eiendomsskatt		157 859	151 378	143 769
Andre driftskostnader	23	747 560	494 745	493 764
Driftsresultat		2 230 771	1 449 254	1 637 075
Finansinntekter	21, 25	73 244	75 251	131 268
Finanskostnader	25	558 477	494 497	583 327
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	25	368 180	80 982	56 224
Resultat før skattekostnad		1 377 358	949 026	1 128 793
Overskuddsskatt	18, 26	488 059	269 122	287 660
Grunnrenteskatt	18, 26	287 600	422 841	356 412
Skattekostnad		775 659	691 963	644 072
Årsresultat		601 699	257 063	484 721
Tilordnet:				
Aksjonærer	15	654 116	298 386	492 442
Ikke-kontrollerende eierinteresser		-52 417	-41 323	-7 721

Balanse per 31.12.

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
EIENDELER				
Anleggsmidler				
Fallrettigheter	7	105 113	92 818	92 721
Andre immaterielle eiendeler	7	262 763	164 088	188 510
Utsatt skattefordel grunnrente	18	314 898	357 595	424 598
Varige driftsmidler	6	16 088 184	15 041 553	12 840 562
Investeringer i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	8	146 236	265 430	239 462
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	9	330 139	864 283	830 285
Derivater	3, 10	103 559	176 060	111 794
Andre fordringer		242 690	237 885	202 832
Sum anleggsmidler		17 593 582	17 199 712	14 930 763
Omløpsmidler				
Varer	12	71 564	13 084	10 528
Kundefordringer og andre fordringer	11	1 100 967	1 508 986	1 594 315
Derivater	3, 10	297 261	283 772	159 231
Bankinnskudd, kontanter o.l.	13	667 537	912 197	228 673
Sum omløpsmidler		2 137 329	2 718 039	1 992 747
SUM EIENDELER		19 730 911	19 917 752	16 923 510

Balanse per 31.12. fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
EGENKAPITAL OG GJELD				
Egenkapital				
Selskapskapital	14	1 008 983	1 008 983	1 008 983
Overkursfond	14	266 609	266 609	266 609
Opptjent egenkapital	15	2 974 007	2 715 047	2 755 693
Annen egenkapital ikke resultatført	15	50 076	277 983	82 560
Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer		4 299 674	4 268 622	4 113 845
Ikke-kontrollerende eierinteresser		64 653	25 227	22 302
Sum egenkapital		4 364 327	4 293 849	4 136 147
Gjeld				
Lån	17	7 521 243	7 672 146	5 939 376
Utsatt skatt	18	945 165	669 749	590 952
Utsatt skatt grunnrente	18	873 074	860 534	855 190
Pensjonsforpliktelse	19	295 911	266 253	333 853
Derivater	3, 10	437 091	584 239	707 626
Avsetninger	20	75 576	76 667	73 949
Annen langsiktig gjeld	20	863 770	920 866	864 758
Sum langsiktig gjeld		11 011 829	11 050 454	9 365 704
Lån	17	2 620 401	1 980 000	1 506 325
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	16	1 279 361	1 362 632	1 054 834
Betalbar skatt	26	399 152	586 836	628 399
Derivater	3, 10	43 402	631 541	219 664
Avsetninger	16	12 439	12 439	12 439
Sum kortsiktig gjeld		4 354 755	4 573 449	3 421 661
Sum gjeld		15 366 584	15 623 903	12 787 365
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		19 730 911	19 917 752	16 923 510

Stavanger 29.03.12

 Ivar Rusdal
 Styreleder

 Kristin Reitan Husebø
 Nestleder

 Håkon Anders Rege
 Styremedlem

 Odd Kristian Reme
 Styremedlem

 Solveig Ege Tengesdal
 Styremedlem

 Eli Laland
 Styremedlem

 Arve Vetnes
 Ansattes representant

 Robert S. Ediasen
 Ansattes representant

 Eimund Nygaard
 Konsernsjef / Adm. direktør

Utvidet konsolidert resultatregnskap

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Årsresultat		601 699	257 063	484 721
Utvidet resultat				
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	9,15	-156 073	56 921	98 149
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	15,21	-44 213	126 545	472 203
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	15,21	-26 937	11 514	57 206
Valutaomregningsdifferanser	15	-684	444	695
Sum utvidet resultat etter skatt		-227 907	195 424	628 252
Årets totalresultat		373 792	452 487	1 112 973
Tilordnet:				
Aksjonærer		426 209	493 810	1 120 694
Ikke-kontrollerende eierinteresser		-52 417	-41 323	-7 721
Årets totalresultat		373 792	452 487	1 112 973

Kontantstrømoppstilling

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	28	2 343 406	2 039 569	2 186 735
Betalte renter		-467 403	-436 045	-421 207
Betalte skatter		-586 836	-628 399	-670 773
Netto kontantstrømmer fra driften		1 289 167	975 125	1 094 754
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	6	-1 197 960	-1 291 682	-1 149 336
Utbetaling ved kjøp av finansielle anleggsmidler		-2 746	-65 679	0
Utbetaling ved kjøp av immaterielle eiendeler	7	-16 035	-247	-26 240
Innbetaling ved salg av varige driftsmidler		13 217	7 798	2 336
Utbetaling kjøp av datterselskap	30	-271 604	-1 000	-141 462
Utbetaling utkjøp minoriteter		-26 382	0	-34 173
Utbetalinger ved lån til tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		-26 671	0	-355 502
Utbetaling kjøp av andeler tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	8	-3 245	-128 686	-118 646
Utbetaling kjøp av andeler investering tilgjengelig for salg	9	-12 360	-6 549	-197 130
Innbetaling ved salg av andeler i investering tilgjengelig for salg		57 129	1 370	6 899
Netto inn- og utbetalinger øvrige finansielle anleggsmidler		-831	-3 339	-3 600
Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		-1 487 488	-1 488 014	-2 016 854
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
Innbetaling av egenkapital		70 000	0	3 000
Opptak av lån		2 972 694	3 660 611	3 050 000
Nedbetaling rentebærende gjeld		-2 775 609	-2 178 700	-2 041 712
Utbytte betalt til selskapets aksjonærer		-340 000	-327 000	-358 000
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		-72 915	1 154 910	653 288
Endring i kontanter og kontantekvivalenter		-271 236	642 020	-268 813
Kontanter og kontantekvivalenter per 01.01		912 197	228 673	444 336
Kontanter ved oppkjøp av datterselskap	30	26 576	41 504	53 150
Kontanter og kontantekvivalenter per 31.12		667 537	912 197	228 673

Endringer i konsernets egenkapital

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	Aksje- kapital og overkurs	Annen egenkapital ikke resultatført	Opptjent egenkapital	Egenkapital tilordnet selskapets aksjonærer	Ikke- kontrollerende eierinteresser	Sum egenkapital
Endringer i konsernets egenkapital 2009							
Egenkapital 31.12.08		1 275 592	-542 307	8 608 424	3 341 708	4 553	3 346 261
Årsresultat		0	0	492 442	492 442	-7 721	484 721
Utvidet resultatregnskap							
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	15	0	98 149	0	98 149	0	98 149
Kontantstrømsikring	15	0	529 409	0	529 409	0	529 409
Omklassifisering til opptjent egenkapital	15	0	-3 386	3 386	0	0	0
Omregningsdifferanse	15	0	695	0	695	0	695
Sum utvidet resultat etter skatt		0	624 866	0	628 252	0	628 252
Årets totalresultat etter skatt		0	624 866	495 828	1 120 694	-7 721	1 112 973
Utbytte		0	0	-358 000	-358 000	0	-358 000
Minoritetsinteresser fra virksomhets- sammenslutninger	30	0	0	0	0	19 405	19 405
Andre endringer ført direkte mot egenkapital	15	0	0	9 443	9 443	6 065	15 508
Egenkapital 31.12.09		1 275 592	82 559	2 755 695	4 113 844	22 302	4 136 147
Endringer i konsernets egenkapital 2010							
Egenkapital 31.12.09		1 275 592	82 559	2 755 695	4 113 844	22 302	4 136 147
Årsresultat		0	0	298 386	298 386	-41 323	257 063
Utvidet resultatregnskap							
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	15	0	56 921	0	56 921	0	56 921
Kontantstrømsikring	15	0	138 059	0	138 059	0	138 059
Omklassifisering til opptjent egenkapital	15	0	0	0	0	0	0
Omregningsdifferanse	15	0	444	0	444	0	444
Sum utvidet resultat etter skatt		0	195 424	0	195 424	0	195 424
Årets totalresultat etter skatt		0	195 424	298 386	493 810	-41 323	452 487
Utbytte		0	0	-327 000	-327 000	0	-327 000
Minoritetsinteresser fra virksomhets- sammenslutninger	30	0	0	0	0	37 500	37 500
Andre endringer ført direkte mot egenkapital	15	0	0	-12 033	-12 033	6 748	-5 285
Egenkapital 31.12.10		1 275 592	277 983	2 715 047	4 268 622	25 227	4 293 849
Endringer i konsernets egenkapital 2011							
Egenkapital 31.12.10		1 275 592	277 983	2 715 047	4 268 622	25 227	4 293 849
Årsresultat		0	0	654 116	654 116	-52 417	601 699
Utvidet resultatregnskap							
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	15	0	-156 073	0	-156 073	0	-156 073
Kontantstrømsikring	15	0	-71 150	0	-71 150	0	-71 150
Omklassifisering til opptjent egenkapital	15	0	0	0	0	0	0
Omregningsdifferanse	15	0	-684	0	-684	0	-684
Sum utvidet resultat etter skatt		0	-227 907	0	-227 907	0	-227 907
Årets totalresultat etter skatt		0	-227 907	654 116	426 209	-52 417	373 792
Utbytte		0	0	-340 000	-340 000	0	-340 000
Minoritetsinteresser fra virksomhets- sammenslutninger	30	0	0	0	0	0	0
Kapitalforhøyelser		0	0	0	0	70 000	70 000
Andre endringer ført direkte mot egenkapital	15	0	0	-55 157	-55 157	21 843	-33 314
Egenkapital 31.12.11		1 275 592	50 076	2 974 007	4 299 674	64 653	4 364 327

Deloitte AS
Strandsvingen 14 A
Postboks 287 Forus
NO-4066 Stavanger
Norway

Tlf.: +47 51 81 56 00
Faks: +47 51 81 56 01
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Lyse Energi AS

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Lyse Energi AS som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av balanse per 31. desember 2011, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2011, resultatregnskap, oppstilling av utvidet konsolidert resultatregnskap, oppstilling av endringer i konsernets egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge for selskapsregnskapet og i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU, for konsernregnskapet, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon om selskapsregnskapet og vår konklusjon om konsernregnskapet.

Deloitte.

Konklusjon om selskapsregnskapet

Etter vår mening er morselskapets årsregnskap avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Lyse Energi AS per 31. desember 2011 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Konklusjon om konsernregnskapet

Etter vår mening er konsernregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Lyse Energi AS per 31. desember 2011 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for det avsluttede regnskapsåret i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen og dekning av tap

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift, samt forslaget til dekning av tap, er i samsvar med lov og forskrifter og at opplysningene er konsistent med årsregnskapet.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Stavanger, 29. mars 2012
Deloitte AS

Ommund Skailand
statsautorisert revisor

Note 1 – Generell informasjon

Lyse er et norsk industrikonsern innenfor energi og telekommunikasjon. Virksomheten omfatter produksjon og salg av energi- og telekomprodukter, samt bygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Lyse selger energi- og telekomprodukter i så vel regionale som nasjonale markeder. Hovedmarkedet ligger i Sør-Rogaland.

Lyse eies av 16 kommuner i Sør-Rogaland. Hovedkontoret ligger i Breiflåtveien 18 i Stavanger. Konsernets obligasjons- og sertifikatlån er notert på Oslo Børs.

Konsernregnskapet ble vedtatt av styret 29. mars 2012.

Note 2 – Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet framgår av beskrivelsen.

2.1 Basisprinsipper

Konsernregnskapet er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) som er fastsatt av EU. Konsernregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift.

Konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kostprinsippet med følgende modifikasjoner: Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 4.

Endringer i regnskapsprinsipper og opplysninger

a) Nye og endrede standarder tatt i bruk av konsernet
Det er ingen nye eller endrede IFRS standarder eller IFRIC fortolkninger som er trådt i kraft for 2011 regnskapet som er vurdert å ha eller er forventet å få en vesentlig påvirkning for konsernet.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse
Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRS standarder eller IFRIC fortolkninger.

IAS 19 "Ytelser til ansatte" ble endret i juni 2011. Endringen medfører at alle estimatavvik skal regnskapsføres i utvidet

resultat etter hvert som disse oppstår. Dette innebærer at tidligere års anvendelse av "korridor" løsningen ikke lenger blir mulig. Endringen av standarden innebærer også at diskonteringsrenten skal benyttes ved avkastning på pensjonsmidler. De nye endringene er pliktig fra 1. januar 2013 og har tilbakevirkende kraft. Det forventes en reduksjon av egenkapitalen i konsernet ved implementeringen av endringene.

2.2 Konsolideringsprinsipper

a) Datterselskaper

Datterselskaper er selskaper der konsernet har makt til å utforme enhetens finansielle og operasjonelle retningslinjer (kontroll), normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. Ved fastsettelse av om det foreligger kontroll, inkluderes effekten av potensielle stemmerettigheter som kan utøves eller konverteres på balansedagen. Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet, og blir utelatt fra konsolideringen når kontroll opphører.

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler og pådratte forpliktelser. Inkludert i vederlaget er også virkelig verdi av betingede eiendeler og forpliktelser. Utgifter til virksomhetssammenslutninger kostnadsføres når de påløper. Identifiserbare eiendeler og gjeld regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte foretaket måles enten til virkelig verdi eller til sin andel av det overtatte foretakets nettoeiendeler (valgfrihet). Dersom summen av vederlaget, balanseført beløp av ikke kontrollerende eiere og virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av tidligere eierinteresser overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte foretaket, balanseføres differansen som goodwill, jf. note 2.6. Er summen lavere enn selskapets nettoeiendeler, resultatføres differansen umiddelbart.

Konserninterne transaksjoner, mellomværende og urealisert fortjeneste og tap mellom konsernselskaper elimineres. Regnskapsprinsipper i datterselskaper omarbeides når

Note 2 fortsetter

dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

b) Transaksjoner med ikke kontrollerende eiere

Transaksjoner med ikke kontrollerende eiere behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra ikke kontrollerende eiere føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført beløp av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke kontrollerende eiere føres tilsvarende mot egenkapitalen. Når konsernet ikke lenger har kontroll måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultatet.

c) Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er enheter der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt for investeringer der konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmeberettiget kapital. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. På kjøpstidspunktet regnskapsføres investering i tilknyttede selskaper til anskaffelseskost. Investeringer i tilknyttet selskap inkluderer goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuelle senere nedskrivninger (se punkt 2.6).

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene. Konsernets andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet føres i utvidet resultat i konsernet og tillegges også balanseført beløp for investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ (inklusive usikrede fordringer på enheten), med mindre konsernet har påtatt seg forpliktelser eller avgitt garantier for det tilknyttede selskapets forpliktelser.

Konsernets andel av urealisert fortjeneste på transaksjoner mellom konsernet og dets tilknyttede selskaper elimineres. Det samme gjelder for urealiserte tap med mindre transaksjonen tilsier en nedskrivning av den overførte eiendelen. Der det har vært nødvendig, er regnskapsprinsipper i de tilknyttede selskapene omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper. Gevinster og tap ved utvanning av eierandeler i tilknyttede selskaper er resultatført.

Når konsernet ikke lenger har betydelig innflytelse måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring som finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om det tilknyttede selskapet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultatet. Ved reduksjon av eierandel i tilknyttet selskap hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, reklassifiseres også en forholdsmessig andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet.

d) Felleskontrollert virksomhet**Deleide kraftverk**

Konsernets andel i deleide kraftverk regnskapsføres etter bruttometoden iht. IAS 31. Konsernet summerer sin andel av de deleide kraftverks resultat-, balanse- og kontantstrømposter med tilsvarende poster i konsernets regnskaper. Gevinst eller tap ved salg av eiendeler i deleide kraftverk resultatføres for den del som kan tilskrives andre eiere (utenfor konsernet) i de deleide kraftverkene. Ved kjøp av eiendeler fra deleide kraftverk vil gevinst eller tap først resultatføres når eiendelen selges ut av konsernet. Tap resultatføres umiddelbart dersom transaksjonen indikerer reduksjon i netto salgsverdi på omløpsmidler eller verdifall på anleggsmidler.

Felleskontrollert foretak

Konsernets andel i felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. På kjøpstidspunktet regnskapsføres investering i felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Investeringer i felleskontrollert virksomhet inkluderer goodwill identifisert på oppkjøpstidspunktet, redusert ved eventuelle senere nedskrivninger (se punkt 2.6).

Konsernets andel av over- eller underskudd i felleskontrollerte foretak resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringene. Konsernets andel av utvidet resultat i felleskontrollerte foretak føres i utvidet resultat i konsernet og tillegges også balanseført beløp for investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ (inklusive usikrede fordringer på enheten), med mindre konsernet har påtatt seg forpliktelser eller avgitt garantier for den felleskontrollerte foretakets forpliktelser.

Konsernets andel av urealisert fortjeneste på transaksjoner mellom konsernet og den felleskontrollerte virksomheten elimineres. Det samme gjelder for urealiserte tap med mindre transaksjonen tilsier en nedskrivning av den overførte eiendelen. Der det har vært nødvendig, er regnskaps-

Note 2 fortsetter

prinsipper i de felleskontrollerte foretak omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper. Gevinster og tap ved utvanning av eierandeler i felleskontrollerte foretak er resultatført. Når konsernet ikke lenger har betydelig innflytelse måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring som finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om det felleskontrollerte foretaket hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultat. Ved reduksjon av eierandel i felleskontrollert foretak hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, reklassifiseres også en forholdsmessig andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet.

2.3 Segmentinformasjon

Segmentene er rapportert etter samme struktur som i konsernets interne rapportering til ledelsen. Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder.

2.4 Omregning av utenlandsk valuta

a) Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Regnskapet til de enkelte enheter i konsernet måles i den valuta som benyttes der enheten i hovedsak opererer (funksjonell valuta). Konsernregnskapet er presentert i norske kroner (NOK) som er både den funksjonelle valutaen og presentasjonsvalutaen til morselskapet.

b) Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i utenlandsk valuta regnes om til den funksjonelle valutaen ved bruk av transaksjonskursen. Valutagevinster og tap som oppstår ved betaling av slike transaksjoner, og ved omregning av pengeposter (eiendeler og gjeld) i utenlandsk valuta til kursen på balansedagen, resultatføres. Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring føres gevinster og tap som del av utvidet resultat.

Valutagevinster og tap som relaterer seg til låneopptak, kontanter og kontantekvivalenter blir presentert i resultatregnskapet som finansinntekter eller finanskostnader.

Alle andre valutagevinster og tap blir presentert på linjen andre tap / (gevinster) - netto.

Valutavirkninger på ikke-pengeposter (både eiendeler og forpliktelser) inngår som del av gevinst og tap ved vurdering av virkelig verdi. Valutavirkninger på ikke-pengeposter, slik som aksjer til virkelig verdi over resultatet, blir resultatført som en del av gevinst og tap ved virkelig verddivurdering. Valutavirkninger på ikke-pengeposter, slik som aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, inkluderes i verdiendringen som føres mot utvidet resultat.

2.5 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet. Låneutgifter som påløper under tilvirkning av varige driftsmidler balanseføres fram til eiendelen er klar til tiltenkt bruk. Anskaffelseskost kan også omfatte gevinster eller tap overført fra egenkapital som skyldes sikring av kontantstrøm i utenlandsk valuta ved kjøp av driftsmidler.

Påfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at framtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Regnskapsført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid:

Anlegg energi	3 - 75 år
Anlegg bredbånd	3 - 25 år
Anlegg nett	10 - 50 år
Andre bygg	33 - 50 år
Maskiner og inventar	3 - 12 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp (note 2.7).

Gevinst og tap ved avgang driftsmidler resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

Note 2 fortsetter

2.6 Immaterielle eiendeler

Utgifter til forskning kostnadsføres når de påløper. Utgifter til utvikling balanseføres i den grad det kan identifiseres en framtidig økonomisk fordel knyttet til utviklingen av en identifiserbar immateriell eiendel. Andre utviklingskostnader resultatføres når de påløper. Utviklingskostnader som tidligere er kostnadsført blir ikke balanseført i senere perioder. Balanseførte utviklingskostnader avskrives lineært fra tidspunktet for kommersialisering over den periode det er forventet å gi økonomiske fordeler. Balanseførte utviklingskostnader testes årlig for verdifall etter IAS 36.

a) Vannfallrettigheter

Vannfallsrettigheter er balanseført til historisk anskaffelseskost. Det foreligger ikke hjemfallsrett, og vannfallsrettigheter er derfor vurdert til å være en tidsbegrenset eiendel og avskrives ikke.

b) Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill ved kjøp av andel i tilknyttede selskaper er inkludert i investeringer i tilknyttede selskaper, og testes for nedskrivning som del av balanseført verdi på investeringen. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill tilhørende den solgte virksomheten.

For senere testing av behov for nedskrivning av goodwill, blir denne allokert til aktuelle kontantstrømgenererende enheter. Allokeringen skjer til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet.

c) Merkevareravn

Merkevareravn testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger.

d) Kundeporteføljer

Kundeporteføljer er balanseført til historisk anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Kundeporteføljer har begrenset utnyttbar levetid og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

e) Driftsrettigheter

Kjøpte rettigheter regnskapsføres til historisk anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Driftsrettighetene har begrenset utnyttbar levetid og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

2.7 Verdifall på ikke finansielle eiendeler

Goodwill samt immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men vurderes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives, vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at framtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelenes balanseført verdi. En nedskrivning resultatføres med forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

2.8 Finansielle eiendeler

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler i følgende kategorier: a) til virkelig verdi over resultatet, b) sikringsinstrumenter, c) utlån og fordringer og d) finansielle eiendeler tilgjengelige for salg. Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendelen og foretas ved anskaffelsen.

a) Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er finansielle eiendeler holdt for handelsformål. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger. Derivater klassifiseres som holdt for handelsformål, med mindre de er en del av en regnskapsmessig sikring (se kategorien under). Eiendeler i denne kategorien klassifiseres som omløpsmidler.

b) Sikringsinstrumenter

Et derivat som er utpekt som sikringsinstrument og som kvalifiserer for regnskapsmessig sikring klassifiseres i denne kategorien. Sikringsinstrumenter balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt som sikringskontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi på hver balansedag. Den etterfølgende regnskapsføringen av gevinster og tap avhenger av om derivatet inngår som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring eller i en virkelig verdisikring (se note 2.9).

c) Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke derivative finansielle eiendeler med fastsatte betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Disse klassifiseres som omløpsmidler med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. I så fall klassifiseres de som anleggsmidler. Utlån og fordringer

Note 2 fortsetter

klassifiseres som kundefordringer og andre fordringer, samt kontanter og kontantekvivalenter i balansen (se note 2.11 og 2.12).

d) Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke derivate finansielle eiendeler som man velger å plassere i denne kategorien, eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. De klassifiseres som anleggsmidler så sant ikke investeringen forfaller eller ledelsen har til hensikt å selge investeringen innen 12 måneder fra balansedagen.

Regnskapsføring og måling

Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet, som er den dagen konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet, regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Investeringer fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører, eller når disse rettighetene er blitt overført, og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Utlån og fordringer regnskapsføres til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, inkludert renteinntekt og utbytte, medtas i resultatregnskapet under andre tap / gevinster – netto i den perioden de oppstår.

Når verdipapirer klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, føres samlet verdiregulering som er regnskapsført i utvidet resultat over resultatet som gevinst eller tap fra investeringer i verdipapirer.

Effektiv rente på rentebærende instrumenter resultatføres under finansposter. Utbytte på aksjer klassifisert som tilgjengelige for salg regnskapsføres over resultatet som finansinntekter når konsernets rett til utbytte er fastslått.

Verdifall på finansielle eiendeler

a) Eiendeler balanseført til amortisert kost

Konsernet ser ved hver balansedag etter om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Tap ved verdifall av en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler innregnes bare dersom det er objektive indikasjoner på verdifall som et resultat av en eller flere hendelser

som har intruffet og om dette påvirker framtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig. Størrelsen på tapet måles til differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eiendelens balanseførte verdi reduseres og tapet innregnes i resultatregnskapet. Dersom verdifall senere reduseres, og reduksjonen objektivt kan knyttes til en hendelse som inntreffer etter at verdifallet ble innregnet, skal det tidligere tapet reverseres i resultatregnskapet.

b) Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg

Konsernet vurderer ved hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For egenkapital-instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg, vil en vesentlig eller langvarig reduksjon i virkelig verdi av instrumentet under anskaffelseskost være en indikasjon på at eiendelen er utsatt for verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, og verdireduksjonen tidligere har vært ført mot utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til resultatregnskapet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall som tidligere er resultatført. Tap ved verdifall innregnet i resultatregnskapet for en investering i et egenkapital-instrument skal ikke reverseres over resultatregnskapet.

2.9 Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi på hver balansedag. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Konsernet klassifiserer derivater som inngår i en regnskapsmessig sikring som:

a) sikring av variabilitet i kontantstrømmer tilknyttet en svært sannsynlig framtidig transaksjon (kontantstrømssikring)

b) sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse (virkelig verdisikring)

Ved inngåelsen av sikringstransaksjonen dokumenterer konsernet sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Konsernet dokumenterer også hvorvidt derivatene som benyttes er effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm knyttet til sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved sikringens inngåelse og løpende i sikringsperioden.

Note 2 fortsetter

Virkelig verdi av derivatene brukt i sikringsrelasjoner er vist i note 10. Endring i egenkapitalen knyttet til derivater som anvendes i en regnskapsmessig sikring er vist i note 15. Virkelig verdi av et sikringsderivat klassifiseres som anleggsmiddel eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er lenger enn 12 måneder, og som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Derivater holdt for handelsformål klassifiseres som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld.

a) Kontantstrømsikring

Den effektive delen av endring i virkelig verdi på derivater som inngås og kvalifiserer som sikringsinstrument i kontantstrømsikring, regnskapsføres direkte i utvidet resultat. Tap og fortjeneste på den ineffektive delen resultatføres som andre tap / gevinster – netto hva gjelder sikringsinstrumenter for valuta, og under finans hva gjelder sikringsinstrumenter for renter.

Sikringsgevinster eller tap som er ført over utvidet resultat i egenkapitalen omklassifiseres til resultatregnskapet i den perioden sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet (for eksempel når det planlagte sikrede salget finner sted). Gevinst eller tap som knytter seg til den effektive del av rentebytteavtaler som sikrer lån med flytende rente resultatføres under finanskostnader. Gevinsten eller tapet som knytter seg til den ineffektive delen resultatføres som andre tap / gevinster netto. Når den planlagte transaksjonen som sikres fører til balanseføring av en ikke finansiell eiendel (for eksempel varige driftsmidler), omklassifiseres gevinst og tap som tidligere er ført i utvidet resultat som justering av anskaffelseskost for eiendelen.

Når et sikringsinstrument utløper eller selges, eller når en sikring ikke lenger tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, forblir samlet gevinst eller tap ført over utvidet resultat i egenkapitalen og blir omklassifisert til resultatet samtidig med resultatføringen av den planlagte transaksjonen. Hvis en sikret transaksjon ikke lenger forventes å bli gjennomført reverseres bokført beløp i egenkapitalen umiddelbart til resultatregnskapet som andre tap / gevinster – netto.

b) Virkelig verdisikring

Endringer i virkelig verdi på derivater som inngås og kvalifiserer for virkelig verdisikring, og som er effektive, føres over resultatregnskapet sammen med endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risikoen på den tilhørende sikrede eiendel eller forpliktelse. Gevinst eller tap knyttet til den ineffektive del resultatføres som andre tap / gevinster – netto. Dersom sikringen ikke lenger oppfyller kriteriene for sikringsbokføring,

vil regnskapsført effekt av sikringen for sikringsobjekter som føres til amortisert kost, amortiseres over perioden fram til instrumentets forfall.

c) Derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring

Endringer i virkelig verdi på derivater som ikke kvalifiserer for sikringsbokføring, resultatføres som andre tap / (gevinster) – netto. Dette vil også være aktuelt for konsernets avtaler om kjøp og salg av ikke finansielle gjenstander som gjøres opp finansielt. Virkelig verdi av derivatene klassifiseres som anleggsmiddel eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid er lenger enn 12 måneder, og som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid er mindre enn 12 måneder.

2.10 Varer

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

2.11 Kundefordringer

Kundefordringer måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi. Ved senere måling vurderes kundefordringer til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metode, fratrukket avsetning for inntruffet tap. Avsetning for tap regnskapsføres når det foreligger objektive indikatorer på at konsernet ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser. Avsetningen utgjør forskjellen mellom pålydende og gjenvinnbart beløp, som er nåverdien av forventede kontantstrømmer, diskontert med effektiv rente.

2.12 Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter, bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt. I balansen er kassekreditt inkludert i lån under kortsiktig gjeld.

2.13 Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital.

2.14 Leverandørgjeld

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved senere måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metode.

Note 2 fortsetter

2.15 Lån

Lån regnskapsføres til virkelig verdi når utbetaling av lånet finner sted, med fradrag for transaksjonskostnader. I etterfølgende perioder regnskapsføres lån til amortisert kost beregnet ved bruk av effektiv rente. Forskjellen mellom det utbetalte lånebeløpet (fratrukket transaksjonskostnader) og innløsningsverdien resultatføres over lånets løpetid.

Lån klassifiseres som kortsiktig gjeld med mindre det foreligger en ubetinget rett til å utsette betaling av gjelden i mer enn 12 måneder fra balansedato.

2.16 Betalbar skatt og utsatt skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført bortsett fra når den relaterer seg til poster som blir regnskapsført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. I disse tilfellene regnskapsføres også skatten direkte mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld ved bruk av gjeldsmetoden. Dersom konsernet deltar i en transaksjon om kjøp av en eiendel eller gjeld som ikke er en del av en foretaksintegrasjon, regnskapsføres ikke utsatt skatt på transaksjonstidspunktet. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres, eller når den utsatte skatten gjøres opp. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at framtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten. Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, bortsett fra når konsernet har kontroll over tidspunktet for reversering av de midlertidige forskjellene, og det er sannsynlig at de ikke vil bli reversert i overskuelig framtid.

Beskatning av kraftproduksjonsvirksomheten

Utover alminnelig inntektsskatt belastes kraftproduksjonsvirksomheten med eiendomsskatt, naturressursskatt og grunnrenteskatt.

Grunnrenteskatt

Grunnrenteskatt utgjør 30 % av netto grunnrenteinntekt beregnet for hvert kraftverk. Grunnrenteinntekten blir beregnet på grunnlag av det enkelte kraftverkets produksjon time for time, multiplisert med spotprisen i den korresponderende timen. For leveranser av konsesjonskraft og kraft på langsiktige kontrakter over syv år brukes faktisk kontraktpris. Den beregnede inntekten reduseres med faktiske driftskostnader, avskrivninger og en friinntekt

for å komme fram til netto grunnrenteinntekt. Friinntekten fastsettes årlig på grunnlag av skattemessig verdi av driftsmidlene i kraftverket multiplisert med en normrente.

Negativ grunnrenteinntekt oppstår i et kraftverk kan fra og med 2007 samordnes mot positiv grunnrenteinntekt i andre kraftverk. Tidligere års negative grunnrente kan framføres med renter mot senere positiv grunnrenteinntekt i samme kraftverk. Utsatt skattefordel knyttet til framførbare underskudd og utsatt skatt knyttet til andre midlertidige forskjeller balanseføres for hvert kraftverk. Utsatt skattefordel balanseføres dersom dette kan sannsynliggjøres anvendt i løpet av en 15 års periode.

Naturressursskatt

Naturressursskatt er en overskuddsuavhengig skatt som beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverks gjennomsnittlige produksjon de siste syv årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre/kWh. Overskuddsskatt kan avregnes mot betalbar naturressursskatt. Den andelen av naturressursskatten som overstiger overskuddsskatt, kan framføres med renter til senere år, og blir balanseført som en forskuddsbetalt skatt (fordring).

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt for kraftverk blir beregnet på grunnlag av faktisk produksjon, med fradrag for faktiske driftskostnader og betalt grunnrenteskatt i det enkelte kraftverk. Inntekts-siden i eiendomsskatten beregnes ut fra samme grunnlag som i grunnrentebeskatningen. Eiendomsskattegrunnlaget framkommer ved å diskontere foregående fem års netto driftsinntekter i kraftverket med fastsatt rente over all framtid, med fradrag av nåverdien av kraftverkets beregnede kostnader til utskiftning av driftsmidler. Av eiendomsskattegrunnlaget beregnes fra 0,2 % til 0,7 % eiendomsskatt til den enkelte kommune. Eiendomsskatt presenteres som driftskostnad.

2.17 Pensjonsforpliktelser

Konsernet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringselskaper eller pensjonskasser. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av en eller flere faktorer slik som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedatoen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene, justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de

Note 2 fortsetter

definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte framtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i renten på norske statsobligasjoner med 10 års løpetid.

Estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene utover det største av 10 prosent av verdien av pensjonsmidlene eller 10 prosent av pensjonsforpliktelsene, blir ført i resultatregnskapet over en periode som tilsvarer arbeidstakernes forventede gjennomsnittlige resterende ansettelsesperiode. Endringer i pensjonsplanens ytelser kostnadsføres eller inntektsføres løpende i resultatregnskapet, med mindre rettighetene etter den nye pensjonsplanen er betinget av at arbeidstakeren blir værende i tjeneste i en spesifisert tidsperiode (opptjeningsperioden). I dette tilfellet amortiseres kostnaden knyttet til endret ytelse lineært over opptjeningsperioden.

Innskuddsplan

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag i tilfelle enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Ved innskuddsplaner betaler konsernet innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Konsernet har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er blitt betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

2.18 Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger for miljømessige utbedringer, restrukturering og rettslige krav når:

a) det eksisterer en juridisk eller selvpålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, b) det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av en overføring av økonomiske ressurser og c) forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Det avsettes ikke for framtidige driftstap.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved å vurdere konsernet under ett. Avsetning for konsernet regnskapsføres selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til konsernets enkelt-elementer kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsrent

før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og spesifikk risiko for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

2.19 Inntektsføring

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift, returer, rabatter og avslag. Konserninternt salg elimineres. Salg resultatføres når inntekten kan måles pålitelig, det er sannsynlig at de økonomiske fordelene knyttet til transaksjonen vil tilflyte konsernet og spesielle kriterier knyttet til formene for salg er oppfylt. Salg vurderes ikke å kunne måles pålitelig før alle betingelser knyttet til salget er innfridd. Konsernet baserer estimatene for regnskapsføring på historikk, vurdering av type kunde og transaksjon samt eventuelle spesielle forhold knyttet til den enkelte transaksjon.

a) Salg av varer

Salg fra forretningsområdene energi, telekom, utbygging, drift og vedlikehold samt marked resultatføres når en enhet innenfor konsernet har levert produktet til kunden, og det ikke er uoppfylte forpliktelser knyttet til varen.

Nettleien fra forretningsområdet overføring inntektsføres på faktureringsstidspunktet. Inntektsført beløp det enkelte år tilsvarer periodens leverte volum avregnet til den til enhver tid fastsatte tariff. Mer-/mindreinntekt defineres etter IFRS som regulatorisk gjeld/eiendel som ikke kvalifiseres til balanseføring. Dette begrunnes med at det ikke er inngått kontrakt med en bestemt kunde, og at fordringen i teorien er betinget av en framtidig leveranse. Inntekten det enkelte år kan derfor avvike i forhold til inntektsnivået som tillates av regulator (NVE). Tariffene styres ut fra formålet om at den årlige inntekten skal være i samsvar med tillatt inntektsnivå.

b) Salg av tjenester

Salg av tjenester resultatføres i den perioden tjenesten utføres.

c) Inntekt fra utbytte

Utbytteinntekter resultatføres når rett til utbytte oppstår.

2.20 Leieavtaler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler kostnadsføres lineært over leieperioden. Konsernet har ingen finansielle leieavtaler per 31.12.2011.

Note 2 fortsetter**2.21 Utbytte**

Utbyttebetalinger til morselskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld fra og med det tidspunkt utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

2.22 Konesjonskraft, konesjonsavgift og erstatninger

Konesjonskraft inntektsføres ved levering i henhold til fastsatt konesjonskraftpris. Konsernet har per 31.12.2011 ingen konesjonskraftavtaler som gjøres opp finansielt.

Det betales årlig konesjonsavgifter til stat og kommuner for den økning av produksjonsevnen som innvinnes ved regulering og vannoverføringer. Konesjonsavgifter blir kostnadsført når de påløper.

Konsernet betaler erstatninger til grunneiere for å få bruksrett til vannfall og grunn. I tillegg utbetales erstatninger til andre for skade påført skog, grunn og lignende.

Erstatningsutbetalingene er dels engangsutbetalinger og dels løpende i form av utbetalinger eller plikt til å levere erstatningskraft/fristrøm. Nåverdien av forpliktelsene knyttet til årlige erstatninger og erstatningskraft/fristrøm er klassifisert som avsetninger (se note 20). Årlige betalinger føres som andre driftskostnader, mens engangsoppgjør regnskapsføres mot forpliktelsen.

2.23 Anleggskontrakter

For anleggskontrakter foretas det løpende inntektsføring i takt med framdriften av prosjektet (løpende avregningsmetode). Fullførelsesgraden beregnes som hovedregel som påløpte kostnader på balansedagen i prosent av estimert totalkostnad. Dersom utfallet av en anleggskontrakt ikke kan estimeres pålitelig, settes kontraktsinntekten lik kontraktskostnaden i den utstrekning det er sannsynlig at kostnadene blir gjenvunnet. For anleggskontrakter som forventes å gi tap, gjøres det avsetning for nettokostnaden ved gjenværende kontraktsfestet produksjon.

2.24 Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd innregnes netto i resultat og balanse. Der tilskudd er knyttet til aktiviteter som innregnes i resultatregnskapet direkte, er tilskudd behandlet som en reduksjon av de kostnader som knytter seg til aktiviteten som tilskuddet er ment å skulle dekke. Der tilskuddet er knyttet til prosjekter som innregnes i balansen, er tilskuddet behandlet som en reduksjon av beløp innregnet i balansen.

Note 3 Finansiell risikostyring**Finansielle risikofaktorer**

Lyse-konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko: markedsrisiko (inkludert prisisiko, valutarisiko og renterisiko), kredittrisiko og likviditetsrisiko. Styring av risiko følger av mål og rammer som fastsettes av styret. Energipris- og valutarisikoen til de enkelte selskapene i konsernet håndteres av Lyse Handel AS. Lyse Energi AS ivaretar styring av rente- og likviditetsrisiko. Konsernet har begrenset kredittrisiko. Kredittrisiko knyttet til kundeporteføljen styres av Lyse AS, mens annen identifisert kredittrisiko i stor grad håndteres av det enkelte selskap.

(a) Markedsrisiko**(i) Prisisiko**

Konsernet er utsatt for risiko knyttet til utviklingen i råvarepriser da konsernets framtidige inntekter fra kraftproduksjonen i betydelig grad påvirkes av utviklingen i elkraftprisen. For å avdempe denne prisisikoen har styret vedtatt en strategi hvor det inngås finansielle kraftkontrakter. De finansielle kraftkontraktene defineres i en sikringsportefølje. Sikringsporteføljen har en løpende tidshorison på tre år utover inneværende år. I strategien ligger det at man sikrer et minimums inntektsnivå fra produksjon, hensyntatt prisavhengige skatter og kostnader. Netto produksjonsinntekter skal være større enn et definert minimumsnivå gitt en "worstcase"-pris. Styret i Lyse Handel AS tar beslutningen om effektivering av rammen for netto produksjonsinntekt for det enkelte år.

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

I tillegg inngås finansielle kontrakter som defineres inn i tradingporteføljer. Tradingporteføljen har en ramme for total risikoeksponering (resultat + risiko på løpende eksponering) og en ramme for framtidig prisisiko. Rammen for framtidig prisisiko måles i VAR (value at risk) og begrenser den tillatte eksponeringen til enhver tid. Resultat og framtidig prisisiko overvåkes og måles mot rammer kontinuerlig. Tradingrammen fastsettes av styret i Lyse Handel AS. Total risikoramme er pt 3,0 millioner euro og rammen for framtidig prisisiko er 1,5 millioner euro.

I porteføljene, som begge er klassifisert i balansen som derivater til virkelig verdi over resultatet, handles i hovedsak finansielle prisdervater som futures, forwards, options og EUAs (CO₂ utslippkvoter). Porteføljeverdien av inngåtte finansielle kraftkontrakter varierer med de til enhver tid gjeldende terminprisene i det nordiske kraftmarkedet.

Konsernet har også andre finansielle kraftavtaler som er utsatt for betydelig prisisiko. Det gjelder frikraftforpliktelser og forskuddsbetalte kraftsalgsavtaler. Disse avtalene er klassifisert som langsiktige derivater til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

I analysen under er det vist hvilken innvirkning en økning/nedgang i terminkursene for kommende år vil ha på konsernets resultat etter skatt. For endringer i kraftpris er analysen basert på at samtlige terminpriser på kraft beveger seg 30 % i hver retning. Alle andre variabler er holdt konstant.

31.12.11

Resultatvirkning ved endring i kraftpris	Virkelig verdi	+30 %	-30 %
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	61 635	-301 801	302 128
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	10 341	0	0
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-27 624	-2 229	2 229
Øvrige finansielle kraftavtaler/forpliktelser	-297 421	-217 148	217 228
Sum	-253 069	-521 178	521 585

31.12.10

Resultatvirkning ved endring i kraftpris	Virkelig verdi	+30 %	-30 %
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-537 134	-432 701	398 892
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-18 246	3 426	-3 426
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-31 431	-3 434	3 434
Øvrige finansielle kraftavtaler/forpliktelser	-438 609	-251 217	251 217
Sum	-1 025 420	-683 926	650 117

31.12.09

Resultatvirkning ved endring i kraftpris	Virkelig verdi	+30 %	-30 %
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-21 298	-543 751	550 815
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-57 559	15 060	-16 893
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-24 458	-2 235	2 235
Øvrige finansielle kraftavtaler/forpliktelser	-562 300	-282 943	282 943
Sum	-665 615	-813 869	819 100

Alle postene i tabellen balanseføres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

(ii) Valutarisiko

Lyse-konsernet er gjennom dets virksomhet eksponert for valutarisiko i flere valutaer. Risikoen er særlig relevant i forhold til euro gjennom deltakelse i det nordiske kraftmarkedet. Valutarisiko oppstår fra framtidige handels-transaksjoner og balanseførte eiendeler og forpliktelser. I henhold til konsernets finansstrategi så skal Lyses valuta-risiko være lav.

Da all omsetning av fysisk og finansiell kraft på den nordiske kraftbørsen er notert og omsatt i euro er Lyse-konsernet valutaeksponert. Valutarisikoen knyttet til omsetning av den fysiske kraftproduksjonen er betydelig, men relativt begrenset sammenlignet med risikoen knyttet til kraftpris da kraftprisene normalt svinger mer enn valutakursene. For å avdempe valutarisikoen i konsernets kraftproduksjon har styret vedtatt en strategi for sikring av framtidig valuta-kontantstrøm. Til sikring av framtidig valutakurs brukes i hovedsak terminkontrakter. Det inngås terminkontrakter for inneværende år, samt de to neste kalenderår innenfor nærmere bestemte andeler for sikring av sannsynlig valuta-eksponering. Sikringsgraden er størst for den kontantstrømmen som ligger nærmest i tid. Ved årsskifte skal minimum 70 % og maksimalt 100 % av netto beregnet valutaeksponering knyttet til finansiell og fysisk omsetning av kraft for neste år være kurssikret.

Salg av valuta på termin ligger i en egen portefølje. For handlene inngått i denne porteføljen oppfylles dokumentasjonskravene og kravene til effektivitetsmåling for sikringsbokføring iht. IAS 39. I regnskapet klassifiseres denne porteføljen av valutaderivater som holdt for sikringsformål med verdiendring mot egenkapitalen. I 2011 er 134 millioner kroner innregnet i egenkapitalen (178 millioner kroner i 2010 og 52 millioner kroner i 2009).

Foruten salg av valuta åpner også strategien for tilbakekjøp av valuta innenfor de gitte rammer for maksimums- og minimumsgrad av sikret framtidig kontantstrøm. Tilbakekjøpsaktiviteten ligger i en egen tradingportefølje som etter IFRS klassifiseres som derivater til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Dette innebærer at man innregner markedsværdien av kontraktene på balansedagen. Periodens verdiendring føres over resultatet.

Hovedstol på et lån på 41 millioner euro sikres med rullerende FX swap hvert halvår. I regnskapet klassifiseres denne som holdt for sikringsformål med verdiendringer over resultatet. Sikringen er 100 % effektiv. I 2011 er +9 millioner kroner innregnet i resultatet (-9 millioner kroner i 2010 og -41 millioner kroner i 2009).

Konsernets bankinnskudd, fordringer og gjeld i valuta er eksponert for svingninger i valutakursen. Det samme gjelder de ovenfor omtalte andre finansielle kraftavtaler, som følge av at kraftprisen er notert i euro. Dersom kursen på NOK i forhold til øvrig valuta var 10 % svakere/sterkere og alle andre variabler var konstante ville dette føre til følgende endringer i resultat etter skatt og egenkapital i henhold til tabellene under. Endringen skyldes valutagevinst/tap i forbindelse med omregning av overnevnte poster.

31.12.11

Virkning på resultat ved endring i valuta	Virkelig verdi	+10 %	-10 %
Finansielle instrumenter valutaderivater	9 766	-4 516	5 671
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	61 635	4 438	-4 438
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingsportefølje	10 341	745	-745
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-27 624	-743	743
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-297 421	-74 647	74 647
Bankinnskudd/-trekk i valuta	118 001	8 496	-8 496
Kundefordringer i valuta	61 985	4 463	-4 463
Langsiktig gjeld i valuta	-320 401	-412	412
Leverandørgjeld i valuta	-56 090	-4 038	4 038
Sum	-439 808	-66 214	67 369

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

31.12.10			
Virkning på resultat ved endring i valuta	Virkelig verdi	+10 %	-10 %
Finansielle instrumenter valutaderivater	1 527	6 625	-6 641
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-537 134	-38 674	38 674
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-18 246	-1 314	1 314
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-31 431	-1 145	1 145
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-438 609	-77 786	77 786
Bankinnskudd i valuta	-202	-15	15
Kundefordringer i valuta	14 743	1 061	-1 061
Langsiktig gjeld i valuta	-322 475	-504	504
Leverandørgjeld i valuta	-67 534	-4 862	4 862
Sum	-1 399 361	-116 613	116 597

31.12.09			
Virkning på resultat ved endring i valuta	Virkelig verdi	+10 %	-10 %
Finansielle instrumenter valutaderivater	-11 440	-7 502	2 464
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-21 298	-1 534	1 534
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-57 559	-4 170	4 170
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-24 458	-745	745
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-562 300	-40 435	40 435
Bankinnskudd i valuta	152 327	10 968	-10 968
Kundefordringer i valuta	2 108	152	-152
Langsiktig gjeld i valuta	-348 847	-765	765
Leverandørgjeld i valuta	-32 385	-2 332	2 332
Sum	-903 852	-46 363	41 325

Fordringer, gjeld og bankinnskudd bokføres til amortisert kost. Øvrige poster balanseføres til virkelig verdi med verdiendring over resultat.

Virkning på egenkapital ved valutaendring	31.12.11	31.12.10	31.12.09
Finansielle instrumenter valutaderivater – kontantstrømsikring			
Virkelig verdi	186 258	247 665	71 907
+ 10 %	-135 167	-169 315	-236 309
- 10 %	135 167	169 315	236 309

De finansielle instrumentene i tabellen balanseføres til virkelig verdi med verdiendring over egenkapitalen da de er utpekt som effektive sikringsinstrumenter.

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Nedenstående tabell spesifiserer utestående valutakontrakter på balansedato:

Gjennomsnittlig sikringskurs	31.12.11	31.12.10	31.12.09
2010			8,50
2011		8,61	8,62
2012	9,06	9,11	9,14
2013	8,47	8,53	8,78
2014	8,18		
2015	8,25		
Sum	8,72	8,79	8,73

Sikret beløp Euro	31.12.11	31.12.10	31.12.09
2010			140 000
2011		135 000	131 000
2012	125 000	120 993	114 000
2013	60 000	55 000	20 000
2014	25 000		
2015	30 000		
Sum	240 000	310 993	405 000

Virkelig verdi i NOK	31.12.11	31.12.10	31.12.09
2010			16 900
2011		98 458	9 886
2012	138 882	126 522	45 708
2013	46 373	22 685	-587
2014	1 289		
2015	-286		
Sum	186 258	247 665	71 907

Oversikt forfall kortsiktige derivater

Omløpsmidler	31.12.11	31.12.10	31.12.09
< 12 måneder	207 358	191 472	84 020
> 12 måneder	89 903	92 300	75 211
Sum	297 261	283 772	159 231

Kortsiktig gjeld	31.12.11	31.12.10	31.12.09
< 12 måneder	22 370	481 474	39 156
> 12 måneder	21 032	150 067	180 508
Sum	43 402	631 541	219 664

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

(iii) Flytende rente- og fastrenterisiko

Konsernets renterisiko er i stor grad knyttet til langsiktig gjeld og sertifikatlån. Lån med flytende rente medfører en risiko for økte finanskostnader i resultatet.

Lån med fast rente bokføres til amortisert kost slik at endringer i virkelig verdi ikke resultatføres. Unntak for dette er lån som er sikringsobjekt i virkelig verdi sikring. Dette gjelder for obligasjonslån som er "swappet" fra fast til flytende rente.

Lyse benytter rentebytteavtaler for å styre den flytende renterisikoen. Durasjonen kan endres ved hjelp av slike avtaler. Lyses forventninger til framtidig rentenivå er den viktigste vurderingsfaktoren når lengden på durasjonen skal fastsettes.

Rentebytteavtaler (flytende til fast rente) regnskapsføres til virkelig verdi med verdiendring mot egenkapitalen da de er utpekt som effektive sikringsinstrumenter. I 2011 er -90 millioner kroner innregnet i egenkapitalen (-63 millioner kroner i 2010 og -75 millioner kroner i 2009). For informasjon om beløp og rentevilkår for rentebytteavtalene henvises til note 10.

Rentebytteavtaler (fast til flytende rente) og tilhørende sikringsobjekt balanseføres til virkelig verdi. Det er ingen resultat/-egenkapitalføring siden renteswap og sikringsobjekt har samme verdiendring, med motsatt fortegn.

Lyses renterisiko uttrykt som veid gjennomsnittlig varighet (durasjon) skal i henhold til styregodkjent finansstrategi ligge mellom ett til fem år. Postene som inngår i beregningen av durasjon er samlet overskuddslikviditet, rentebærende gjeld samt avtaler som har renteesponerende eller rentesikrende elementer innebygd i seg. Ved vurdering av renterisiko hensyntas virksomhetens iboende sikring knyttet til nettvirksomhet og grunnrenteskatt.

I tillegg har Lyse langsiktige finansielle kraftforpliktelser som påvirkes av renteendringer. Endring i virkelig verdi på disse forpliktelsene føres til virkelig verdi over resultat.

Oppfølging av at styrets rammer for finansstrategien overholdes i form av månedlig regnskapsrapportering og kvartalsvis finansrapportering.

Nøkkeltall fra finansstrategien

	Måltall finansstrategi	31.12.11	31.12.10	31.12.09
Beredskapskapital (som kan mobiliseres i løpet av en uke)	minimum 750 mill. kroner	1 490 mill.kroner	1 447 mill.kroner	1 120 mill.kroner
Gjennomsnittlig lengde på rentebinding finansiering (durasjon)	mellom 1-5 år	1,4 år	1,5 år	1,8 år

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

31.12.11			
Virkning på resultat ved endring i rentenivå	Virkelig verdi	+50 bp	-50 bp
Finansielle instrumenter valutaderivater	9 766	768	-768
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	61 635	-534	528
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	10 341	-25	25
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-27 624	3 015	-4 385
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-297 421	3 990	-4 116
Langsiktig gjeld med flytende rente hensyntatt renteswaper	-4 762 401	-17 145	17 145
Sum	-5 005 704	-9 931	8 429

31.12.10			
Virkning på resultat ved endring i rentenivå	Virkelig verdi	+50 bp	-50 bp
Finansielle instrumenter valutaderivater	1 527	405	-414
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-537 134	1 610	-1 584
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-18 246	26	-26
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-31 431	2 937	-4 032
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-438 609	6 504	-6 723
Langsiktig gjeld med flytende rente hensyntatt renteswaper	-4 070 973	-14 656	14 656
Sum	-5 094 866	-3 174	1 877

31.12.09			
Virkning på resultat ved endring i rentenivå	Virkelig verdi	+50 bp	-50 bp
Finansielle instrumenter valutaderivater	-11 440	481	-486
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-21 298	606	-329
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-57 559	285	-285
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-24 458	2 391	-3 319
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-562 300	9 256	-9 603
Langsiktig gjeld med flytende rente hensyntatt renteswaper	-1 998 847	-7 196	7 196
Sum	-2 675 902	5 823	-6 826

Virkning på egenkapital ved endring i rentenivå	2011	2010	2009
Finansielle instrumenter valuta og rentederivater - kontantstrømsikring			
Virkelig verdi	61 172	159 991	-39 608
+ 50 bp	17 373	9 732	5 466
- 50 bp	-17 355	-5 916	-5 762

De finansielle instrumentene i tabellen balanseføres til virkelig verdi med verdiendring over egenkapitalen da de er utpekt som effektive sikringsinstrumenter.

For kontantstrømsikringer er følgende beløp ført ut av egenkapitalen og inkludert i resultatet:	2011	2010	2009
Energisalg, overføringsinntekter og andre driftsinntekter	98 458	55 008	-264 798
Netto finansposter	-35 602	-56 831	-60 170
Sum	62 856	-1 823	-324 968

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

(b) Kredittrisiko

Kredittrisiko oppstår ved salg til kunder, handel med derivater samt ved innskudd i banker og finansinstitusjoner. Konsernets kredittrisiko vurderes totalt sett som moderat. Det har historisk ikke vært tap på andre poster enn kundefordringer.

Kunder

Konsernets omsetning til privat- og bedriftskunder er fordelt på en diversifisert kundeportefølje som består av mange og små kunder. Konsernet har følgelig ingen vesentlig konsentrasjon av kundekredittrisiko. Lyse har rutiner for hvilke produkter/kunder hvor kredittsjekking gjennomføres før salg. Betaling skjer i hovedsak ved etterskuddsvis fakturering. Betalingsevnen og -viljen til kundene har historisk vært god. En egen avdeling jobber med løpende oppfølging av kundefordringer. Virkemidler som brukes er at det sendes ut betalingspurringer, det inngås avdragsordninger for kunder med betalingsvansker, inkassoselskaper benyttes og eventuelt stanses leveransene.

Lyse bruker, med fravikelser på noen områder, standard kundeavtaler som bransjeforeningen Energi Norge og Forbrukerombudet er enige om. Kundevilkårene inneholder bestemmelser om fakturering og betalingsfrister. Størrelsen på kundefordringene følger normalt utviklingen i størrelsen på omsetningen. Konsernet har ingen pant som sikkerhet. Det er per 31.12.11 avsatt 23,5 millioner kroner til dekning på tap (2010: 23,1 millioner kroner, 2009: 14,7 millioner kroner). Dette utgjør omlag 2,4 prosent av kundefordringene (2010: 1,8 prosent, 2009: 1,4 prosent). Viser også til note 11 om kundefordringer.

Motpartsrisiko finansielle kraftkontrakter

Av finansielle kraftkontrakter inngått i 2011 cleares tilnærmet 100 % mot Nasdaq OMX. Når handlene cleares på Nasdaq OMX trer dette selskapet inn som juridisk motpart og garanterer for oppgjør, hvilket gjør at motpartsrisikoen blir minimal. Nasdaq OMX clearinglisens fra Finanstilsynet. For kontrakter som gjøres opp bilateralt, er motparten store, kjente norske/nordiske foretak, eller foretak som Lyse har grundig kjennskap til.

Kredittrisiko øvrige finansielle instrumenter

Lyse påtar seg kredittrisiko ved plassering av overskuddslikviditet og som følge av motpartsrisiko ved bruk av sikringsinstrumenter som blant annet rentebytteavtaler, valutaterminer o.l. Kredittrisikoen er begrenset ved at kun førsteklasses banker og selskaper er motparter.

Fordringer

Poster som inngår her er andre kortsiktige fordringer, fordringer på nærstående parter, og andre langsiktige fordringer. Kredittrisiko vurderes som liten da større poster er mot solide motparter og øvrige poster er fordelt på mange motparter. Konsernet har ingen pant som sikkerhet. Forskjell mellom bokført verdi og kredittrisiko skyldes at noen regnskapsposter ikke defineres som kredittrisiko i henhold til IFRS 7; eksempelvis forskuddsbetalte kostnader.

Bankinnskudd, kontanter o.l.

Beløpene i tabellen gjelder hovedsaklig innestående hos hovedbankforbindelse.

Tabellen nedenfor viser en oversikt over poster med kredittrisiko.

	31.12.2011		31.12.2010		31.12.2009	
	Bokført verdi	Kredittrisiko	Bokført verdi	Kredittrisiko	Bokført verdi	Kredittrisiko
Maksimal kredittrisiko eksponering						
Anleggsmidler						
Derivater	103 559	76 619	176 060	150 399	111 794	71 801
Andre fordringer	242 690	115 670	237 885	98 688	202 832	41 734
Omløpsmidler						
Kundefordringer og andre fordringer	1 100 967	1 068 471	1 508 986	1 472 052	1 594 315	1 576 273
Derivater	297 261	297 261	283 772	283 772	159 231	159 231
Bankinnskudd, kontanter og lignende	667 537	667 537	912 197	912 197	228 673	228 673
Sum	2 412 014	2 225 558	3 118 900	2 917 108	2 296 845	2 077 712

Foruten at finansielle kraftkontrakter cleares mot Nasdaq OMX så foreligger det ingen øvrig sikkerhetsstillelse i konsernet.

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

(c) Likviditetsrisiko

Konsernets sentrale finansavdeling har som en av hovedoppgavene å sikre at Lyse er finansiert slik at det til enhver tid finnes likviditet til å møte løpende betalingsforpliktelser. Finansavdelingen overvåker konsernets likviditet gjennom rullerende prognoser basert på forventet kontantstrøm.

I tråd med konsernets finansstrategi opprettholder Lyse en betydelig beredskapskapital som kan stilles til disposisjon i løpet av en uke. I tillegg er det etablert ytterligere kredittlinjer hos flere finansinstitusjoner. Videre skal innlån ha en diversifisert forfallstruktur og samlet finansieringsbehov skal maksimalt utgjøre kroner 1.000 mill. innenfor en rullerende seks måneders periode. Dersom beredskapskapitalen er over minstekravet kan den del av beredskapskapitalen som overstiger minstekravet fratrekkes ved beregning av finansieringsbehov de neste seks måneder. Konsernets overskuddslikviditet skal også kunne realiseres umiddelbart.

De nevnte forhold, sammen med Lyses høye kredittverdighet medfører at konsernets likviditetsrisiko vurderes som lav.

Tabellene nedenfor spesifiserer forfall av finansielle forpliktelser. Beløpene i tabellene er udiskonterte kontantstrømmer. I forfallsanalysen er framtidige renter og avdrag inkludert. For estimerte renter er spotrenter benyttet.

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser Restløpetid per 31.12.11	1. halvår 2012	2. halvår 2012	2013	2014 - 2016	Senere	Sum
Derivater:						
Finansielle instrumenter valutaderivater - kontantstrømsikring *)	-511 764	-457 486	-465 240	-426 470	0	-1 860 960
Finansielle instrumenter rentederivater - kontantstrømsikring	-18 538	-19 976	-32 410	-46 468	-6 691	-124 083
Finansielle instrumenter valutaderivater - virkelig verdi sikring	-1 275	0	0	0	0	-1 275
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-447	-448	-946	-2 949	-85 328	-90 118
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-20 223	-20 223	-39 270	-110 175	-107 531	-297 421
Andre finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-1 731 075	-1 054 315	-783 559	-3 576 239	-5 784 979	-12 930 167
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-1 279 361	0	0	0	0	-1 279 361
Sum	-3 562 683	-1 552 448	-1 321 425	-4 162 301	-5 984 529	-16 583 385
<i>Finansielle derivater brutto oppgjør (innstrømmer)</i>	596 509	535 053	511 827	451 814	0	2 095 203

*) Finansielle derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser Restløpetid per 31.12.10	1. halvår 2011	2. halvår 2011	2012	2013 - 2015	Senere	Sum
Derivater:						
Finansielle instrumenter valutaderivater - kontantstrømsikring *)	-585 937	-468 750	-945 256	-429 687	0	-2 429 630
Finansielle instrumenter rentederivater - kontantstrømsikring	-17 583	-41 930	-36 475	-18 231	10 849	-103 370
Finansielle instrumenter valutaderivater - virkelig verdi sikring	-14 964	0	0	0	0	-14 964
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-193 412	-193 412	-129 935	-32 319	0	-549 078
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-11 200	-11 200	4 076	-	-	-18 324
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-595	-590	-1 082	-3 181	-85 194	-90 642
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-28 960	-28 960	-55 848	-143 858	-180 982	-438 608
Andre finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-1 600 516	-739 606	-1 484 953	-3 112 036	-6 267 918	-13 205 030
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-1 362 632	0	0	0	0	-1 362 632
Sum	-3 815 799	-1 484 448	-2 649 473	-3 739 312	-6 523 245	-18 212 278
Finansielle derivater brutto oppgjør (innstrømmer)	646 818	513 830	1 101 095	471 993	0	2 733 736

Forfallsanalyse av finansielle forpliktelser Restløpetid per 31.12.09	1. halvår 2010	2. halvår 2010	2011	2012 - 2014	Senere	Sum
Derivater:						
Finansielle instrumenter valutaderivater - kontantstrømsikring *)	-631 940	-532 160	-1 089 265	-1 114 210	0	-3 367 575
Finansielle instrumenter rentederivater - kontantstrømsikring	-28 808	-28 808	-20 477	-26 938	-2 118	-107 149
Finansielle instrumenter valutaderivater - virkelig verdi sikring	-1 958	0	0	0	0	-1 958
Finansielle instrumenter valutaderivater	-722	-4 184	-6 534	0	0	-11 440
Finansielle instrumenter energikontrakter sikringsportefølje	-27 987	-27 987	-38 004	-69 039	0	-163 017
Finansielle instrumenter energikontrakter tradingportefølje	-17 540	-17 540	-25 864	-1 578	0	-62 522
Frikraftforpliktelser med finansielt oppgjør	-372	-372	-766	-2 398	-65 820	-69 728
Øvrige finansielle instrumenter/forpliktelser	-33 208	-33 208	-67 797	-201 256	-410 249	-745 718
Andre finansielle forpliktelser:						
Langsiktig gjeld og sertifikatlån	-1 359 302	-474 426	-740 817	-2 699 785	-5 482 494	-10 756 824
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-1 058 623	0	0	0	0	-1 058 623
Sum	-3 160 460	-1 118 685	-1 989 524	-4 115 204	-5 960 681	-16 344 554
Finansielle derivater brutto oppgjør (innstrømmer)	644 426	546 673	1 128 072	1 217 066	0	3 536 237

*) Finansielle derivater brutto oppgjør (utstrømmer) til spotkurs.

Note 3 fortsetter**Risiko knyttet til kapitalforvaltningen**

Konsernets overordnede mål for kapitalforvaltningen er å trygge fortsatt drift for å sikre avkastning for eierne. Videre skal konsernet opprettholde en hensiktsmessig kapitalstruktur som balanserer hensynene knyttet til minimering av kapitalkostnader og konsernets behov for betydelig finansiell handlefrihet.

Aksjonærene i Lyse legger til grunn et langsiktig industrielt perspektiv for utviklingen av konsernet. Som en konsekvens av denne målsettingen har konsernet ikke finansielle plasseringer som forvaltes, i det konsernets rentebærende gjeld søkes minimert.

Som et finansielt fundament for konsernets finansiering er det etablert ansvarlig lån hvor debitorerne er aksjonærene i Lyse Energi AS. Låneavtalen sikrer konsernet langsiktig og forutsigbar finansiering og reduserer konsernets refinansieringsrisiko og renterisiko. Avdragsstrukturen er tilpasset konsernets langsiktige industrielle mål.

Ytterligere finansieringsbehov hentes i kapitalmarkedet hvor finansieringsbehovet søkes dekket ved lavest mulige kapitalkostnader hensyntatt at vedtatte risikorammer i konsernets finansstrategi overholdes. For å sikre konsernets finansielle handlefrihet vektlegges det å ha kredittlinjer som sikrer at kapital er tilgjengelig på kort sikt.

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse-konsernet avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15 % av samlet bokførte eiendeler. Begrensningen gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, samt ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt. Kapitalkravene overvåkes løpende og Lyse-konsernet tilfredsstiller disse.

Konsernets utbyttepolitikk er fastsatt i aksjonæravtale som ble inngått samtidig med etableringen av låneavtalen for ansvarlig lånekapital. Nedfelt utbyttepolitikk er balansert mot vilkårene i låneavtalen for ansvarlig lånekapital slik at konsernet skal sikres et forsvarlig egenkapitalnivå i et langsiktig industrielt perspektiv. Aksjonærene i Lyse-konsernet vektlegger en stabil og forutsigbar utbyttepolitikk.

Vurdering av virkelig verdi:

Med virkning fra 1. januar 2009 har Lyse implementert endringene i IFRS 7 knyttet til finansielle instrumenter målt til virkelig verdi på balansedagen. Endringene krever presentasjon av virkelig verdimålinger per nivå med følgende nivåinndeling for måling av virkelig verdi:

Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2: Verdssettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) enn notert pris (brukt i nivå 1) for eiendelen eller forpliktelsen.

Nivå 3: Verdssettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger).

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Balanseført verdi 31.12.11 - Finansielle aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Noterte aksjer Norge	110 197	0	0	110 197
Unoterte aksjer Norge	0	214 000	5 942	219 942
Sum	110 197	214 000	5 942	330 139

Balanseført verdi 31.12.11 - Derivater eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	74 677	0	74 677
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	73 936	0	73 936
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	186 258	0	186 258
Valutaderivater - holdt for handelsformål	0	9 766	0	9 766
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	0	29 243	0	29 243
Kjøpt call opsjon aksjer	0	0	26 940	26 940
Sum derivater anleggsmidler og omløpsmidler	0	373 880	26 940	400 820

Balanseført verdi 31.12.11 - Derivater forpliktelses	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	22 163	0	22 163
Valutaterminkontrakter - virkelig verdi sikring	0	1 275	0	1 275
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	125 086	0	125 086
Finansielle kraftkontrakter - øvrige	0	5 410	0	5 410
Finansielle kraftkontrakter - langsiktig gjeld	0	0	326 559	326 559
Sum derivater langsiktig og kortsiktig gjeld	0	153 934	326 559	480 493

Balanseført verdi 31.12.10 - Finansielle aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Noterte aksjer Norge	435 113	0	0	435 113
Unoterte aksjer Norge	0	0	429 170	429 170
Sum	435 113	0	429 170	864 283

Balanseført verdi 31.12.10 - Derivater eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	152 569	0	152 569
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	26 525	0	26 525
Valutaterminkontrakter - kontantstrømsikring	0	247 665	0	247 665
Valutaterminkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	4 134	0	4 134
Valutaderivater - holdt for handelsformål	0	2 086	0	2 086
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	0	0	0
Rentebytteavtaler - virkelig verdisikring	0	1 192	0	1 192
Kjøpt call opsjon aksjer	0	0	25 661	25 661
Sum derivater anleggsmidler og omløpsmidler	0	434 171	25 661	459 832

Balanseført verdi 31.12.10 - Derivater forpliktelses	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter - holdt for handelsformål	0	555 380	0	555 380
Finansielle kraftkontrakter - virkelig verdi kunders posisjoner	0	60 638	0	60 638
Valutaterminkontrakter - virkelig verdi sikring	0	14 964	0	14 964
Valutaderivater - holdt for handelsformål	0	559	0	559
Rentebytteavtaler - kontantstrømsikring	0	87 674	0	87 674
Kjøpt put opsjon aksjer	0	0	0	0
Finansielle kraftkontrakter - langsiktig gjeld	0	0	496 565	496 565
Sum derivater langsiktig og kortsiktig gjeld	0	719 215	496 565	1 215 780

Note 3 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Balanseført verdi 31.12.09 – Finansielle aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Noterte aksjer Norge	423 290	0	0	423 290
Unoterte aksjer Norge	0	0	406 995	406 995
Sum	423 290	0	406 995	830 285

Balanseført verdi 31.12.09 – Derivater eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål	0	35 546	0	35 546
Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	100 002	0	100 002
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	0	71 907	0	71 907
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	4 867	0	4 867
Valutaderivater – holdt for handelsformål	0	1 917	0	1 917
Rentebytteavtaler – kontantstrømsikring	0	3 483	0	3 483
Rentebytteavtaler – virkelig verdisikring	0	13 310	0	13 310
Kjøpt call opsjon aksjer	0	0	39 993	39 993
Sum derivater anleggsmidler og omløpsmidler	0	231 032	39 993	271 025

Balanseført verdi 31.12.09 – Derivater forpliktelses	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål	0	114 403	0	114 403
Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	89 946	0	89 946
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi sikring	0	1 958	0	1 958
Valutaderivater – holdt for handelsformål	0	13 357	0	13 357
Rentebytteavtaler – kontantstrømsikring	0	107 148	0	107 148
Kjøpt put opsjon aksjer	0	0	13 720	13 720
Finansielle kraftkontrakter – langsiktig gjeld	0	0	586 758	586 758
Sum derivater langsiktig og kortsiktig gjeld	0	326 812	600 478	927 290

Nivå 1: Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige fra en børs, handler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Markedsprisen som benyttes for finansielle eiendeler er gjeldende kjøpskurs; for finansielle forpliktelser benyttes gjeldende salgskurs. Disse instrumentene er inkludert i nivå 1. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter primært Oslo Børs egenkapitalinstrumenter klassifisert som holdt for handelsformål eller tilgjengelig for salg.

Nivå 2: Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2. For produkter i kraftmarkedet legges bid / ask priser til grunn. Virkelig verdi på inngåtte valutaterminkontrakter beregnes utfra spotkurs for aktuell valuta ved balansedagens slutt (Norges Bank kurs). Virkelig verdi av rentebytteavtaler beregnes på bakgrunn av framtidig rentekurve. Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater.

Nivå 3: Dersom en eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3. I avtaler hvor det er behov for priser utover observerbare markedsdata så justeres markedsdata med en antatt årlig vekstrate på 2 %. Se også note 10 for ytterligere informasjon.

Note 4 – Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og baseres blant annet på historisk erfaring samt forventninger om framtidige hendelser. Anvendte regnskapsestimater kan som følge av dette avvike fra det endelige utfallet. Estimater og forutsetninger som anvendes for vesentlige balanseførte eiendels- og gjeldsposter vises nedenfor.

Virkelig verdi på derivater og andre finansielle instrumenter herunder aksjer

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte derivater samt kraftkontrakter med finansielt oppgjør) fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på balansedagen. Det henvises til note 3 hva gjelder en ytterligere beskrivelse av anvendte estimater samt til sensitivitetsberegninger. For mange finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg (for eksempel aksjer som ikke omsettes i et aktivt marked) benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å estimere den virkelige verdien. Det henvises til note 2.8.d for ytterligere beskrivelse av anvendte prinsipper for dette.

Pensjonsforpliktelser

Nåverdien av pensjonsforpliktelser avhenger av flere faktorer som må fastsettes ved bruk av en rekke estimerte antagelser. Forutsetningene benyttet for å beregne pensjonskostnad inkluderer diskonteringsrenten, forventet avkastning på pensjonsmidler, samt lønns- og G regulering. Enhver endring i disse forutsetningene påvirker balanseført beløp på pensjonsforpliktelsen. Det henvises til note 19 hva gjelder en ytterligere beskrivelse av anvendte estimater.

Utsatt skatt grunnrente

Balanseføring av utsatt skattefordel på negativ grunnrenteinntekt til framføring bygger på en prognose over framtidig skattepliktig grunnrenteinntekt per kraftverk. Negativ grunnrenteinntekt som kan sannsynligjøres anvendt i løpet av en ti års periode balanseføres. Prognosen bygger blant annet på estimater over framtidige produksjonsvolumer, kraftpriser, produksjonsrelaterte kostnader samt rentenivå. Enhver endring i disse forutsetningene kan få betydning for hvor mye av den negative grunnrenteinntekten til framføring som kan balanseføres. I tillegg kan framtidige endringer i kraftverksbeskatningen medføre endringer i balanseført utsatt skattefordel.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet brukstid. Dette danner grunnlag for årlige avskrivninger i resultatregnskapet. Forventet brukstid estimeres på bakgrunn av erfaring, historikk samt skjønnsmessige vurderinger knyttet til framtidig bruk. Det gjennomføres endring i avskrivningsplanene dersom det oppstår endringer i disse estimatene.

Estimering av verdifall

Konsernet har betydelige investeringer i varige driftsmidler, immaterielle eiendeler samt finansielle anleggsmidler. Det gjennomføres nedskrivningstester for disse anleggsmidlene når det foreligger indikatorer på mulige verdifall. Slike indikatorer kan være endringer i markedspriser, avtalestrukturer, negative hendelser eller andre driftsforhold. I tillegg testes enkelte immaterielle eiendeler årlig for verdifall (se note 7). Det gjennomføres nedskrivninger såframt bokført verdi overstiger gjenvinnbart beløp (se note 2.7). Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Ved beregning av gjenvinnbart beløp gjøres en rekke estimater vedrørende framtidige kontantstrømmer hvor salgspris, salgsvolum, driftsmarginer samt avkastningskrav er de viktigste faktorene.

Note 5 – Forretningsområder

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Segmentinformasjon rapporteres etter IFRS 8.

Konsernet rapporterer driftssegmenter i tråd med hvordan konsernledelsen fatter, følger opp og evaluerer sine beslutninger. De operative segmentene identifiseres på bakgrunn av den interne styringsinformasjonen som periodisk gjennomgås av ledelsen og som benyttes til ressursallokering og vurdering av inntjening.

Energi

Forretningsområdet energi har sin virksomhet innenfor kraftproduksjon, krafthandel / trading, kraftsalg til sluttbruker samt naturgass, fjernvarme- og kjøling. Forretningsområdet er eier av kraftanlegg, gassanlegg og fjernvarme- og kjølingsanlegg.

LNG

Forretningsområdet LNG har sin virksomhet innenfor prosessering, salg og distribusjon av LNG (Liquid Natural Gas). Forretningsområdet er eier av produksjonsanlegg, mottaksterminaler og kundeterminaler.

Overføring

Forretningsområdet elnett opererer innen distribusjon av kraft, og reguleres av Norges Vassdrags- og Energidirektorat. Forretningsområdet eier infrastruktur knyttet til distribusjon av vannkraft.

Telekommunikasjon

Forretningsområdet telekommunikasjon tilbyr produkter og tjenester innenfor bredbånd, telefoni, alarm og IT og er eier av fiberinfrastruktur i konsernet.

Utbygging, drift og vedlikehold

Forretningsområdet utbygging, drift og vedlikehold leverer tjenester innenfor utbygging, drift og vedlikehold av infrastruktur. Tjenestene leveres i all hovedsak til forretningsområdene overføring, energi og telekommunikasjon.

Marked

Forretningsområdet marked leverer markeds- og servicetjenester i all hovedsak til interne forretningsområder.

Konsernfunksjoner

Posten konsernfunksjoner består av konserntjenester innen økonomi, personal og andre fellestjenester. Konsernfunksjoner er eier av forretningsbygg.

Konsernets virksomhet drives for det vesentligste i Rogaland. Forretningsområdet telekommunikasjon har imidlertid partneravtaler med selskaper lokalisert andre steder i Norge. Brutto driftsinntekter tilhørende dette spesifiseres særskilt i tabell under. Transaksjoner og overføringer mellom konsernets forretningsområder skjer til ordinære forretningsmessige betingelser. Ingen ekstern enkeltkunde bidrar med mer enn ti prosent av foretakets driftsinntekter. Sammenligningstall er omarbeidet.

Note 5 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Resultat

Millioner kroner	Energi	LNG	Over- føring	Tele- kom	Utbygging drift og vedlike- hold	Marked	Konsern- funksjoner	Elimi- neringer	Konsern
2011									
Brutto driftsinntekter egen region	2 403	336	1 147	1 372	861	220	122	-1 376	5 085
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	0	0	0	310	0	0	0	0	310
Salg mellom segmenter	-229	-12	-16	-142	-769	-195	-116	1 380	-99
Salgsinntekter	2 174	325	1 131	1 539	92	25	6	4	5 296
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	-2	0	0	-19	0	0	-8	0	-29
Driftsresultat	2 018	-172	364	50	36	-15	-43	-8	2 231
Finanskostnader *)	-281	-154	-38	-269	-6	0	-616	436	-927
Finansinntekter	134	4	3	16	6	4	514	-608	73
Resultat før skatt	1 871	-322	330	-202	37	-11	-145	-180	1 377
Skattekostnad	-816	90	-93	7	-10	6	6	34	-776
Årsresultat	1 055	-232	237	-195	26	-5	-139	-146	602
<i>Herav:</i>									
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	539	0	0	0	0	0	0	0	539
Tilbakeført resultat effekt mer-/mindreinntekt (etter skatt)	0	0	98	0	0	0	0	0	98
Andre IFRS effekter (etter skatt)	-27	0	16	37	0	0	117	0	144
Totalt	512	0	114	37	0	0	117	0	781
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	200	63	143	344	8	0	13	-12	760
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	0	17	0	0	0	3	21
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	45	0	0	154	0	0	169	0	368

*) LNG segmentet er finansiert med lån på 1.427 mill kr fra Energisegmentet. Av virksomhetsområdets rentekostnader er 114,4 mill kr. konserninterne rentekostnader. Rentene er markedsmessige og reflekterer selskapets risiko og det forhold at interne lån har prioritet etter eksterne banklån.

I virksomhetsområdet Telekom inngår nedskrivning av aksjer i Ventelo med 154 mill kr i posten finanskostnader.

Note 5 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Millioner kroner	Energi	LNG	Over- føring	Tele- kom	Utbygging drift og vedlike- hold	Marked	Konsern- funksjoner	Elimi- neringer	Konsern
2010									
Brutto driftstinntekter egen region	2 778	0	1 231	918	918	212	118	-1 236	4 939
Brutto driftsinntekter utenfor egen region				438					438
Salg mellom segmenter	-212	0	-24	-123	-821	-179	-110	1 236	-233
Salgsinntekter	2 566	0	1 207	1 233	97	33	8	0	5 144
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	-37	0	0	15	0	0	0	0	-22
Driftsresultat	1 188	-39	305	-21	90	-5	15	-84	1 449
Finanskostnader	-259	-48	-40	-91	-5	0	-459	327	-575
Finansinntekter	108	1	2	8	2	7	515	-568	75
Resultat før skatt	1 037	-86	267	-104	87	2	71	-325	949
Skattekostnad	-712	26	-69	18	-24	-1	-34	104	-692
Årsresultat	325	-60	198	-86	63	2	37	-221	258
<i>Herav:</i>									
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	-311								-311
Tilbakeført resultat effekt mer-/mindreinntekt (etter skatt)			49						49
Andre IFRS effekter (etter skatt)	26	54	15				-51		44
Totalt	-285	54	64	0	0	0	-51	0	-218
Avskrivninger anleggsmidler	188	2	178	256	9	0	15	-6	642
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	2	7	0	0	0	1	10
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	30	0	0	0	0	0	51	0	81
2009									
Brutto driftstinntekter egen region	2 347	0	927	1 176	975	233	107	-22	5 743
Brutto driftsinntekter utenfor egen region				360					360
Salg mellom segmenter	-16	0	0	-427	0	-36	0	-1 351	-1 829
Salgsinntekter	2 331	0	927	1 109	975	197	107	-1 373	4 273
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	-22	0	0	-19	0	0	0	0	-41
Driftsresultat	1 406	0	304	-51	23	-6	-17	-23	1 637
Finanskostnader	-233	0	-52	-146	-8	-2	-484	284	-640
Finansinntekter	29	0	7	32	3	6	281	-227	131
Resultat før skatt	1 203	0	259	-165	19	-2	-220	35	1 129
Skattekostnad	-702	0	-72	18	-5	4	107	6	-644
Årsresultat	501	0	187	-146	9	2	-113	41	485

Note 5 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Millioner kroner	Energi	LNG	Overføring	Telekom	Utbygging drift og vedlikehold	Marked	Konsernfunksjoner	Elimineringer	Konsern
Herav:									
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	64	0	0	0	0	0	0	0	64
Tilbakeført resultat effekt mer-/mindreinntekt (etter skatt)	0	0	97	0	0	0	0	0	97
Andre IFRS effekter (etter skatt)	17	0	0	0	0	0	-60	0	-43
Totalt	81	0	97	0	0	0	-60	0	118
Avskrivninger anleggsmidler	177	0	129	206	10	1	14	-2	534
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	0	5	0	0	0	0	5
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	5	0	0	50	0	0	1	0	56

Forretningsområdets eiendeler og gjeld

Millioner kroner	Energi	LNG	Overføring	Telekom	Utbygging drift og vedlikehold	Marked	Konsernfunksjoner	Elimineringer	Konsern
2011									
Eiendeler *)	11 608	3 089	2 696	3 808	449	554	11 467	-14 086	19 585
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	76	0	0	54	0	0	17	0	146
Sum eiendeler	11 684	3 089	2 696	3 861	449	554	11 484	-14 086	19 731
Sum gjeld	9 351	2 506	1 870	2 995	365	476	9 262	-11 458	15 367
Investeringer i varige driftsmidler	209	237	234	455	15	0	56	93	1 299
Investeringer i aksjer og andeler	14			2			0		16

*) Mottatt konsernbidrag i LNG-virksomheten er på 958,4 millioner kroner og inngår i posten eiendeler.

2010

Eiendeler	10 968	1 950	2 667	3 034	488	767	11 663	-11 884	19 653
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	83	0	0	173	0	0	9	0	265
Sum eiendeler	11 051		2 667	3 207	488	767	11 672	-11 884	19 918
Sum gjeld	8 624	1 826	1 918	2 339	406	693	9 146	-9 328	15 624
Investeringer i varige driftsmidler	412	154	278	429	6	2	25	-14	1 292
Investeringer i aksjer og andeler	65			70					135

Note 5 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Millioner kroner	Energi	LNG	Over- føring	Tele- kom	Utbygging drift og vedlike- hold	Marked	Konsern- funksjoner	Elimi- neringer	Konsern
2009									
Eiendeler	10 031	0	2 678	3 017	434	786	9 313	-9 576	16 684
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	104	0	0	125	1	0	11	-1	240
Sum eiendeler	10 135	0	2 678	3 122	429	786	9 328	-9 577	16 924
Sum gjeld	8 007	0	1 988	2 215	339	724	7 492	-7 978	12 787
Investeringer i varige driftsmidler	375	0	305	450	10	0	34	-31	1 143
Investeringer i aksjer og andeler	30	0	0	218	0	0	78	0	327

Finansiell informasjon for hvert segment utarbeides, så langt det er mulig, i tråd med konsernets prinsipper for utarbeidelse av konsernregnskap. Hvert segment kan bestå av flere selskap.

Transaksjoner og mellomværende mellom selskaper innen et segment elimineres. Elimineringer i konsernregnskapet fordeles til de ulike segmentene i tråd med underliggende drift. Transaksjoner og mellomværende mellom segmentene elimineres på konsernnivå og vises i egen kolonne i segmentnoten.

Note 6 – Varige driftsmidler

	Anlegg Energi	Anlegg bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Anlegg under utførelse	Totalt
Regnskapsåret 2009								
Balanseført verdi 01.01.09	7 876 418	1 119 082	1 791 029	260 842	232 908	38 531	582 071	11 900 881
Tilgang ved oppkjøp datterselskap	0	342 113	0	0	802	0	0	342 915
Tilgang	115 637	430 859	127 997	808	62 251	4 361	407 423	1 149 336
Overført fra anlegg under utførelse	111 195	13 851	68 208	0	10 843	682	-211 475	-6 696
Avgang	10 146	220	0	0	418	0	1 196	11 980
Årets avskrivning	174 019	171 827	121 750	13 566	52 731	0	0	533 894
Balanseført verdi 31.12.09	7 919 085	1 733 857	1 865 484	248 084	253 656	43 574	776 823	12 840 562
Balanse 31. desember 2009								
Anskaffelseskost	10 348 166	2 324 860	4 003 473	339 691	630 341	43 574	776 823	18 466 927
Akkumulerte avskrivninger	2 429 081	591 002	2 137 989	91 607	376 685	0	0	5 626 364
Balanseført verdi 31.12.09	7 919 085	1 733 857	1 865 484	248 084	253 656	43 574	776 823	12 840 562

Note 6 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	Anlegg Energi	Anlegg LNG	Anlegg bredbånd	Anlegg Nett	Andre Bygg	Maskiner og inventar	Tomter	Anlegg under utførelse	Totalt
Regnskapsåret 2010									
Balanseført verdi 01.01.10	7 919 085	0	1 733 857	1 865 484	248 084	253 656	43 574	776 823	12 840 562
Tilgang ved oppkjøp datterselskap	0	1 548 816	0	0	0	5 203	0	0	1 554 019
Tilgang	141 967	188 191	415 628	172 533	2 844	22 658	863	346 998	1 291 682
Overført fra anlegg under utførelse	57 747	0	2 639	226 477	341	6 861	0	-294 065	0
Avgang	321	0	1 447	0	0	847	0	0	2 615
Årets avskrivning	183 877	0	218 539	131 872	11 931	51 837	0	2 500	600 556
Årets nedskrivning	41 536	0	0	0	0	0	0	0	41 536
Balanseført verdi 31.12.10	7 893 065	1 737 007	1 932 134	2 132 622	239 338	235 694	44 437	827 256	15 041 553
Balanse 31. desember 2010									
Anskaffelseskost	10 547 559	1 737 007	2 741 676	4 402 483	342 876	664 216	44 437	829 756	21 310 010
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	2 654 494	0	809 541	2 269 861	103 538	428 522	0	2 500	6 268 456
Balanseført verdi 31.12.10	7 893 065	1 737 007	1 932 134	2 132 622	239 338	235 694	44 437	827 256	15 041 553
Regnskapsåret 2011									
Balanseført verdi 01.01.11	7 893 065	1 737 007	1 932 134	2 132 622	239 338	235 694	44 437	827 256	15 041 553
Tilgang ved oppkjøp datterselskap (note 30)	0	0	526 530	0	0	96 559	0	0	623 089
Tilgang	184 205	92 322	452 564	184 119	413	85 091	3 031	297 727	1 299 472
Overført fra anlegg under utførelse	521 012	0	7 318	60 851	0	6 481	0	-697 173	-101 511
Avgang	6 853	0	4 024	0	0	3 315	0	331	14 523
Årets avskrivning	195 395	61 142	265 568	137 840	9 674	80 600	0	2 744	752 963
Årets nedskrivning	574	0	0	0	0	6 358	0	0	6 932
Balanseført verdi 31.12.11	8 395 460	1 768 187	2 648 954	2 239 752	230 077	333 552	47 468	424 733	16 088 184
Balanse 31. desember 2011									
Anskaffelseskost	11 245 923	1 829 329	3 724 064	4 647 453	343 289	849 032	47 468	429 978	23 116 535
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger	2 850 463	61 142	1 075 109	2 407 701	113 212	515 480	0	5 245	6 268 456
Balanseført verdi 31.12.11	8 395 460	1 768 187	2 648 954	2 239 752	230 077	333 552	47 468	424 733	16 088 184
Levetid	3-75 år	10-30 år	3-25 år	10-50 år	33-50 år	3-12 år			
Avskrivningsmetode	lineær	lineær	lineær	lineær	lineær	lineær			

Kostnader knyttet til leieavtaler utgjør for maskiner etc. 5,3 millioner kroner (2010: 4,8 millioner kroner, 2009: 5,4 millioner kroner) og for eiendom/tomter 28,3 millioner kroner (2010: 11,4 millioner kroner, 2009: 3,7 millioner kroner).

Kostnadsført FOU i 2011 er 2,4 millioner kroner (2010: 3,3 millioner kroner)

Tilgang som vedrører aktivering av byggelånsrenter utgjør 14,4 millioner kroner. Benyttet rentesats er 4,19 %.

Driftsmidler tilhørende datterselskap i forretningsområdet energi er nedskrevet til gjenvinnbart beløp.

Note 7 – Immaterielle eiendeler

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Regnskapsåret 2009	Fallrettigheter	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum
Balanseført verdi 01.01.09	92 721	16 887	27 005	136 613
Tilgang oppkjøp datterselskap	0	91 684	31 857	123 541
Tilgang	0	0	26 240	26 240
Avgang	0	0	0	0
Årets av- og nedskrivninger	0	0	5 163	5 163
Balanseført verdi 31.12.09	92 721	108 571	79 939	281 231
Balanse 31. desember 2009				
Anskaffelseskost	92 721	109 334	94 689	286 394
Akkumulerte avskrivninger	0	763	14 750	15 513
Balanseført verdi 31.12.09	92 721	108 571	79 939	281 231

Regnskapsåret 2010

Balanseført verdi 01.01.10	92 721	108 571	79 939	281 231
Negativ goodwill oppkjøp datterselskap, note 30	0	-69 803	0	-69 803
Inntektsføring negativ goodwill, bokført mot andre tap / gevinster netto, note 21	0	69 803	0	69 803
Tilgang	97	0	150	247
Omklassifisering goodwill / immaterielle eiendeler	0	8 706	-8 706	0
Omklassifisering andre balanseposter	0	0	-14 736	-14 736
Årets av- og nedskrivninger	0	0	9 833	9 833
Balanseført verdi 31.12.10	92 818	117 275	46 813	256 909
Balanse 31. desember 2010				
Anskaffelseskost	92 818	118 040	71 397	282 255
Akkumulerte avskrivninger	0	763	24 583	25 346
Balanseført verdi 31.12.10	92 818	117 275	46 813	256 909

Regnskapsåret 2011

Balanseført verdi 01.01.11	92 818	117 275	46 813	256 909
Tilgang ved oppkjøp datterselskap, note 30		33 041	79 851	112 892
Inntektsføring negativ goodwill, bokført mot andre tap / gevinster netto, note 21	0	0	0	0
Tilgang	12 295	0	3 740	16 035
Omklassifisering goodwill / immaterielle eiendeler	0	-10 124	10 124	0
Omklassifisering andre balanseposter	0	0	2 917	2 917
Årets av- og nedskrivninger	0	0	20 875	20 875
Balanseført verdi 31.12.11	105 113	140 194	122 572	367 876
Balanse 31. desember 2011				
Anskaffelseskost	105 113	140 957	168 030	414 100
Akkumulerte avskrivninger	0	763	45 458	46 221
Balanseført verdi 31.12.11	105 113	140 194	122 572	367 876

Levetid

0-15 år

Lineær

Note 7 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Goodwill og andre immaterielle eiendeler er i hovedsak allokert til konsernets forretningsområde telekommunikasjon. Balanseførte fallrettigheter er bokført mot forretningsområdet energi.

Fallrettigheter har ubegrenset levetid og er klassifisert som immaterielle eiendeler. Årlig gjennomføres en nedskrivningstest for å bekrefte at bokført verdi kan forsvares. Ved test for verdifall grupperes fallrettighetene sammen med de tilhørende kraftverkene som til sammen utgjør de kontantstrømgenererende enhetene. Nedskrivningstesten gjennomføres med utgangspunkt i en virkelig verdi vurdering. Virkelig verdi fastsettes med utgangspunkt i de kontantstrømgenererende enheters middelproduksjon multiplisert opp med en bransjenorm for omsetningsverdi.

Goodwill samt deler av merkevarenavn (4,2 millioner kroner – klassifisert under andre immaterielle eiendeler) avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest. Disse immaterielle eiendelene er i all hovedsak oppstått ved erverv av virksomhet. Goodwill og merkevarenavn er i all hovedsak tilordnet forretningsområdet telekommunikasjon. Gjenvinnbart beløp av en kontantgenererende enhet kalkuleres basert på hvilken verdi eiendelen vil gi for virksomheten, og beregnes ut fra verdien av framtidige kontantstrømmer. Framtidige kontantstrømmer er basert på forretningsplaner, og beregnes for perioder mellom 10 til 15 år pluss terminalverdi. Totalt gjenvinnbart beløp på investeringer som nevnt over er per 31.12.11 rundt 1 175 millioner kroner, og det foreligger ingen indikatorer på at framtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelenes balanseførte verdier.

De viktigste forutsetninger som er benyttet ved beregning av gjenvinnbart beløp:

Forretningsområde	Telekommunikasjon
EBITDA (driftsresultat + avskrivninger i % av inntekter)	9,0 % - 36,0 %
Nominell diskonteringsrente etter skatt	6,8 % - 7,8 %

Dersom estimatet på EBITDA per 31. desember 2011 ble redusert med 10 % ville dette medføre en reduksjon av gjenvinnbart beløp på rundt 336 millioner kroner. Tilsvarende ville gjenvinnbart beløp økt med rundt 332 millioner kroner ved en økning på 10 %. En økning i diskonteringsrente på 0,5 % ville medført en reduksjon av gjenvinnbart beløp på 200 millioner kroner. Tilsvarende ville gjenvinnbart beløp økt med rundt 224 millioner kroner ved en reduksjon i diskonteringsrenten. Verken negativ endring i EBITDA eller diskonteringsrente som nevnt over vil resultere i nedskrivning av eiendeler.

Andre immaterielle eiendeler er hovedsaklig knyttet til merverdier tilhørende merkevare, kundeporteføljer samt kjøpte driftsrettigheter. Disse immaterielle eiendelene avskrives over henholdsvis 3, 13-15 og 6-8 år.

Note 8 – Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	2011	2010	2009
Følgende poster er nettoført i resultatregnskap og balanse			
Balanseført verdi investeringer i tilknyttede selskap	146 236	144 427	111 058
Balanseført verdi investeringer i felleskontrollert virksomhet	0	121 002	128 404
Sum balanseført verdi investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	146 236	265 430	239 462
Resultatandel investering i tilknyttet selskap	-9 884	16 488	26 970
Nedskrivning bokført verdi tilknyttet selskap	0	0	0
Resultatandel felleskontrollert virksomhet	0	12 149	14 216
Gevinst ved avgang tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	-18 914	-50 667	0
Sum resultatandel i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	-28 798	-22 030	41 186
Andeler i tilknyttede selskap			
Andeler i tilknyttede selskap innregnes etter egenkapitalmetoden.			
Balanseført verdi på investeringer i tilknyttede selskap			
	2011	2010	2009
Balanseført verdi 01.01	144 427	111 058	119 508
Tilgang	3 245	61 171	76 728
Tilgang overført fra finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, note 9	0	0	8 786
Avgang salg av aksjer	-705	-18 297	8 246
Avgang ved overgang til datterselskap	0	0	-59 133
Avgang ved overgang til felleskontrollert virksomhet	0	0	-15 300
Avgang overført til finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, note 9	0	-21 938	0
Nedskrivning bokført verdi	0	0	0
Andel av resultat	9 884	-16 488	-26 970
Gevinst ved avgang tilknyttet selskap	0	29 853	0
Ført direkte mot annen opptjent egenkapital	-10 614	-933	-807
Balanseført verdi 31.12	146 236	144 427	111 058
Årets inntektsføring av mindreverdi	321	321	321
Mindreverdi per 31. desember	645	966	1 287

Note 8 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Konsernets andel av resultat, eiendeler og gjeld i de viktigste tilknyttede selskapene, hvorav ingen er børsnoterte, er følgende:

	Anskaffelses- tidspunkt	Forretnings- kontor	Bokført verdi	Eien- deler	Gjeld	Inntekter	Års- resultat	Eierandel i %
Regnskapsåret 2011								
Energiparken AS	13.11.01	Stavanger	16 853	21 156	1 488	1 348	7 961	33,33 %
Risavika Gas Centre DA	31.03.06	Stavanger	0	3 816	3 828	1 345	-2 316	25,00 %
Forus Energigjenvinning KS	01.05.01	Stavanger	29 820	38 920	8 457	22 431	4 076	44,44 %
Hadeland og Ringerike Bredbånd AS	01.07.09	Jaren	28 442	39 674	15 401	19 592	-687	34,00 %
Forus Energigjenvinning II AS	18.12.08	Stavanger	38 676	142 724	104 048	0	163	43,00 %
Jæren Fjernvarme AS	31.12.04	Nærbø	3 131	14 038	10 911	2 087	-27	49,00 %
Sum investeringer i andre tilknyttede selskap			29 314					
Balanseført verdi investeringer i tilknyttede selskap			146 236					

Regnskapsåret 2010

Energiparken AS	13.11.01	Stavanger	8 892	25 598	16 586	1 718	-28	33,33 %
Risavika Gas Centre DA	31.03.06	Stavanger	7 200	10 149	1 956	1 520	-4 323	25,00 %
Forus Energigjenvinning KS	01.05.01	Stavanger	29 728	43 027	13 299	22 804	4 028	44,44 %
Hadeland og Ringerike Bredbånd AS	01.07.09	Jaren	29 129	31 847	6 840	16 374	-98	34,00 %
Sum investeringer i andre tilknyttede selskap			69 478					
Balanseført verdi investeringer i tilknyttede selskap			144 427					

Regnskapsåret 2009

Energiparken AS	13.11.01	Stavanger	10 225	25 888	16 950	1 909	168	33,33 %
Risavika Gas Centre DA	31.03.06	Stavanger	13 125	12 511	1 475	1 236	-3 418	25,00 %
Forus Energigjenvinning KS	01.05.01	Stavanger	24 223	43 837	18 323	22 025	3 263	44,44 %
Hadeland og Ringerike Bredbånd AS	01.07.09	Jaren	29 227	32 895	7 725	22 020	-167	34,00 %
Norger KS	01.12.06	Kristiansand	1 784	3 537	1 753	0	-12 847	30,00 %
Sum investeringer i andre tilknyttede selskap			32 474					
Balanseført verdi investeringer i tilknyttede selskap			111 058					

Note 8 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Andeler i felleskontrollert virksomhet

Andeler i felleskontrollert virksomhet som innregnes etter egenkapitalmetoden.

Balansført verdi på investeringer i felleskontrollert virksomhet	2011	2010	2009
Balansført verdi 01.01	121 002	128 404	66 599
Tilgang	0	68 000	55 375
Tilgang overført fra investering i tilknyttet selskap	0	0	15 300
Avgang overgang til datterselskap	-139 916	-75 000	0
Avgang	0	-7 691	0
Andel av resultat	0	-12 149	-14 216
Gevinst ved avgang felleskontrollert virksomhet	18 914	20 814	0
Ført direkte mot annen opptjent egenkapital	0	-1 376	5 346
Balansført verdi 31.12	0	121 002	128 404
	0	0	0
Årets avskrivning merverdi	0	-743	-743
Merverdi per 31. desember	0	4 009	4 009

Investeringer i felleskontrollerte selskaper per 31. desember 2011 inkluderer goodwill på NOK 0 millioner kroner (2010: 13,4 millioner kroner, 2009: 13,4 millioner kroner).

Konsernets andel av resultat, eiendeler og gjeld i de viktigste felleskontrollerte virksomhetene, hvorav ingen er børsnoterte, er følgende:

	Anskaffelses- tidspunkt	Forretnings- kontor	Bokført verdi	Eien- deler	Gjeld	Inntekter	Års- resultat	Eierandel i %
Regnskapsåret 2010								
Skagerak Fibernett AS*	17.12.07	Porsgrunn	121 002	227 349	122 291	40 166	-10 778	34,00 %
Balansført verdi investeringer i felleskontrollert virksomhet			121 002					

Regnskapsåret 2009

Skangass AS **	21.06.07	Stavanger	61 921	371 147	307 935	0	-7 439	50,00 %
Skagerak Fibernett AS*	17.12.07	Porsgrunn	65 872	185 901	136 689	27 110	-9 407	34,00 %
Sum investeringer i annen felleskontrollert virksomhet			612					
Balansført verdi investeringer i felleskontrollert virksomhet			128 404					

* Årsresultat etter IFRS

** Årsresultat etter NGAAP

Note 8 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Andeler i deleide kraftverk

Lyse Produksjon AS har en eierandel på 41,1 % i Sira-Kvina Kraftselskap DA. Lyse Produksjon AS har i tillegg en medeiendomsrett på 18,0 % i Ulla-Førre verkene, hvorav 7,8 % er kompensasjon for fallretter som er avstått og 10,2 % utgjør 80 % av Rogaland Fylkeskommunes rettigheter som Lyse Produksjon AS har overtatt. Utbygging av andel overført fra Rogaland Fylkeskommune er gjennomført og finansiert av Lyse Produksjon AS. Deltakelse i Ulla-Førre verkene er basert på avtale med Statkraft SF om såkalt medeiendomsrett. Statkraft SF er konsesjons- og hjemmelinnehaver til eiendommene. Andelene gir rett til å ta ut henholdsvis 41,1 % og 18,0 % av vedkommende selskaps kraftproduksjon. Det betales ikke vederlag for den kraften som tas ut, men Lyse Produksjon AS dekker en forholdsmessig andel av kostnadene. Fysisk kraftuttak fra deleide kraftverk inngår som en del av ordinært kraftsalg og behandles på lik linje med kraft produsert ved egne verk. Unntaket er pålagt salg av konsesjonskraft og driftsinntekter som fordeles på eierne gjennom løpende avregninger. Nedenfor følger en oppstilling fordelt på hovedgrupper i resultatet som angir de resultatposter som er innarbeidet etter bruttometoden.

	2011		2010		2009	
	Sira-Kvina	Ulla-Førre	Sira-Kvina	Ulla-Førre	Sira-Kvina	Ulla-Førre
Andel driftsinntekter	-53 733	-8 399	-58 681	-10 580	-42 320	-7 734
Andel overføringskostnad	30 955	4 982	55 900	13 753	22 207	7 442
Andel lønnskostnad	33 079	1 930	30 193	1 796	27 714	1 656
Andel avgifter	23 812	9 776	24 205	8 175	23 842	7 515
Andel ordinære avskrivninger	40 194	26 067	39 557	26 013	38 950	25 867
Andel eiendomsskatt og andre driftskostnader	74 087	22 756	78 466	24 007	73 249	24 933
Andel netto finansresultat	-483	0	-1 253	0	-686	0
Resultatandel i deleide kraftverk (før skatt)	147 911	57 112	168 387	63 164	142 956	59 679

Ulla-Førre verkene

Andelen av Ulla-Førre verkene på 18,0 % er aktivert som varige driftsmidler i Lyse Produksjon AS balanse. Det er derfor ikke innarbeidet balanseposter for andelene i Ulla-Førre verkene. Bokført verdi på varige driftsmidler i Ulla-Førre verkene var ved regnskapsårets utgang 949 millioner kroner, og bokført verdi på fallretter var på samme tidspunkt 6,4 millioner kroner.

Sira-Kvina Kraftselskap DA

Andelen på 41,1 % av Sira-Kvina Kraftselskap DAs balanse er innarbeidet etter bruttometoden. Lyses andeler av eiendeler og gjeld er i balansen tatt med linje for linje. Det vises i denne forbindelse til spesifikasjon under.

	2011	2010	2009
Fallrettigheter	29 747	21 711	21 711
Varige driftsmidler	1 500 133	1 501 214	1 496 294
Fordringer og omløpsmidler	3 903	5 311	30 959
Bankinnskudd, kontanter og lignende	20 284	12 859	14 528
Andel aksjer	0	0	1 323
Pensjonsforpliktelser	-2 370	-966	3 080
Annen langsiktig gjeld	0	0	3 699
Leverandørgjeld	6 458	13 961	15 327
Annen kortsiktig gjeld	12 870	37 434	36 677

Det er ingen betingede forpliktelser knyttet til konsernets andel i de deleide kraftverkene, og ingen betingede forpliktelser i de deleide kraftverkene i seg selv.

Note 9 – Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg er ikke-derivate finansielle eiendeler øremerket som tilgjengelige for salg, som ikke er klassifisert som utlån, fordringer, investeringer som holdes til forfall eller finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet. De klassifiseres som anleggsmidler så sant ledelsen ikke har til hensikt å selge investeringen innen 12 måneder fra balansedagen.

Vanlig kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet. Transaksjonstidspunktet er den dagen konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi pluss transaksjonskostnader. Investeringer fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører, eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Endring i virkelig verdi innregnes i konsernets egenkapital.

Virkelig verdi av andeler i selskaper klassifisert som tilgjengelige for salg er beregnet med utgangspunkt i verdijustert egenkapital. For andeler i børsnoterte selskaper er børskurs på balansedagen benyttet.

	NOTE	2011	2010	2009
Investeringer som klassifiseres som tilgjengelige for salg og som skal vurderes til virkelig verdi:				
Balanseført verdi på aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg 01.01		864 283	830 285	610 566
Tilgang		12 360	6 548	197 130
Tilgang, overført fra tilknyttet selskap	8	0	21 938	0
Avgang		-43 589	-20	-11 048
Avgang, overført til tilknyttet selskap	8	0	0	-8 786
Nedskrivning til virkelig verdi	25	-346 842	-51 387	-55 725
Gevinst til virkelig verdi bokført direkte mot egenkapital	15,21	0	63 210	98 149
Tap til virkelig verdi bokført direkte mot egenkapital	15,21	-156 073	-6 290	0
Balanseført verdi på aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg 31.12		330 139	864 283	830 285
Herav klassifisert som anleggsmidler		330 139	864 283	830 285
Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg består av:				
Noterte aksjer Norge		110 197	435 113	423 290
Unoterte aksjer Norge		219 942	429 170	406 995
Balanseført verdi på aksjer og opsjoner tilgjengelig for salg 31.12		330 139	864 283	830 285

Nedskrivning til virkelig verdi samt tap til virkelig verdi bokført direkte mot egenkapital vedrører i all hovedsak nedskrivninger i Ventelo AS og Norwegian Energy Company AS.

Lyse Energi AS har kommitert kapital for 15 millioner kroner til Såkorn Invest II AS. Per 31.12.11 er 8,6 millioner kroner av dette innbetalt og rest kommitert kapital beløper seg til 6,4 millioner kroner. Lyse Produksjon AS har kommitert kapital til Bjerkreim Vindpark og NorthConnect på henholdsvis 1,3 og 3 millioner kroner per 31.12.11

Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg er notert i NOK.

Note 10 – Derivat

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Balanseført verdi 31.12.11	Anleggsmidler	Langsiktig gjeld	Omløpsmidler	Kortsiktig gjeld
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål	0	0	73 936	5 410
Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	0	74 677	22 163
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	47 376	0	138 882	0
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi sikring	0	0	0	1 275
Valutaderivat	0	0	9 766	0
Rentebytteavtaler – kontantstrømsikring	0	110 532	0	14 554
Rentebytteavtaler – virkelig verdi sikring	29 243	0	0	0
Kjøpt call opsjon aksjer	26 940	0	0	0
Finansielle kraftkontrakter – øvrige	0	326 559	0	0
Sum balanseførte derivater	103 559	437 091	297 261	43 402
Balanseført verdi 31.12.10				
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål	0	0	0	555 380
Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	0	152 569	60 638
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	149 207	0	98 458	0
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi sikring	0	0	0	14 964
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	0	4 134	0
Valutaderivat	0	0	2 086	559
Rentebytteavtaler – kontantstrømsikring	0	87 674	0	0
Rentebytteavtaler – virkelig verdi sikring	1 192	0	0	0
Kjøpt call opsjon aksjer	25 661	0	0	0
Finansielle kraftkontrakter – øvrige	0	496 565	26 525	0
Sum balanseførte derivater	176 060	584 239	283 772	631 541
Balanseført verdi 31.12.09				
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål	0	0	35 546	114 403
Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	0	100 002	89 946
Valutaterminkontrakter – kontantstrømsikring	55 008	0	16 899	0
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi sikring	0	0	0	1 958
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	0	0	4 867	0
Valutaderivat	0	0	1 917	13 357
Rentebytteavtaler – kontantstrømsikring	3 483	107 148	0	0
Rentebytteavtaler – virkelig verdi sikring	13 310	0	0	0
Kjøpt call opsjon aksjer	39 993	0	0	0
Kjøpt put opsjon aksjer	0	13 720	0	0
Finansielle kraftkontrakter – øvrige	0	586 758	0	0
Sum balanseførte derivater	111 794	707 626	159 231	219 664

Derivat med handelsformål er klassifisert som omløpsmidler eller kortsiktig gjeld. Derivat med formål kontantstrømsikring og virkelig verdisikring klassifiseres som anleggsmidler eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er lengre enn 12 måneder, og som omløpsmidler eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Langsiktige finansielle kraftforpliktelser er klassifisert som langsiktig gjeld.

Ved gjennomført måling er det ingen ineffektivitet ved derivater til sikringsformål.

For opplysning om maksimal eksponering for kredittrisiko på rapporteringstidspunktet vises det til note 3.

Note 10 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Finansielle kraftkontrakter:

Av finansielle kraftkontrakter holdt for handelsformål utgjør kontrakter utpekt til sikring av framtidig kraftsalg netto 58 millioner kroner (31.12.10 -537 millioner kroner og 31.12.09 -21 millioner kroner), mens kontrakter utpekt til trading-formål utgjør netto 10 millioner kroner (31.12.10 -18 millioner kroner og 31.12.09 -58 millioner kroner). Kontrakter til sikringsformål oppfylder imidlertid ikke kravene til sikringsbokføring iht. IFRS. Følgelig klassifiseres alle kraftkontrakter som holdt for handelsformål. Kontraktene balanseføres til virkelig verdi. Verdiendringen hensyntatt skatt føres over resultatet.

Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kundens posisjoner, er markedsverdi av finansielle kontrakter på Nord Pool ASA. Dette relaterer seg til forvaltningskontrakter som er inngått på vegne av kunder. Motposten til markedsverdien av kontraktene er kundefordringer og leverandørgjeld.

Langsiktige finansielle kraftforpliktelser oppfylder ikke krav til sikringsbokføring iht. IFRS. Postene balanseføres til virkelig verdi. Verdiendringen hensyntatt skatt føres over resultatet.

Valutaterminkontrakter (kontantstrømsikring):

Nominelt beløp på utestående valutaterminkontrakter relatert til kontantstrømsikring er per 31.12.11 2 095 millioner kroner (per 31.12.10 2 738 millioner kroner og per 31.12.09 3 536 millioner kroner). De sikrede svært sannsynlige euro-kontantstrømmer forventes å finne sted i månedene januar til juni og september til desember hvert av de neste tre årene. Gevinster og tap innregnet i egenkapitalen på valutaterminkontrakter per 31.12.11 vil bli resultatført i de samme periodene som de sikrede kontantstrømmene påvirker resultatet.

Rentebytteavtaler (kontantstrømsikring):

Nominelt beløp på utestående rentebytteavtaler per 31.12.11 er 3 250 millioner kroner (31.12.10 er 2 700 millioner kroner og 31.12.09 er 3 150 millioner kroner). Den faste renten som Lyse skal betale varierer fra 3,28 % til 6,01 %. Den flytende renten som Lyse skal motta er tre måneders NIBOR + eventuelt avtalt margin. Rentebytteavtalene balanseføres til virkelig verdi. Krav til sikringsbokføring etter IFRS er oppfylt. Urealiserte verdiendringer regnskapsføres direkte mot egenkapitalen hensyntatt skatt.

Rentebytteavtaler (virkelig verdi sikring):

Nominelt beløp på utestående rentebytteavtaler per 31.12.11 er 1 050 millioner kroner (31.12.10 er 1 050 millioner kroner og 31.12.09 er 450 millioner kroner). Den faste renten som Lyse skal motta varierer fra 4,75 % til 6,25 %. Den flytende renten som Lyse skal betale er seks måneders NIBOR + en avtalt margin. Krav til sikringsbokføring etter IFRS er oppfylt. Virkelig verdi på swapene er regnskapsført under derivater. Tilsvarende verdi er tillagt obligasjonslånene med motsatt fortegn. Det er ingen resultatføring av endring i virkelig verdi da verdiendring på swaper og tilhørende lån gir nettoverdi lik null.

Finansielle kraftkontrakter, øvrige:

Balanseført verdi 31.12.11	Kraftforpliktelser	Forskuddsbetalt kraftsalg	Sum
1. januar 2011	31 431	465 134	496 565
Årets verdijustering, note 21	1 156	-131 970	-130 814
Benyttet i løpet av året / nye avsetninger	0	-39 192	-39 192
31. desember 2011	32 587	293 972	326 559

Balanseført verdi 31.12.10	Kraftforpliktelser	Forskuddsbetalt kraftsalg	Sum
1. januar 2010	24 458	562 300	586 758
Årets verdijustering, note 21	6 973	-61 514	-54 541
Benyttet i løpet av året / nye avsetninger	0	-35 652	-35 652
31. desember 2010	31 431	465 134	496 565

Note 10 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Balansført verdi 31.12.09	Kraftforpliktelser	Forskuddsbetalt kraftsalg	Sum
1. januar 2009	21 676	742 568	764 244
Årets verdijustering, note 21	2 782	-149 294	-146 512
Benyttet i løpet av året / nye avsetninger	0	-30 974	-30 974
31. desember 2009	24 458	562 300	586 758

Kraftforpliktelser:

Kraftforpliktelsene består per 31.12.11 av fristrømfoppliktelser. Fristrømfoppliktelsene vurderes til virkelig verdi. Verdierverderingsmetode er estimering av kontantstrømmer. Kontantstrømmene er beregnet med utgangspunkt i årlige mengder fristrøm multiplisert med framtidige markedspriser på kraft (Nasdaq OMX). Benyttet diskonteringsrente er beregnet med utgangspunkt i EURO statsrenter (Tyske statsrenter), hensyntatt markedsrisikopåslag samt et selskaps-spesifikt kredittpåslag.

Forskuddsbetalt kraftsalg:

Denne posten inneholder forskuddsbetaling knyttet til kraftsalgsavtaler. Avtalen er tidsbegrenset, gjøres opp finansielt og skal derfor vurderes til virkelig verdi. Benyttet verdierverderingsmetode er estimering av kontantstrømmer. Kontantstrømmene er beregnet på grunnlag av framtidige markedspriser i henhold til parametre definert i kontrakten multiplisert med årsvolum. Benyttet diskonteringsrente er beregnet med utgangspunkt i norske statsrenter, hensyntatt markedsrisikopåslag samt et selskaps-spesifikt kredittpåslag.

Note 11 – Kundefordringer og andre fordringer

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Kundefordringer og andre fordringer				
Kundefordringer		982 051	1 291 972	943 921
Nedskrivning til dekning av tap		23 466	23 185	14 723
Kundefordringer netto		958 585	1 268 787	929 198
Fordringer på nærstående parter	32	23 880	149 958	379 017
Andre kortsiktige fordringer		118 502	90 241	286 100
Sum kundefordringer og andre fordringer		1 100 967	1 508 986	1 594 315
Virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer er som følger:				
Kundefordringer		958 585	1 268 787	929 198
Fordringer på nærstående parter	32	23 880	149 958	379 017
Andre kortsiktige fordringer		118 502	90 241	286 100
Sum virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer		1 100 967	1 508 986	1 594 315

Per 31. desember 2011 var kundefordringene nedskrevet med 23,5 millioner kroner (2010: 23,2 millioner kroner, 2009: 14,7 millioner kroner). Disse nedskrevne fordringene antas tapt. Aldersfordelingen er som følger:

	2011	2010	2009
3 – 6 måneder	3 095	3 250	1 644
Over 6 måneder	20 371	19 935	13 079
Sum nedskrivning kundefordringer	23 466	23 185	14 723

Per 31. desember 2011 var kundefordringer på 57,2 millioner kroner (2010: NOK 151,2 millioner kroner, 2009: NOK 50,2 millioner kroner) over forfall men ikke nedskrevet. Disse relaterer seg til fordringer som det erfaringsmessig ikke har vært problemer med å inn drive.

	2011	2010	2009
1 – 2 måneder	57 191	151 153	50 219
Sum fordringer over forfall, ikke nedskrevet	57 191	151 153	50 219

Bevegelse i avsetning for nedskrivning på kundefordringer er som følger:

	2011	2010	2009
Per 1 januar	23 185	14 723	10 919
Avsetning for nedskrivning av fordring (endring i avsetningen)	281	8 462	3 804
Faktiske tap i løpet av året (direkte reskontrofert)	5 685	12 149	7 983
Reversering av ikke brukte beløp (direkte reskontrofert)	-1 762	-2 307	-1 964
Reskontroførte tap på krav elimineres	-3 923	-9 842	-6 019
Per 31. desember	23 466	23 185	14 723

Nedskrivning og reversering av nedskrivning på kundefordringer er inkludert i andre driftskostnader. Nedskrivning til dekning av tap er foretatt når det ikke er noen forventning om å inn drive ytterligere kontanter. Andre fordringer inneholder ikke nedskrevne eiendeler.

Note 11 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Den maksimale eksponering for kredittrisiko på rapporteringstidspunktet er virkelig verdi av kundefordringer angitt ovenfor. Konsernet har ingen pant som sikkerhet.

Kundefordringer er et finansielt instrument og måling av kundefordringer skjer til amortisert kost, med videre nedskrivning til dekning av tap. Amortisert kost er lik bokført verdi.

Note 12 – Varer

Varebeholdning	2011	2010	2009
Varer	71 564	13 084	10 528
Sum varer	71 564	13 084	10 528

Varebeholdningen består av LNG, dekodere, hjemmesentraler, teknisk utstyr og gassbeholdning. Varer er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. På bredbåndvirksomheten er anskaffelseskosten beregnet til veid gjennomsnitt. Det er ikke gitt pant i varelageret.

Vannbeholdning i egne og felleskontrollerte kraftverk	2011	2010	2009
Vannbeholdning i GWh	3 978	1 473	3 323
Magasinffylling i prosent	79	29	65
Årets produksjon referert generator fratrukket energi til pumping i GWh	4 210	5 271	6 073

Årlig middelproduksjon i perioden 2002 – 2011 utgjorde 5 613 GWh.

Note 13 – Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter	2011	2010	2009
Kontanter og bankinnskudd	667 537	912 197	228 673
Sum kontanter og kontantekvivalenter	667 537	912 197	228 673

Av bankinnskudd på 668 millioner kroner (2010: 912 millioner kroner, 2009: 229 millioner kroner) utgjør bundne midler 43 millioner kroner (2010: 414 millioner kroner, 2009: 32 millioner kroner).

Konsernet har konsernkontosystem mot Sparebank 1 SR-bank. Et konsernkontosystem innebærer solidaransvar fra deltakende selskaper. Lyse Energi AS sine konti utgjør eneste mellomværende med banken, mens innskudd og trekk på datterselskapenes kontoer er interne mellomværende med Lyse Energi AS. Renter godskrives/belastes mellom Lyse Energi AS og datterselskapene i henhold til saldo/trekk på det enkelte selskaps underkonti etter rentesatser i avtalen mellom Lyse Energi AS og Sparebank 1 SR-bank.

Ubenyttede trekkrettigheter:	2011	2010	2009
Trekkrettigheter SEB (DnB NOR 2008–2009)	700 000	700 000	700 000
Kassekreditt Sparebank 1 SR-Bank	300 000	300 000	300 000
Sum ubenyttede trekkrettigheter	1 000 000	1 000 000	1 000 000

Note 14 – Aksjekapital og overkurs

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	Antall aksjer	Ordinære aksjer	Overkurs	SUM
Per 1. januar 2011	1 008 983	1 008 983	266 609	1 275 591
Endringer i aksjekapital og overkurs i perioden	0	0	0	0
Per 31. desember 2011	1 008 983	1 008 983	266 609	1 275 591

Aksjenes pålydende er kr 1 000. Bare kommuner og Lyse Kraft DA kan være aksjonær. Erverv av aksjer er betinget av styrets samtykke. Ved salg eller annen avhendelse av aksjer har de øvrige aksjonærer forkjøpsrett. På generalforsamlingen representerer hver aksje én stemme. Vedtektsendringer krever tilslutning fra minst 2/3 av den representerte aksjekapital, samt tilslutning fra minst fem aksjonærer.

Eierandel direkte og indirekte gjennom Lyse Kraft DA	Aksjer direkte eiet	Aksjer eiet gjennom Lyse Kraft DA	Aksjer totalt	Eierandel	Stemmeandel
Eierkommuner:					
Stavanger kommune	149 640	291 044	440 684	43,68 %	43,68 %
Sandnes kommune	72 463	124 601	197 064	19,53 %	19,53 %
Sola kommune	41 451	46 744	88 195	8,74 %	8,74 %
Time kommune	20 729	38 115	58 844	5,83 %	5,83 %
Klepp kommune	4 488	38 182	42 670	4,23 %	4,23 %
Hå kommune	3 223	34 967	38 190	3,78 %	3,78 %
Randaberg kommune	11 927	21 158	33 085	3,28 %	3,28 %
Eigersund kommune	1 207	28 568	29 775	2,95 %	2,95 %
Strand kommune	6 638	18 909	25 547	2,53 %	2,53 %
Rennesøy kommune	4 009	7 594	11 603	1,15 %	1,15 %
Hjelmeland kommune	2 607	7 422	10 029	0,99 %	0,99 %
Gjesdal kommune	9 414	0	9 414	0,93 %	0,93 %
Finnøy kommune	2 383	6 789	9 172	0,91 %	0,91 %
Lund kommune	294	6 900	7 194	0,71 %	0,71 %
Bjerkreim kommune	233	4 933	5 166	0,51 %	0,51 %
Kvitsøy kommune	765	1 586	2 351	0,23 %	0,23 %
Totalt antall aksjer	331 471	677 512	1 008 983	100,00 %	100,00 %

Lyse Kraft DA eier 67,15 % av Lyse Energi AS.

Note 15 – Egenkapital

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Annen egenkapital ikke resultatført	NOTE	Omregnings differanse	Investeringer tilgjengelig for salg	Sikring	SUM
Balanse 1. januar 2009		292	9 676	-552 274	-542 307
Revaluering	9, 21	0	98 149	0	98 149
Omklassifisering til annen opptjent egenkapital		0	-3 386	0	-3 386
Kontantstrømsikring	10, 21	0	0	735 292	735 292
Skatt på kontantstrømsikring	18, 21	0	0	-205 883	-205 883
Valutaomregningsdifferanser		695	0	0	695
Balanse 31. desember 2009		987	104 439	-22 865	82 560
Balanse 1. januar 2010		987	104 439	-22 865	82 560
Revaluering	9, 21	0	56 921	0	56 921
Omklassifisering til annen opptjent egenkapital		0	0	0	0
Kontantstrømsikring	10, 21	0	0	191 749	191 749
Skatt på kontantstrømsikring	18, 21	0	0	-53 690	-53 690
Valutaomregningsdifferanser		444	0	0	444
Balanse 31. desember 2010		1 431	161 360	115 195	277 983
Balanse 1. januar 2011		1 431	161 360	115 195	277 983
Revaluering	9, 21	0	-156 073	0	-156 073
Omklassifisering til annen opptjent egenkapital		0	0	0	0
Kontantstrømsikring	10, 21	0	0	-98 819	-98 819
Skatt på kontantstrømsikring	18, 21	0	0	27 669	27 669
Valutaomregningsdifferanser		-684	0	0	-684
Balanse 31. desember 2011		747	5 287	44 046	50 076

Endring i annen opptjent egenkapital	2011	2010	2009
Balanse 1. januar	2 715 047	2 755 693	2 608 424
Årsresultat tilordnet selskapets aksjonærer	654 116	298 386	492 442
Utdelt utbytte	-340 000	-327 000	-358 000
Kjøp av aksjer i datterselskap	-26 144	-7 364	0
Prinsippendring	2 208	0	0
Investering i tilknyttet selskap og felleskontrollert virksomhet	-7 703	-2 309	12 788
Omklassifisering fra annen egenkapital ikke resultatført	0	0	3 386
Andre egenkapitaleffekter	-23 518	-2 360	-3 345
Balanse 31. desember	2 974 007	2 715 047	2 755 693

Note 16 – Leverandørgjeld, annen kortsiktig gjeld og avsetninger (Alle beløp i hele tusen kroner)

Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	NOTE	2011	2010	2009
Leverandørgjeld		391 318	431 502	291 551
Leverandørgjeld på nærstående parter	32	2 814	16 736	3 826
Annen kortsiktig gjeld		496 467	503 032	278 503
Skyldig offentlige avgifter		388 761	411 363	480 949
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		1 279 361	1 362 632	1 054 834

Avsetninger		2011	2010	2009
Fjerningsforpliktelser		10 000	10 000	10 000
Andre avsetninger		2 439	2 439	2 439
Sum avsetninger		12 439	12 439	12 439

Leverandørgjeld er et finansielt instrument og måling av leverandørgjeld skjer ved amortisert kost, ved videre test for verdifall. Amortisert kost er lik bokført verdi.

Note 17 – Lån

Langsiktige lån:	NOTE	2011	2010	2009
Obligasjonslån		3 079 243	3 401 192	2 340 529
Ansvarlig lån		2 600 000	2 700 000	2 800 000
Sikret lån euro langsiktig lån (forfall 2012)	21	0	322 475	348 847
Andre lån		1 842 000	1 248 479	450 000
Sum langsiktige lån		7 521 243	7 672 146	5 939 376

Kortsiktige lån:		2011	2010	2009
Sertifikatlån		1 500 000	1 480 000	1 400 000
Sikret lån euro langsiktig lån som forfaller i 2012	21	320 401	0	0
Første års avdrag ansvarlige lån reklassifisert fra langsiktige lån		100 000	100 000	100 000
Første års avdrag obligasjons lån reklassifisert fra langsiktige lån		700 000	400 000	6 325
Sum kortsiktige lån		2 620 401	1 980 000	1 506 325

Sum langsiktige og kortsiktige lån:		2011	2010	2009
Sum langsiktige og kortsiktige lån		10 141 644	9 652 146	7 445 701

Obligasjonslån:

Obligasjonslån er en finansiell forpliktelse som måles til amortisert kost.

Note 17 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Oversikt obligasjonslån 31.12.11	Beløp	Rente	Tilhørende renteswap	Kommentar
År 2007-2012	400 000	fast rente 5,60 %		
År 2007-2012	300 000	3 mnd nibor + 0,17 %		
År 2009-2019	458 890	fast rente 6,25 %	Swapet til flytende rente **)	Swap gjelder 200 mill. kroner av lånet
År 2009-2014	253 856	fast rente 5,41 %	Swapet til flytende rente **)	
År 2009-2014	200 000	3 mnd nibor + 1,45 %	Swapet til fast rente *)	
År 2009-2013	300 000	3 mnd nibor + 1,35 %		
År 2010-2015	616 497	fast rente 4,75 %	Swapet til flytende rente **)	
År 2010-2015	150 000	3 mnd nibor + 1,10 %	Swapet til fast rente *)	
År 2010-2015	400 000	fast rente 4,55 %		
År 2010-2017	350 000	fast rente 4,96 %		
År 2011-2021	350 000	fast rente 6,04 %		
Sum	3 779 243			
1. års avdrag	-700 000			
Sum	3 079 243			

*) **Kontantstrømsikring:**

Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring. Virkelig verdi av sikringen er bokført mot egenkapital, ref note 10 og 15. Motposten er ført opp under derivater.

) **Virkelig verdi sikring

Virkelig verdi på swapene er regnskapsført under derivater. Motpost er regnskapsført under obligasjonslån.

Ansvarlige lån:

I forbindelse med etableringen av Lyse Energi AS ble tre milliarder kroner besluttet omdannet fra egenkapital til ansvarlig lån fra eierne. Lånet var avdragsfritt til og med år 2008, deretter nedbetales lånet over 30 år med like store avdrag. Lånet forrentes med tre måneders NIBOR + 2 %. Det er ikke stilt sikkerhet for lånet.

Ansvarlig lånekapital er en finansiell forpliktelse og måles til amortisert kost. Virkelig verdi er lik bokført verdi.

Konsernet har per 31.12.11 2.600 millioner kroner i framtidige renteswaper for å sikre rentebetaling på de ansvarlige lånene. Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring og virkelig verdi av denne sikringen er bokført mot egenkapital, ref note 10 og 15.

Sikret lån EURO:

Lån i utenlandsk valuta er en finansiell forpliktelse som måles til amortisert kost. Forskjellen mellom effektiv rente og fix-rente på balansedagen resultatføres, ref note 21. Virkelig verdi er 320 millioner kroner (2010 er 322 millioner kroner og 2009 er 349 millioner kroner).

Valutarisikoen er sikret ved en rullerende FX-swap. Sikringsdokumentasjon er utarbeidet og tilfredsstillende kravene til sikringsbokføring. Sikringen er en virkelig verdisikring, og verdiendringer resultatføres, ref note 21.

Sertifikatlån (kortsiktig lån):

Sertifikatlån rulleres og har løpetid på normalt 1 år (3 til 12 mnd). Lånene klassifiseres som kortsiktig gjeld. Renten er etterskuddsvis på et fast beløp i perioden og betales ved forfall.

Sertifikatlån er en finansiell forpliktelse som måles til amortisert kost. Forskjellen mellom pålydene og amortisert kost anses som uvesentlig og blir ikke resultatført. Balanseført verdi på lånene per 31.12.11 er 1.500 millioner kroner, tilsvarende virkelig verdi.

Note 17 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Avdragsprofil rentebærende gjeld:

År	2012	2013	2014	2015	2016	Deretter	Sum
Beløp	2 752 401	432 000	585 856	1 298 497	788 250	4 284 640	10 141 644

Ubenyttede trekkrettigheter:

	2011	2010	2009
Trekkrettigheter SEB (DnB NOR 2009)	700 000	700 000	700 000
Kassekreditt Sparebank 1 SR-Bank	300 000	300 000	300 000
Sum ubenyttede trekkrettigheter	1 000 000	1 000 000	1 000 000

Note 18 – Utsatt skatt

Utsatt skatt nettoføres når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skattefordel mot utsatt skatt i balansen og dersom den utsatte skatten er til samme skattemyndighet. Følgende beløp er blitt nettoført:

	NOTE	2011	2010	2009
Poster som er nettoført i balansen				
Utsatt skattefordel overskuddsskatt		294 594	464 719	418 994
Utsatt skatt overskuddsskatt		1 239 759	1 134 470	1 009 946
Netto utsatt overskuddsskatt		945 165	669 749	590 952
Spesifikasjon av endring i balanseført utsatt skatt, overskuddsskatt				
Balanseført verdi 01.01		669 751	590 952	400 206
Kjøp av datterselskap	30	1 206	7 929	-20 402
Resultatført i perioden	26	301 878	18 506	5 266
Skatt ført direkte mot egenkapital		-27 669	52 365	205 883
Balanseført verdi 31.12		945 165	669 749	590 952
Spesifikasjon av endring i balanseført utsatt skatt, grunnrenteskatt				
Balanseført verdi 01.01		502 939	430 592	368 409
Resultatført i perioden	26	55 237	72 347	66 284
Skatt ført direkte mot egenkapital		0	0	-4 101
Balanseført verdi 31.12		558 176	502 939	430 592
Spesifikasjon av utsatt skatt ført direkte mot egenkapitalen i året				
Kontantstrømsikring	15	-27 669	53 690	205 883
For lite avsatt tidligere år		0	-1 325	0
For lite avsatt utsatt skatt grunnrente tidligere år		0	0	-4 101
Utsatt skatt ført direkte mot egenkapitalen		-27 669	52 365	201 782

Note 18 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Utsatt skatt	Immaterielle eiendeler	Driftsmidler	Omløpsmidler	Investeringer i deltakerlignende selskaper	Annet	SUM
1. januar 2009	2 740	903 878	5 059	0	0	911 676
Resultatført i perioden	-44	63 670	-5 059	3 489	0	62 055
Oppkjøp av datterselskap	7 469	28 746	0	0	0	36 215
31. desember 2009	10 165	996 294	0	3 489	0	1 009 946
Resultatført i perioden	-1 465	109 339	0	2 156	0	110 029
Ført mot annen egenkapital	0	-678	0	-647	0	-1 326
Oppkjøp av datterselskap	0	15 819	0	0	0	15 819
31. desember 2010	8 700	1 120 774	0	4 998	0	1 134 470
Resultatført i perioden	10 000	63 517	0	-6 127	0	67 390
Ført mot annen egenkapital	0	0	0	0	0	0
Oppkjøp av datterselskap	0	37 901	0	0	0	37 901
31. desember 2011	18 700	1 222 192	0	-1 129	0	1 239 759

Utsatt skattefordel	Lån og forpliktelser	Pensjoner	Derivater	Under-skudd til framføring	Omløpsmidler	Ikke balanseført utsatt skattefordel	SUM
1. januar 2009	213 737	69 421	224 304	7 697	0	-3 689	511 470
Resultatført i perioden	-165 800	-1 218	222 585	-27 767	27 925	1 062	56 788
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	-205 883	0	0	0	-205 883
Oppkjøp av datterselskap	0	0	0	56 495	123	0	56 618
31. desember 2009	47 937	68 203	241 006	36 425	28 048	-2 627	418 994
Resultatført i perioden	2 824	-18 140	2 856	113 087	-9 103	0	91 524
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	-53 690	0	0	0	-53 690
Oppkjøp av datterselskap	-29 006	0	0	36 897	0	0	7 891
31. desember 2010	21 755	50 063	190 172	186 409	18 945	-2 627	464 719
Resultatført i perioden	65 035	7 503	-148 495	-159 940	-68	1 476	-234 489
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	27 669	0	0	0	27 669
Oppkjøp av datterselskap	0	73	0	36 614	8	0	36 695
31. desember 2011	86 790	57 639	69 346	63 083	18 885	-1 151	294 594

Note 18 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Utsatt skatt grunnrenteskatt	Derivater	Driftsmidler	Pensjoner	Gevinst- og tapskonto	Grunnrente-skatt til framføring	SUM
1.januar 2009	-6 503	849 754	-3 099	-13	-12 251	827 888
Resultatført i perioden	-1 312	22 751	675	-306	5 494	27 302
Ført direkte mot egenkapital	0	0	0	0	0	0
31. desember 2009	-7 815	872 505	-2 424	-319	-6 757	855 190
Resultatført i perioden	-521	5 004	1 163	-3 003	2 701	5 345
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	0	0	0	0
Ført direkte mot egenkapital	0	0	0	0	0	0
31. desember 2010	-8 336	877 509	-1 261	-3 322	-4 056	860 534
Resultatført i perioden	6 847	560	11	3 120	2 003	12 540
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	0	0	0	0
Ført direkte mot egenkapital	0	0	0	0	0	0
31. desember 2011	-1 489	878 069	-1 250	-202	-2 053	873 074

Utsatt skattefordel grunnrenteskatt	Derivater	Driftsmidler	Pensjoner	Gevinst- og tapskonto	Grunnrente-skatt til framføring	Ikke balanseført utsatt skattefordel	SUM
1. januar 2009		-34 094	1 905	6 017	507 166	-21 516	459 479
Resultatført i perioden		3 638	-457	-1 202	-50 148	9 187	-38 982
Ført direkte mot egenkapital		0	0	0	4 101	0	4 101
31. desember 2009		-30 456	1 448	4 815	461 119	-12 329	424 598
Resultatført i perioden		-2 685	-913	-967	-74 767	12 329	-67 002
Ført direkte mot egenkapital		0	0	0	0	0	0
31. desember 2010	0	-33 141	535	3 848	386 352	0	357 595
Resultatført i perioden	8 287	-7 581	1	1 775	-36 503	-8 675	-42 696
Ført mot utvidet resultatregnskap	0	0	0	0	0	0	0
Ført direkte mot egenkapital	0	0	0	0	0	0	0
31. desember 2011	8 287	-40 722	536	5 623	349 849	-8 675	314 898

Note 19 – Pensjoner

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Lyse er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Innskuddsbasert ordning

Selskapets innskuddsbaserte pensjonsordninger omfatter i alt 458 personer per 31.12.2011.

Ansatte som har innskuddsbasert ordning er omfattet av LO-NHO ordningen for avtalefestet pensjon (AFP)

Det er per 31.12.11 ikke innregnet pensjonsforpliktelse for LO-NHO ordningen, da det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon for balanseføring av pensjonsforpliktelsen.

Ytelsesbasert ordning

Lyse har en ytelsesbasert pensjonsordning i henhold til tariffavtale for kommunalt ansatte. Innenfor denne pensjonsordningen gjelder lov om obligatorisk tjenstepensjon så langt den passer. Konsernets ytelsesbaserte pensjonsordninger omfatter i alt 914 personer, herav 538 aktive og 376 pensjonister.

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av året. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsene på balansedagen justert for framtidig lønnsvekst) er vurdert etter beste estimat basert på forutsetninger på balansedagen. De actuarielle beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengig aktuar. Forutsetningene for lønnsøkninger, pensjonsregulering og G-regulering er sammenholdt mot historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet mellom enkelte forutsetninger.

Ansatte som har ytelsesbasert pensjonsordning omfattes av offentlig AFP-ordning.

Ansatte som slutter før pensjonsalder mottar fripolise. Lyse er økonomisk forpliktet til å justere fripolisene i takt med folketrygdens grunnbeløp. Midler og forpliktelser verdsettes på tidspunktet for utstedelse av fripolisene og skilles ut fra pensjonsforpliktelser og midler.

Endring i avsetning for avviklingspremie for gammel LO-NHO ordning inngår i selskapet pensjonskostnad for 2011.

	31.12.11	31.12.10	31.12.09
Balanseført forpliktelse er fastsatt som følger:			
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	1 265 664	992 193	1 000 916
Virkelig verdi på pensjonsmidler	-727 215	-679 633	-638 395
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	538 449	312 560	362 521
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	145 304	122 566	36 758
Ikke resultatførte estimatavvik	-387 843	-168 873	-65 426
Netto pensjonsforpliktelse i balansen (etter arbeidsgiveravgift)*	295 911	266 253	333 853

* Arbeidsgiveravgift inkludert i netto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Note 19 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	31.12.11	31.12.10	31.12.09
Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen fondsbaserte ordninger i løpet av året:			
Pensjonsforpliktelse 1. januar (ekskl. arbeidsgiveravgift)	992 193	1 000 916	938 631
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	47 763	53 015	58 754
Rentekostnad	39 043	44 361	35 490
Planendring	-2 180	-91 548	1 335
Estimatendringer	198 565	13 732	-5 176
Arbeidsgiveravgift på tilskudd	-5 599	-2 372	-4 928
Utbetalte ytelser	-26 522	-25 911	-23 190
Forpliktelser overtatt gjennom virksomhets- sammenslutninger (note 30)	22 401	0	0
Pensjonsforpliktelse 31. desember (etter arbeidsgiveravgift)	1 265 664	992 193	1 000 916

Endring i pensjonsmidlenes virkelige verdi:

Virkelig verdi på pensjonsmidler per 1. januar	679 633	638 395	567 531
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	32 987	33 172	30 940
Estimatendringer	-19 987	-3 073	32 500
Planendring	289	1 702	-4 339
Totalt tilskudd	52 511	35 349	34 952
Totale utbetalinger fra fond	-26 522	-25 911	-23 190
Virksomhetssammenslutning (note 30)	8 304	0	0
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31. desember	727 215	679 633	638 395

**Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen
ikke fondsbaserte ordninger i løpet av året:**

Pensjonsforpliktelse 1. januar (ekskl. arbeidsgiveravgift)	122 566	36 759	28 888
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	12 681	5 340	2 732
Rentekostnad	4 832	1 509	1 055
Implementeringsvirkning	0	0	5 339
Overgang til ny LO-NHO ordning	338	-802	0
Planendring		-3 067	0
Estimatendringer	8 270	86 541	2 130
Utbetalte ytelser	-3 383	-3 712	-3 385
Pensjonsforpliktelse 31. desember (etter arbeidsgiveravgift)	145 304	122 566	36 758

Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn:

	2011	2010	2009
Diskonteringsrente	2,65 %	4,00 %	4,50 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	4,15 %	5,40 %	5,70 %
Lønnsregulering	3,50 %	4,00 %	4,50 %
Pensjonsregulering	2,48 %	2,97 %	4,25 %
G-regulering	3,25 %	3,75 %	4,25 %
Frivillig avgang	2 % inntil 45 år 0 % etter 45 år	2 % inntil 45 år 0 % etter 45 år	2 % inntil 45 år 0 % etter 45 år

Som aktuariemessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring. Forutsetninger om dødelighet er basert på publiserte statistikker.

Note 19 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	2011	2010	2009
Den samlede pensjonskostnaden innregnet i resultatet:			
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	60 444	58 355	61 486
Rentekostnad	43 875	45 870	36 545
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	(32 987)	-33 172	-30 940
Overgang til ny LO-NHO ordning	(949)	-94 137	0
Implementeringsvirkning	-	0	5 339
Planendring	(893)	-1 500	0
Amortisering av estimeringstap / (-gevinst)	7 837	1 340	2 461
Avsetning avviklingspremie gammel LO-NHO ordning	(510)	5 303	0
Pensjonskostnad, ytelsesplaner (note 24)	76 817	-17 941	74 892
Pensjonskostnad, innskuddsordning			
Arbeidsgivers tilskudd (note 24)	8 512	6 770	4 544
Totale pensjonskostnader	85 329	-11 171	79 436

Posten implementeringsvirkning gjelder implementering av top-hat pensjonsforsikring for ansatte med en sluttlønn på over 12G.

Pensjonsmidler består av:

Egenkapitalinstrumenter	152 715	156 995	118 840
Rentebærende instrumenter	552 683	285 446	339 374
Annet	21 816	237 192	133 030
Virkelig verdi pensjonsmidler	727 215	679 633	591 244
Faktisk avkastning på pensjonsmidler	10 238	27 336	60 411

Oversikt over pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjons eiendeler

	2011	2010	2009	2008	2007
Nåverdi ytelsesbasert forpliktelse	1 265 664	992 193	1 000 916	938 631	818 733
Virkelig verdi pensjonsmidler	727 215	679 633	638 395	567 531	542 320
Underskudd/ (overskudd)	538 449	312 560	362 521	371 100	276 413

Note 20 – Avsetninger og annen langsiktig gjeld

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	2011	2010	2009
Pengebeløpserstatninger	31 536	32 627	29 909
Fysisk fristrøm	13 460	13 460	13 460
Erstatningskraft	30 580	30 580	30 580
Sum avsetninger	75 576	76 667	73 949
Frikraftforpliktelse	861 060	861 060	861 060
Annen langsiktig gjeld	2 710	5 986	3 698
Sum annen langsiktig gjeld	863 770	920 866	864 758

Pengebeløpserstatninger

Pengebeløpserstatninger er avtaler om å utbetale årlige erstatninger over en tidsbegrenset periode. Erstatningene likestilles med kjøp, og er en finansiell forpliktelse som skal måles og innregnes til amortisert kost.

Fysisk fristrøm og erstatningskraft

Som en del av vederlaget til grunneiere har Lyse i enkelte tilfeller inngått avtaler om å avstå en viss årlig mengde kraft til grunneier (fristrøm/erstatningskraft). Dette er kontrakter om leveranse av kraft, og kontrakten vurderes på lik linje med andre kraftkontrakter. Det legges til grunn at unntaket for normalt kjøp og salg i IAS 39.5 kan benyttes. Det foreligger ikke innebygde derivater, da det her kun er snakk om en mengde strøm multiplisert med markedspriser.

Frikraftforpliktelse

Lyse-konsernet har inngått avtaler om levering av 81,1 GWh frikraft. Kontraktene stiller krav til fysisk levering av frikraften. Kontraktene klassifiseres som kontrakter på salg av ikke-finansielle gjenstander. Hovedregelen for slike kontrakter er at de ikke omfattes av virkeområdet til IAS 39.

Oppgjørsformen på kontraktene ble endret fra finansielt til fysisk oppgjør fra og med 01.01.2008. Virkelig verdi av kontraktene på tidspunktet for endring av oppgjørsformen ble etablert som ny kostpris på forpliktelsene tilknyttet de framtidige frikraftleveransene. Det beregnes en årlig inntektsføring samt en årlig rentekostnad på 40,4 millioner kroner. Dette er basert på virkelig verdi av forpliktelsen på tidspunktet for endring av oppgjørsformen til kontraktene.

Note 21 – Netto tap / (gevinster)

Netto tap / (gevinster) som inngår i årsresultat	NOTE	2011	2010	2009
Opsjoner		-1 279	611	-20 282
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål		-580 186	483 009	132 132
Valuta derivater – holdt for handelsformål		-8 239	-12 967	-72 985
Langsiktige finansielle kraftkontrakter		-129 863	-54 541	-146 512
Omklassifisering merverdi oppkjøp datterselskap		0	104 582	0
Omklassifisering negativ goodwill oppkjøp datterselskap, note 7		0	-69 803	0
Andre tap / (gevinster) netto klassifisert som drift		-719 567	450 891	-107 647
Valutaterminkontrakter til virkelig verdi over resultatet (sikring valutalån)	25	-732	1 515	-1 138
Valutalån målt til amortisert kost	25	324	-5 774	1 402
Andre tap / (gevinster) netto klassifisert som finans		-408	-4 259	264
Netto tap / (gevinster) som inngår i årsresultat		-719 975	446 632	-107 383

Note 21 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Netto tap / (gevinster) som inngår i utvidet resultat	NOTE	2011	2010	2009
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	9,15	156 073	-56 921	-98 149
Kontantstrømsikring valutaterminkontrakter	15	44 213	-126 545	-472 203
Kontantstrømsikring rentebytteavtaler	15	26 937	-11 514	-57 206
Netto tap / (gevinster) som inngår i utvidet resultat		227 223	-194 980	-627 558

Netto tap / (gevinster) innregnet i totalresultat	NOTE	2011	2010	2009
Netto tap / (gevinst) på eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi, bokført mot resultat		-720 299	452 406	-108 785
Netto tap / (gevinst) på forpliktelser målt til amortisert kost, bokført mot resultat	25	324	-5 774	1 402
Netto tap / (gevinst) på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, bokført mot egenkapital	15	156 073	-56 921	-98 149
Netto tap / (gevinst) på derivater som inngår i regnskapsmessig sikring, bokført mot egenkapital	15	71 150	-138 059	-529 409
Netto tap / (gevinster) som inngår i totalresultat		-492 752	251 652	-734 941

Balanseført verdi per målekategori:	NOTE	2011	2010	2009
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	9	330 139	864 283	830 285
Sum balanseført verdi finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		330 139	864 283	830 285
Finansielle kraftkontrakter – holdt for handelsformål	10	68 526	-555 380	-78 857
Finansielle kraftkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	10	52 514	91 931	10 056
Valuta derivater – holdt for handelsformål	10	9 766	1 527	-11 440
Valutaterminkontrakter – virkelig verdi kunders posisjoner	10	0	4 134	4 867
Finansielle kraftkontrakter	10	-326 559	-470 040	-586 758
Kjøpt call opsjon aksjer	10	26 940	25 661	39 993
Kjøpt put opsjon aksjer	10	0	0	-13 720
Sum balanseført verdi eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet		-168 813	-902 167	-635 859
Valutalån målt til amortisert kost	17	-320 401	-322 475	-348 847
Pengebeløpserstatninger kraft	20	-31 536	-32 627	-29 909
Sum balanseført verdi lån og forpliktelser til amortisert kost		-351 937	-355 102	-378 756
Valutaterminkontrakter virkelig verdi sikring	10	-1 275	-14 964	-1 958
Rentebytteavtaler virkelig verdi sikring	10	29 243	1 192	13 310
Valutaterminkontrakter kontantstrømsikring	10	186 258	247 665	71 907
Rentebytteavtaler kontantstrømsikring	10	-125 086	-87 674	-103 665
Sum balanseført verdi derivater som inngår i regnskapsmessig sikring		89 140	146 219	-20 406

Note 22 – Inntekter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	2011	2010	2009
Salgsinntekter			
Energisalg	2 174 251	2 566 595	2 212 310
Overføringsinntekter	1 130 791	1 206 903	871 620
Inntekter telekommunikasjon	1 538 913	1 233 097	968 144
Andre inntekter	451 667	137 793	220 829
Sum salgsinntekter	5 295 622	5 144 386	4 272 901

Note 23 – Andre driftskostnader

	2011	2010	2009
Andre driftskostnader			
Frammedytelser	234 291	129 551	104 000
Kontorkostnader	42 897	27 621	34 520
Andre driftskostnader deleide verk	45 626	43 463	42 084
Reparasjon og vedlikehold	70 695	79 394	80 655
Kostnader eiendom, leie maskiner, inventar og annen leie	121 368	56 142	46 713
Salgs- og reklamekostnader	77 458	23 586	27 163
Andre driftskostnader	155 225	134 987	158 629
Sum andre driftskostnader	747 560	494 745	493 764

Økningen i andre driftskostnader i forhold til 2010 skyldes i hovedsak følgende forhold: LNG virksomheten har sitt første ordinære driftsår i 2011 med andre driftskostnader på 105 millioner kroner. Oppkjøp av ny virksomhet utgjør 39,5 millioner kroner i økte andre driftskostnader. I tillegg skyldes en vesentlig del av økningen i andre driftskostnader økte volumer i televirksomheten. Andre driftskostnader innen forretningsområdet energi er stabile

Deloitte AS er revisor for Lyse-konsernet og reviderer alle revisjonspliktige datterselskaper. Totale honorarer (eksklusiv merverdiavgift) til konsernrevisor for revisjon og øvrige tjenester utgjør som følger.

	2011	2010	2009
Herav honorar til revisor:			
Lovpålagt revisjon	2 096	2 045	1 684
Andre attestasjonstjenester	117	134	246
Skatterådgivning	0	6	0
Andre tjenester*	285	1 785	287
Sum honorar til revisor	2 498	3 970	2 217

* Ernst & Young var revisor for Skangass frem til 2011. Andre tjenester i 2010 er i det vesentligste honorarer til Ernst & Young innen LNG-virksomheten.

Note 24 – Lønn, ytelser til ledende ansatte og styret

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Lønnskostnader og andre personalkostnader				
Lønn		461 534	430 758	360 743
Arbeidsgiveravgift		83 549	71 903	68 187
Pensjonskostnader – ytelsesplaner	19	76 817	-17 941	74 892
Pensjonskostnader – tilskuddsplaner	19	8 512	6 770	4 544
Andre personalkostnader		63 702	109 660	115 773
Sum lønnskostnad og andre personalkostnader		694 114	601 150	624 139
Antall årsverk		963	902	842

Ytelser til ledende personer

Navn	Stilling	Lønn / Honorar	Naturalytelser og andre skattepliktige godtgjørelser	Samlet godtgjørelse
Eimund Nygaard	Konsernsjef	1 726	120	1 846
Ole Gabrielsen	Konserndirektør Energi	1 520	98	1 618
Toril Nag	Konserndirektør Tele	1 195	151	1 345
Torbjørn Johnsen	Konserndirektør Infrastruktur	1 341	136	1 477
Grethe Høiland	Konserndirektør Marked	1 257	111	1 368
Ove Otterbech Jølbo	Konserndirektør Organisasjon	1 205	123	1 328
Leiv Ingve Ørke	Konserndirektør Økonomi og finans	1 300	102	1 402
Eirik Gundegjerde	Konserndirektør Smart Utility og forretningsutvikling	1 355	98	1 453
Ivar Rusdal	Styreleder	210	0	210
Kristin Reitan Husebø	Nestleder	130	0	130
Odd Kristian Reme	Styremedlem	90	0	90
Eli Laland	Styremedlem	90	0	90
Håkon Anders Rege	Styremedlem	90	0	90
Solveig Ege Tengedal	Styremedlem	90	0	90
Robert S. Ediassen	Ansattes representant	0	0	0
Gro Vetnes	Ansattes representant	90	0	90
Leif Sigbjørn Rage	Ansattes representant	90	0	90

Pensjonskostnader til ledergruppen inngår i ordinær kollektivordning for konsernet. Ingen i ledergruppen eller konsernstyret har avtale om lønn/godtgjørelse etter opphør av ansettelsesforhold/verv. Et kompensasjonsutvalg forbereder styrets behandling av lønn til konsernsjefen og fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Ledende ansatte har ikke avtale om aksjebasert avlønning.

Det foreligger ingen opsjoner/rettigheter som gir ansatte eller tillitsvalgte rett til tegning, kjøp eller salg av aksjer.

Note 25 – Finansinntekter / kostnader

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Netto finanskostnader				
Ansvarlig lån		134 863	130 672	128 763
Sikring ansvarlig lån		40 958	77 549	83 757
Obligasjonslån		165 836	132 862	117 186
Rentekostnader kraftsalgsavtaler og frikraft		62 765	62 406	65 470
Andre rentekostnader		129 587	43 250	73 619
Sum rentekostnader		534 010	446 739	468 795
Agiotap		4 989	18 733	38 372
Nedskrivning finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	9	346 842	51 387	55 725
Nedskrivning investering i tilknyttet selskap	8	0	0	0
Nedskrivning lån til tilknyttet selskap		21 338	29 595	500
Valutalån målt til amortisert kost	21	324	0	1 402
Valutaterminkontrakter til virkelig verdi over resultatet	21	15 733	27 065	67 296
Andre finanskostnader		3 423	1 960	7 461
Sum finanskostnader		926 657	575 479	639 551
Andre renteinntekter		32 927	36 424	52 870
Gevinst ved realisasjon av verdipapirer		10 725	0	0
Utbytte		3 465	421	3 380
Agiovinning		7 042	4 822	4 888
Valutalån målt til amortisert kost	21	0	5 774	0
Valutaterminkontrakter til virkelig verdi over resultatet	21	16 465	25 550	68 434
Andre finansinntekter		2 619	2 260	1 696
Sum finansinntekter		73 244	75 251	131 268
Netto finanskostnader		853 413	500 228	508 283

Note 26 – Skattekostnad

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Spesifikasjon av skattekostnad				
Betalbar skatt		186 102	317 752	338 300
Endring utsatt skatt	18	301 878	-51 936	5 246
Betalbar skatt på grunnrente		221 784	339 524	290 811
Endring utsatt skatt grunnrente	18	55 237	72 347	66 283
For mye / lite avsatt tidligere år grunnrente		10 579	10 971	-682
For mye/ lite avsatt tidligere år		228	1 875	-53 519
Andre poster		-148	1 430	-2 367
Sum skattekostnad		775 659	691 963	644 072

	NOTE	2011	2010	2009
Spesifikasjon av betalbar skatt i balansen				
Betalbar overskuddsskatt		103 730	172 920	264 757
Betalbar naturressursskatt		73 638	74 392	73 524
Betalbar grunnrenteskatt		221 784	339 524	290 118
Sum betalbar skatt i balansen		399 152	586 836	628 399

Avstemming fra nominell til faktisk skattesats

Ordinært resultat før skattekostnad		1 377 358	949 026	1 128 793
Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats (28 %)		385 660	265 727	316 062
Skatteeffekten av følgende poster:				
Ikke fradragsberettigede kostnader		105 621	6 240	36 341
Ikke skattepliktige inntekter		-12 829	-5 147	-2 728
Utbytteeffekt		-237	0	-946
Naturressursskatt		73 638	74 392	73 524
Utlignet naturressursskatt		-73 638	-74 392	-73 010
Grunnrenteskatt (30 %)		287 600	422 842	356 412
For mye / lite avsatt tidligere år		228	1 875	-54 783
Andre poster		9 616	426	-6 800
Skattekostnad på ordinært resultat		775 659	691 963	644 072
Effektiv skattesats		56 %	73 %	57 %

Note 27 – Pantstillelser og garantier m.v.

(Alle beløp i hele tusen kroner)

For finansiering utover ansvarlig lån har Lyse konsernet avgitt negativ pantsettelseserklæring og det foreligger kapitalkrav fra långivere hvor markedsverdien av konsernets egenkapital ikke skal være lavere enn et fastsatt minimumsnivå. Videre er det inngått avtaler hvor kausjonserklæringer, pant eller garantier samlet for konsernets forpliktelser ikke skal utgjøre mer enn 15 % av samlet bokførte eiendeler. Begrensningen gjelder ikke for ordinær sikkerhet inngått i forbindelse med handel av verdipapirer og finansielle instrumenter, ordinær salgspant ved leveranser av varer og tjenester på kreditt samt pantstillelser i forbindelse med lovbestemt krav til pant. Kapitalkravene overvåkes løpende og Lyse konsernet tilfredsstiller disse.

I forbindelse med bygging av LNG fabrikken i Risavika er det inngått en låneavtale mellom Skangass AS og Handelsbanken på 800 millioner kroner. Skangass AS eies 100 % av Lyse Neo AS. Handelsbanken har sikkerhet i LNG fabrikken. Total balanseført verdi på fabrikken er 1 587 millioner kroner per 31.12.2011.

I forbindelse med utbygging av kraftverk har Jørpeland Kraft AS tatt opp et obligasjonslån på 350 millioner kroner. Jørpeland Kraft AS eies 66,7 % av Lyse Produksjon AS. Det er stilt sikkerhet i kraftverket. Total balanseført verdi av eiendeler stillet som sikkerhet er 469 millioner kroner per 31.12.2011.

Lyse-konsernet har følgende garantier og innteståelser som ikke er balanseført per 31.12.2011:

Beløp i millioner NOK

Garantier mot Nasdaq OMX	750
Garanti finansiell kraftutvekslingsavtale	776
Garanti for bygging av LNG tankskip	102
Garanti mot Eksportfinans	600
Øvrige	189
Sum	2 417

Note 28 – Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	NOTE	2011	2010	2009
Resultat før skattekostnad		1 377 358	949 026	1 128 793
Justert for:				
- avskrivninger og nedskrivninger	6,7	780 769	651 925	539 057
- gevinst salg driftsmidler		-2 279	-5 373	9 644
- andre tap / gevinster netto klassifisert som drift	21	-719 567	450 891	-107 647
- endringer i pensjonsforpliktelser	19	29 658	-67 600	30 032
- netto finanskostnader	25	853 413	500 228	508 283
- resultat fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	8	-28 798	-22 030	41 186
Endringer i arbeidskapital:				
- kundefordringer og andre kortsiktige fordringer		263 815	-266 047	86 746
- leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		-101 753	71 206	-138 246
- endringer i andre omløpsmidler og andre gjeldsposter		-830	-7 715	12 457
Endringer i andre tidsavgrensninger		-108 380	-214 941	76 431
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		2 343 406	2 039 569	2 186 735

Note 29 – Betingede utfall

Det foreligger en avtale mellom Stavanger Kommune og Lyse Produksjon AS som gir Stavanger Kommune rett til å overta en del anleggsmidler ved gamle Flørli kraftstasjon. Selskapet har ved denne avtalen forpliktet seg til å betale Stavanger Kommune et beløp tilsvarende rive- og ryddekostnader eller et nærmere omforent beløp, dersom Stavanger Kommune skulle velge å benytte seg av sin rett til overtakelse av anleggene.

Lyse Produksjon AS og Jørpeland Kraft AS har mottatt pålegg fra NVE, med hjemmel i "Forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg". For mottatte pålegg er totalkostnaden anslått til 124 millioner i et 5 års perspektiv. Påleggene vil bli aktivert som påkostning på anleggene etterhvert som tiltakene gjennomføres.

Sira-Kvina Kraftselskap DA har anket et vedtatt fra NVE knyttet til pris på konsesjonskraft. Anken er ikke sluttbehandlet. Utfallet kan påvirke avregnet pris på konsesjonskraft og kan også få tilbakevirkende kraft. Kraftselskapet anser imidlertid at det ikke er overveiende sannsynlig at en avgjørelse vil få tilbakevirkende kraft. Vinner ikke kraftselskapet fram med sin anke, vil selskapet vurdere å anlegge sak. Lyse Produksjon AS eier 41,1 % av Sira Kvina Kraftselskap DA.

Det er inngått en samarbeidsavtale med en lokal bussaktør om et framtidig samarbeid om gassbusser. I denne avtalen har Lyse Neo AS påtatt seg en plikt til gjenkjøp av gassbusser til en minstepris betinget av at motparten ikke selv ønsker å overta disse bussene.

Note 30 – Foretaksintegrasjon

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Kjøp av resterende aksjer i Skagerak Fibernet AS

Skagerak Fibernet AS har siden 2007 vært en Altibox partner av Lyse-konsernet. Gjennom partnerskapet har selskapet bygget fiberinfrastruktur og levert Altibox produkter til befolkningen og næringslivet i Vestfold og Telemark. I april 2009 overtok Lyse-konsernet 34 % av aksjene i Skagerak Fibernet AS fra Skagerak Energi AS. Kjøpsavtalen inneholdt også muligheter for Skagerak Energi AS til å selge seg ut, og for Lyse-konsernet til å kjøpe seg ytterligere opp. I juli 2010 benyttet Skagerak Energi AS seg av salgsoptionen i avtalen. Som følge av dette har Lyse-konsernet overtatt de resterende 66 % av aksjene i Skagerak Fibernet AS per 3. januar 2011.

Anskaffelseskost

Kontantvederlag ved oppkjøp fra 34 % til 100 % av aksjene i Skagerak Fibernet AS	271 604
Virkelig verdi av tidligere eierandel	139 917
Ikke kontrollerende eierinteresser	0
Total anskaffelseskost	411 521

Beregning av goodwill

Virkelig verdi av netto oppkjøpte eiendeler (se under)	379 104
Goodwill	32 417

Beregningene er basert på IFRS 3R som trådte i kraft fra og med 01.01.2010. Goodwill er knyttet til forventet framtidig inntjening og vekst og henføres til forretningsområdet Telekom. Virkelig verdi av goodwill er foreløpig inntil endelig verdsettelse av netto eiendeler foreligger. Konsernet har i tillegg resultatført en gevinst på 18,9 millioner som følge av at opprinnelig eierandel i Skagerak Fibernet AS på 34 % er vurdert til virkelig verdi på tidspunktet for kontroll- overgang. Gevinsten er regnskapsført under resultatandel tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet.

Fastsettelse av eiendeler og gjeld på tidspunkt for oppkjøp til 100 %

	Bokført verdi	Mer- / mindre- verdier	Virkelig verdi
Konsesjoner, patenter, lisenser og lignende	5 743	0	5 743
Utsatt skattefordel	34 066	-35 272	-1 206
Eksisterende goodwill	20 590	-20 590	0
Kunderelasjoner	0	30 272	30 272
Merkevarenavn	0	546	546
Varige driftsmidler	552 456	67 450	619 906
Avtaler / rettigheter	0	21 856	21 856
Kundefordringer	18 055	0	18 055
Andre kortsiktige fordringer	11 188	0	11 188
Kontanter og kontantekvivalenter	26 576	0	26 576
Pensjonsforpliktelse	-10 797	0	-10 797
Øvrig langsiktig gjeld	-315 605	5 847	-309 758
Leverandørgjeld	-20 145	0	-20 145
Annen kortsiktig gjeld	-13 132	0	-13 132
Netto identifiserte eiendeler	308 995	70 109	379 104
Ikke kontrollerende interesser			0
Anskaffede netto eiendeler			379 104

Skagerak Fibernet AS hadde en samlet omsetning på 160 millioner kroner og et negativt resultat etter skatt på 14 millioner kroner i perioden fra 1. januar til 31. desember 2011.

Note 30 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Kjøp av resterende aksjer i Skangass AS

Per 31.12.2010 hadde Lyse Neo AS en eierandel i Skangass AS på 67,1 %. Per 1. juni 2011 kjøpte Lyse Neo AS de resterende 32,9 % av aksjene i Skangass AS. Regnskapsmessig er dette kjøpet behandlet som utkjøp av ikke kontrollerende eierinteresser. Kjøpet medfører ingen ny beregning av goodwill og har heller ingen resultateffekt på oppkjøpstidspunktet.

Kapitalforhøyelse i Jørpeland Kraft AS

I februar 2011 ble det gjennomført en kapitalforhøyelse i Jørpeland Kraft AS på 210 millioner. Lyse Produksjon AS deltok i kapitalforhøyelsen i henhold til sin eierandel på 66,67 %.

Kjøp av DSL-virksomheten i Tafjord AS

Altibox AS og Tafjord AS inngikk i 2011 en avtale som innebærer at Altibox AS kjøpte hele DSL virksomheten til Tafjord AS. DSL virksomheten, som omfatter anlegg, kunder og ansatte, er overført til StayOn AS, et 100 % eid datterselskap av Altibox AS. Etter overtakelsen av DLS virksomheten til Tafjord AS har StayOn AS ca 14 000 DSL kunder i sin portefølje.

DSL virksomheten ble overført fra Tafjord AS til StayOn AS 1. oktober 2011.

Anskaffelseskost

Kontantvederlag	21 838
Total anskaffelseskost	21 838

Beregning av goodwill

Virkelig verdi av netto oppkjøpte eiendeler (se under)	21 214
Goodwill	624

Beregningene er basert på IFRS 3R som trådte i kraft fra og med 01.01.2010. Goodwill er knyttet til forventet framtidig inntjening og vekst og bokføres i StayOn AS som inngår i forretningsområdet Telekom. Virkelig verdi av goodwill er foreløpig inntil endelig verdsettelse av netto eiendeler foreligger.

Fastsettelse av eiendeler og gjeld på tidspunkt for oppkjøp av virksomhet	Bokført verdi	Mer- / mindre-verdier	Virkelig verdi
Kunderelasjoner	0	21 330	21 330
Varige driftsmidler	3 183	0	3 183
Pensjonsforpliktelse	-3 299	0	-3 299
Anskaffede netto eiendeler	-116	21 330	21 214

Ettersom dette er en overdragelse av eiendeler og forpliktelser vil regnskapsmessig og skattemessig verdi på overførte eiendeler og forpliktelser være lik, slik at det ikke oppstår utsatt skatt i denne transaksjonen.

StayOn AS hadde en omsetning på 15,5 millioner kroner og et negativt resultat etter skatt på 0,5 millioner kroner i perioden fra 1.10.2011 til 31.12.2011

Note 31 – Ikke balanseførte forpliktelser

(Alle beløp i hele tusen kroner)

	2011	2010	2009
Inngåtte kontrakter for investeringer som ikke er medtatt i årsregnskapet:			
Varige driftsmidler	199 138	233 712	259 568
Bygging av LNG fabrikk *	0	0	111 264
Utbygging kraftverk **	0	0	201 913
Finansielle investeringer (note 9)	10 700	164 300	56 743
SUM	209 838	398 012	629 488

* Gjelder Lyse Neo AS sin andel av ikke balanseførte forpliktelser i felleskontrollert virksomhet.

** I henhold til inngått avtale yter Lyse Produksjon AS byggelån til Jørpeland Kraft AS i forbindelse med utbyggingen av nye kraftverk. Lyse Produksjon AS eier 66,67 % av aksjene i Jørpeland Kraft AS. Etter gjeldende avtale skal Lyse Infra AS levere et nøkkelferdig prosjekt til Jørpeland Kraft AS. Etter overlevering av kraftverk skal Jørpeland Kraft AS etablere finansiering og gjennomføre tilbakebetaling av byggelånet.

Skangass AS har inngått kontrakt på leie av LNG tankskip som er under bygging. Leiekontrakten gjelder for 25 år og vil bli balanseført som finansiell leasing når skipet er ferdig tilvirket.

Note 32 – Nærstående parter

Alle datterselskaper og tilknyttede selskaper som angitt i note 33 er nærstående parter av Lyse. Mellomværende og transaksjoner mellom konsoliderte selskaper elimineres i konsolideringen og vises ikke i denne note. Stavanger kommune har en eierandel på 43,68 % og vil etter gjeldene regelverk defineres som nærstående part. Øvrige aksjonærer har hver for seg eierandeler på under 20 % og vil etter gjeldende prinsipper ikke være å anse som nærstående parter. Det vises til note 14 og note 33 for informasjon rundt eiere samt selskaper som inngår i konsolideringen.

Konsernet har vært involvert i transaksjoner med følgende nærstående parter:

Kjøp og salg mot nærstående parter	2011	2010	2009
Salg av varer og tjenester			
Tilknyttede selskaper	51 050	44 314	45 200
Felleskontrollert virksomhet	0	65 833	82 778
Stavanger Kommune	63 903	71 675	53 080
Sum salg av varer og tjenester	114 953	181 822	181 058
Kjøp av varer og tjenester			
Tilknyttede selskaper	9 052	9 297	6 602
Felleskontrollert virksomhet	4 536	6 469	4 148
Stavanger Kommune	3 194	1 593	3 966
Sum kjøp av varer og tjenester	16 782	17 359	14 715

Balanseposter mot nærstående parter

Fordringer på nærstående parter kommer hovedsakelig fra lån, salg av varer og tjenester samt utlegg ovenfor felleskontrollert virksomhet. Lån er rentebærende, mens andre fordringer er ikke rentebærende. Kortsiktig gjeld til nærstående parter kommer hovedsakelig fra kjøp av varer og tjenester, og forfaller til betaling en måned etter kjøpstidspunktet. Gjelden er ikke rentebærende.

Note 32 fortsetter

(Alle beløp i hele tusen kroner)

Langsiktige fordringer på nærstående parter	2011	2010	2009
Lån til tilknyttede selskaper	31 196	4 825	2 499
Lån til felleskontrollert virksomhet	0	0	204 863
Sum langsiktige fordringer på nærstående parter	31 196	4 825	207 362

Kundefordringer og andre fordringer på nærstående parter	2011	2010	2009
Tilknyttede selskaper	15 890	18 279	21 743
Felleskontrollert virksomhet	0	122 807	346 555
Stavanger Kommune	7 990	8 872	10 719
Sum kundefordringer og andre fordringer på nærstående parter, note 11	23 880	149 958	379 017

Leverandørgjeld til nærstående parter	2011	2010	2009
Tilknyttede selskaper	992	1 561	2 038
Felleskontrollert virksomhet	1 780	14 126	775
Stavanger Kommune	42	1 049	1 013
Sum leverandørgjeld til nærstående parter	2 814	16 736	3 826

Ansvarlig lån til eier	2011	2010	2009
Stavanger Kommune balanseført verdi 01.01	1 222 928	1 266 604	1 310 280
Lån tilbakebetalt i løpet av året	-43 676	-43 676	-43 676
Rentekostnader	58 903	57 072	56 239
Betalte renter	-58 903	-57 072	-56 239
Balanseført verdi 31.12	1 179 252	1 222 928	1 266 604

Note 33 – Selskaper som inngår i konsolideringen

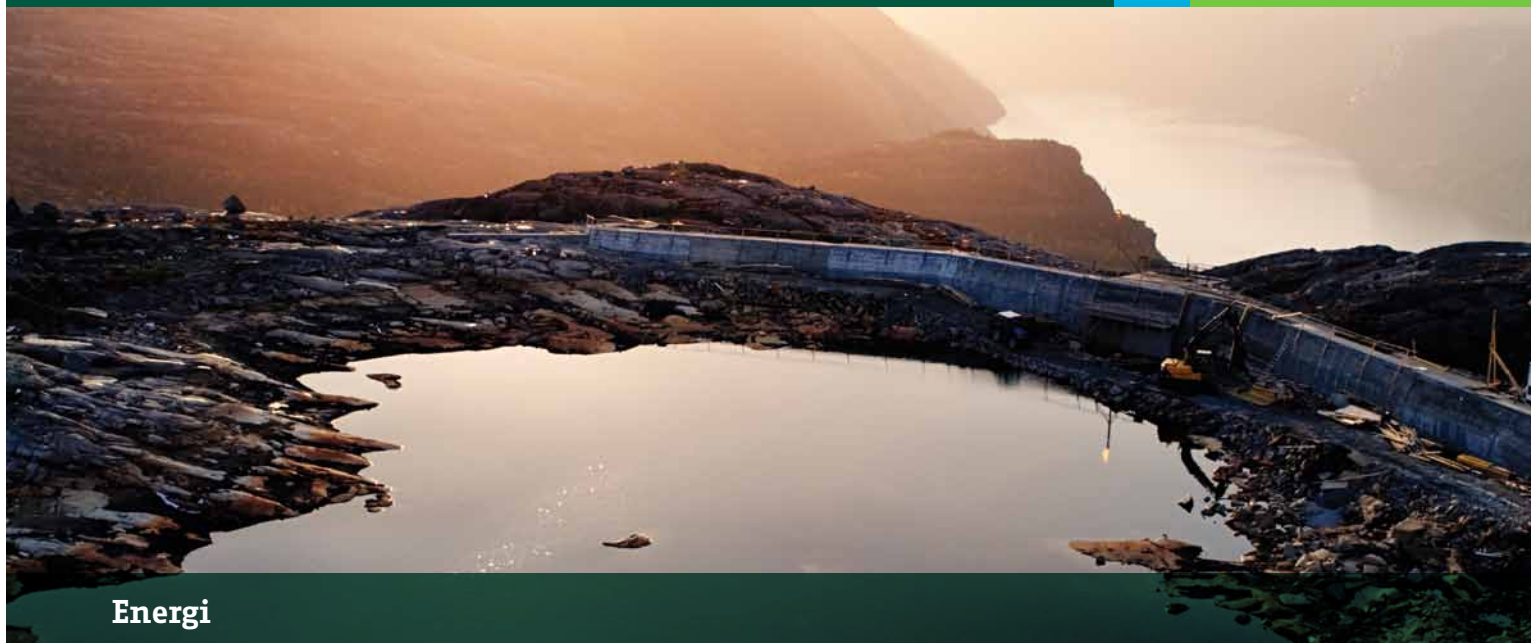
(Alle beløp i hele tusen kroner)

Selskapets navn	Forretningskontor	Eierandel
Lyse Elnett AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Sentralnett AS	Stavanger	100,00 %
Lyse AS	Stavanger	100,00 %
Lyse IT AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Handel AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Produksjon AS	Stavanger	100,00 %
Forus Energigjenvinning AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Neo AS	Stavanger	100,00 %
Skangass AS	Stavanger	100,00 %
Altibox AS	Stavanger	100,00 %
Altibox Danmark A/S	Skanderborg, Danmark	100,00 %
Altibox Telekom AS	Stavanger	100,00 %
StayOn AS	Stavanger	100,00 %
Telekom Holding AS	Stavanger	100,00 %
NorAlarm AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Infra AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Fiberinvest AS	Stavanger	100,00 %
Lyse Fibernet AS	Stavanger	100,00 %
Viken Fibernet AS	Oslo	100,00 %
Østfold Fibernet AS	Fredrikstad	83,05 %
Skagerak Fibernet AS	Porsgrunn	100,00 %
Jørpeland Kraft AS	Stavanger	66,67 %

Note 34 – Hendelser etter balansedagen

Altibox AS eier 1/6 av aksjene i Ventelo AS per 31.12.2011. Ved inngått aksjesalgavtale per 21. desember 2011 selger Altibox AS alle aksjene i Ventelo AS.

Etter aksjesalgavtalen er gjennomføringen av overdragelsen betinget av vilkår som innebærer at transaksjonen først finner sted i 2012. Transaksjonen ble gjennomført 20. februar 2012. Balanseført verdi av aksjene i Ventelo AS er per 31.12.2011 verdsatt til beste estimat på salgsvederlaget etter aksjesalgavtalen.

Energi

Driftsinntekter:

2 174 mill. kr.

Resultat etter skatt:

1 055 mill. kr.

Ansvarlig:

Ole Gabrielsen,
konserndirektør

Nøkkeltall

		2011	2010	2009	2008	2007
Maskininstallasjon	MW	1 599	1 587	1 561	1 561	1 561
Magasinkapasitet	GWh	5 068	5 057	5 040	5 040	5 040
Middelproduksjon	GWh	5 743	5 668	5 668	5 668	5 668
Produksjon vannkraft	GWh	4 210	5 271	6 073	7 264	5 802
Systempris Nord Pool	øre/kWh	36,72	42,53	30,65	36,94	22,36
Bokført verdi av vannkraft	per kWh	1,28	1,17	1,14	1,17	1,23
Strømløse sluttbruker	GWh	2 910	3 146	2 985	3 000	3 043
Levert volum Naturgass	GWh	552	674	522	484	441
Levert volum Fjernvarme	GWh	105	114	87	75	58

Konsernets energivirksomhet er samlet i selskapene Lyse Produksjon, Lyse Handel og Lyse Neo. Lyse Produksjon AS eier kraftverk og har ansvar for vannhusholdningen og produksjonsstyringen. 37 % av selskapets krafttilgang kommer fra 12 heleide kraftstasjoner i Sør-Rogaland, hvor selskapet sammen med Lyse Infra står for den tekniske drift og vedlikehold av anleggene.

Øvrig krafttilgang kommer fra 41,1 % eierandel i Sira-Kvina kraftselskap, 18,0 % eierandel i Ulla-Førre verkene og 66,7 % aksjeeierandel i Jørpeland Kraft AS. I tillegg er Lyse Produksjon AS eier og konsesjonshaver for distribusjonsnett i Lysebotn.

Lyse Neo AS er ressurseffektiv og framtidsrettet produksjon, distribusjon og salg av energi. Utbygging og markedsaktiviteter skjer i samordning med flere andre selskaper i Lyse-konsernet.

Lyse Handel AS utfører konsernets handel av kraft og valuta i engrosmarkedet.

Lyses kraftproduksjon selges i det vesentligste til spotpris utenom den andel som dekker selskapets konsesjonskraftforpliktelser, og til øvrige deler av markedet. Lyse Produksjon

har også andel i kraftutvekslingsavtale med det danske selskapet Dong. Lyse Produksjon AS har en finansiell kraftportefølje for risikostyring av produksjonsinntektene. Selskapet har inngått en forvaltningsavtale med Lyse Handel AS som innebærer at den operative risikostyringen blir ivaretatt av Lyse Handel AS.

Kraftmarkedet i Norden var sterkt preget av svak hydrologi i begynnelsen av 2011. Tidlig på året var den hydrologiske situasjonen særdeles anstrengt. I løpet av mars måned fikk man en omlegging i den tørre vær-situasjonen som hadde vart i over ett år. Været slo helt om og man kom inn i en meget våt vær-situasjon som stod seg gjennom hele året. Overgangen fra tilnærmet tomme magasiner i begynnelsen av året, til velfylte magasiner i slutten av året, byr på visse utfordringer for både produksjonsplanleggere og kraftforvaltere.

Markedsprisene ble selvsagt ikke upåvirket av en slik bedring i hydrologisk balanse. Fra meget høye priser i begynnelsen av året til lave priser i slutten; med innslag av priskollaps underveis på grunn av mildvær, lavt forbruk og kraftige tilsig.

Gjennomsnittlig spotpris i Norden ble 36,7 øre/kWh (ned 14 % fra 2010), mens Sørvest-Norge, hvor Lyse selger sin produksjon, kom ut med en pris 0,7 øre/kWh lavere.

Det svake produksjonsgrunnlaget innenfor vannkraften i begynnelsen av året medførte en betydelig import til Norge de første 20 ukene. Deretter ble Norge en betydelig eksportør av kraft på grunn av sterkt produksjonsgrunnlag. Totalt for 2011 var den norske nettoeksporten 3,1 TWh, mot 7,5 TWh nettoimport i 2010. Omslaget fra nettoimport til nettoeksport gir et godt bilde på den forbedrede ressursstiasjonen fra det ene året til det andre.

Den sterkt forbedrede hydrologiske situasjonen påvirket sannsynligvis framtidspisene noe, og da spesielt prisene i år 2012. Lenger ut i tid (fra år 2013) er det nok større innslag av fall i framtidssiktene, og fall i CO₂-prisene, som vil spille størst rolle for markedsprisene på kraft.

Vindkraft

Lyse Produksjon har gjennom flere år jobbet systematisk for å posisjonere seg innenfor vindkraft. Vår største interesser ligger i Gjesdal, Hå og Bjerkreim med hel- og deleide prosjekter på til sammen 110 MW. I tillegg har vi forhåndsmeldt prosjektene Bukkanibba i Vindafjord og Nevlandsheia i Gjesdal. Lyses vindkraftportefølje utgjør til sammen ca 160 MW.

OED vil i løpet av første halvår 2012 ferdigbehandle vindkraftprosjekter på til sammen 576 MW i Bjerkreim, Gjesdal og Hå. Dette området omtales som Bjerkreimsclusteret og består av 6 parker med 7 ulike eiere. Lyse Produksjon AS er med i tre av prosjektene i dette Bjerkreimsclusteret: 1) heleide Måkaknuten (66 MW), 2) 13,5 % eierandel i Bjerkreim og 3) 26,7 % eierandel i Skinansfjellet vindkraftanlegg. Denne regionen har Norges beste vindforhold med høye og stabile vinder som er perfekt for vindkraftproduksjon. I tillegg er beliggenheten gunstig i forhold til netttilknytning. Med inntekter fra elsertifikater forventes det at vindkraftutbygging i denne regionen vil bli lønnsom.

Lyse Produksjons satsing innenfor vindkraft til havs er kraftig tonet ned til et begrenset fokus på teknologiutvikling og demonstrasjoner. Vårt fokus på teknologi skjer gjennom eierskap av teknologiutviklingsselskapene SWAY AS, SWAY Turbine AS, AngleWind AS og Vici Ventus Technology AS. Videre arbeides det med å få realisert et demonstrasjonsprosjekt på Kvitsøy.

Lyse leverte 657 GWh energi gjennom gass og fjernvarme i 2011 sammenlignet med 788 GWh i 2010. Virksomheten har i 2011 hatt videre utbygging av distribusjonsanlegg for naturgass, bygging av varme- og kjølesentraler, samt bygging av fjernvarme- og fjernkjølenett.

Det er i 2011 idriftsatt 11 kilometer distribusjonsnett for gass. Distribusjonsnettet for gass på land er nå kommet opp i en total lengde på 534 kilometer. I tillegg er det bygget noe gassnett som ikke er idriftsatt da prosjektene ikke er ferdigstilte. Fjernvarmenettet består per 31.12.2011 av 74,3 kilometer fjernvarmenett, mens fjernkjølenettet har en total lengde på 25 kilometer på samme tidspunkt.

Resultat og finansielle forhold

Virksomhetsområdet er i stor grad påvirket av markedsprisen på kraft samt variasjoner i hydrologi og tilsigsforhold det enkelte år. Virksomheten er utsatt for vesentlig risiko knyttet til utviklingen i markedsprisene på kraft. Deler av eksponeringen sikres via finansielle kraftkontrakter. Lyse Produksjon AS er i tillegg valutaeksponert da all krafthandel stort sett omsettes i euro. Det er etablert strategier som setter rammer for både prisrisiko og valutarisiko.

Framtidssikter

Lov om elsertifikater ble vedtatt i både Norge og Sverige i desember 2011, slik at et felles elsertifikatmarked etableres fra 1. januar 2012. Sertifikatmarkedet skal sikre at det etableres et økonomisk regime som gir 26,4 TWh ny fornybar kraft innen utgangen av 2020. Det er noe forskjellige regler i Norge og Sverige, og viktigst her er grunnrenteskatt på sertifikatinntekten fra vannkraft i Norge, samt at sertifikatmarkedet i Norge stopper fra 2020 for nye anlegg (mens det er avkorting i 15-årsperioden i Sverige).

Statnett planlegger store investeringer i det innenlandske hovednettet i perioden 2011-2020. Det endelige omfanget vil blant annet være avhengig av hvor mange utenlandskabler som blir realisert i perioden. Fra et produsentperspektiv knytter det seg stor usikkerhet til hvorledes investeringene skal finansieres. Signalene kan tyde på at det vil finne sted en dreining i retning av at produsentene vil måtte dekke en forholdsmessig større andel av disse investeringene enn uttakssiden. Norge vil i så fall etablere et regime som er ulikt det vi finner internasjonalt med de uheldige konsekvenser dette måtte medføre.

De fleste analyser peker på at det nordiske kraftmarkedet vil få et kraftoverskudd de kommende årene som følge av utbygging av fornybar kraft og termisk kapasitet. Lyse ser det derfor som nødvendig at utvekslingsforbindelsene mot utlandet styrkes. Lyse har derfor engasjert seg i to kabelprosjekter; et mot Tyskland og et mot UK. Prosjektet mot Tyskland ble solgt til Statnett i 2011.

Det har i løpet av de siste årene vært betydelige skatteskjerpelser for vannkraftprodusenter i form av endrede forutsetninger for eiendomsskatt og grunnrenteskatt. Skatteskjerpelser vil medføre en svekket utbyttekraft for selskapene. Endringene vil videre medføre svekket evne til å gjennomføre investeringer, noe som er uheldig i en periode hvor det er et politisk mål å øke andelen fornybar kraft.

Virksomheten har som mål å få konsesjon på 200 GWh ny vannkraft fram til år 2015 (i tillegg til merproduksjon ved eventuelt nytt kraftverk i Lysebotn), og virksomheten skal ha fokus på anlegg som fortrinnsvis er større enn 1 MW.

Lyse har grunneieravtaler for vindparker på land med en produksjonsevne på 1 500 GWh, og har som mål innen år 2012 å oppnå konsesjon for vindparker på land med produksjonskapasitet på 400 GWh. Videre skal en vurdere å kjøpe opp hele eller deler av lønnsomme vindparkprosjekter i fylket. Vindkraft til havs er blitt tonet ned for Lyses del.

Magasinbeholdningen både for Lyse og generelt i Norden er høy ved utgangen av 2011 som en følge av sterk hydrologi gjennom Q2-Q4 i 2011. Ut fra høy magasinifilling i selskaps

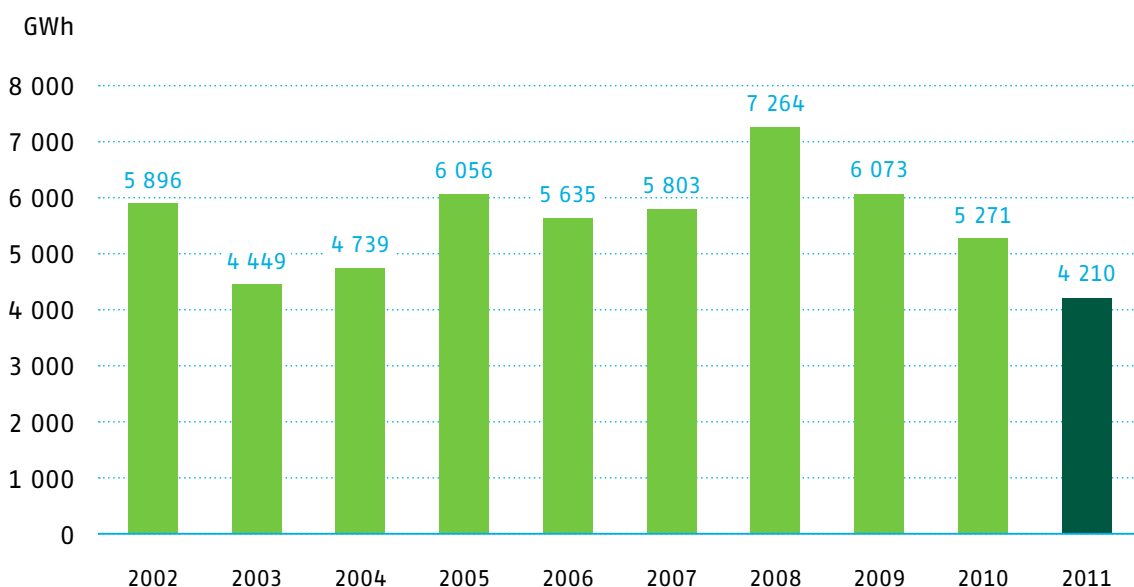
magasiner, er det sannsynlig at produksjonen i 2012 blir minst på et midlere nivå.

Ledningsbasert framføring av naturgass til sluttbrukere er kapitalkrevende, og resultatene må vurderes i et langsiktig perspektiv. Det er derfor av sentral betydning at selskapet oppnår akseptable rammebetingelser for sin virksomhet. Norge har minimum 10 års unntak fra innføring av tredjepartsadgang i gassnettet.

Naturgass er et konkurransedyktig alternativ som energiløsning for kundene. Til nå har selskapet vært i stor vekst og dagens inntekter kommer i stor grad fra kontrakter fra nysalg. I tiden som kommer vil disse reforhandles. Naturgass var fram til september 2010 ikke belagt med særavgifter. I september 2010 ble det innført CO₂-avgift på naturgass. Dette kan få en viss betydning for naturgassen sin framtidige konkurransekraft.

Transport av naturgass i rør fram til sluttbrukerne er et nytt virksomhetsområde i Norge. Lyse er opptatt av at det under arbeidet med å tilpasse norsk lovgivning til EU-direktivet blir tatt tilstrekkelige hensyn til landbasert nedstrømsvirksomhet som befinner seg i en oppbyggingsfase.

Oversikt over Lyses produksjon i perioden 2002–2011, inkl. Jørpeland Kraft AS (66,7 %)

Produksjonen er referert generator og fratrukket energi til pumping.

Oversikt over kraftstasjoner

Kraftstasjon		Maskin- installasjon i MW	Magasin- kapasitet i GWh	Utbyggings- periode	Årlig middelprod. siste 20 år	Årsprod. 2011 i GWh
Sira-Kvina kraftselskap	(1)	724	2 329	1965 - 1989	2 718	1 994
Ulla-Førre verkene	(1)	370	1 473	1974 - 1987	885	420
Lysebotn kraftverk		210	818	1947 - 1964	1 283	942
Tjodan kraftverk		110	209	1981 - 1985	328	284
Flørli kraftverk	(2)	80	162	1917 / 1999	223	213
Maudal kraftverk		25	42	1929 / 1949	97	109
Hjelmeland kraftverk		6	0,5	1992 - 1993	16	21
Oltesvik kraftverk		5	0,2	1934 - 1935	18	23
Oltedal kraftverk	(3)	9	7,9	1909 / 1994	28	35
Sviland kraftverk	(4)	2	1,2	1909 / 1997	8	10
Hauskje kraftverk		0,6	0,4	1988 - 1990	3	3
Hetland kraftverk		1,5	2,0	1914 - 1930 / 82	6	9
Bærheim varmekraftverk	(5)	3	0	2002	10	14
Breiava Kraftverk	(6)	14,4	5,8	2004 - 2006	44	61
Jørpeland Kraft Dalen 1	(1,7)	4,9	0	2009 - 2010	9	18
Jørpeland Kraft Jøssang	(1,7)	34	17,1	2009 - 2011	67	53
Sum		1 599	5 068		5 743	4 210

* Produksjonstallene er referert generator og fratrukket pumping

- (1) Lyse Produksjons andel.
- (2) Gammel kraftstasjon fra 1917 erstattet med ny i 1999. Installert effekt økt med 53 MW. Magasinkapasiteten er økt med 56 GWh i 2000 og 12 GWh i 2011.
- (3) Gammel kraftstasjon fra 1909 erstattet med ny i 1994.
- (4) Gammel kraftstasjon fra 1909 erstattet med ny i 1997.
- (5) Første hele driftsår var 2003, middelproduksjon regnet for perioden 2003-2011.
- (6) Kraftverket ble idriftsatt høsten 2006, middelproduksjon regnet for perioden 2007-2011.
- (7) Gammel kraftstasjon erstattet med ny Dalen 1 i 2010 og Jøssang i 2011..

Hovedtall for Energi

(Alle beløp i millioner kroner)

	2011	2010	2009
Resultat			
Brutto driftsinntekter egen region	2 403	2 778	2 347
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	0	0	0
Salg mellom segmenter	-229	-212	-16
Salgsinntekter	2 174	2 566	2 331
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	-2	-37	-22
Driftsresultat	2 018	1 188	1 406
Finanskostnader	-281	-259	-233
Finansinntekter	134	108	29
Resultat før skatt	1 871	1 037	1 203
Skattekostnad	-816	-712	-702
Årsresultat	1 055	325	501
<i>Herav:</i>			
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	539	-311	64
Tilbakeført resultat effekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)	0	0	0
Andre IFRS effekter (etter skatt)	-27	26	17
Totalt	512	-285	81
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	200	188	177
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	45	30	5
Eiendeler og gjeld			
Eiendeler	11 608	10 968	10 031
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	76	83	104
Sum eiendeler	11 684	11 051	10 135
Sum gjeld	9 351	8 624	8 007
Investeringer i varige driftsmidler	209	412	375
Investeringer i aksjer og andeler	14	65	30

LNG
Driftsinntekter:
325 mill. kr.
Resultat etter skatt:
-232 mill. kr.
Ansvarlig:

 Ole Gabrielsen,
 konserndirektør

Nøkkeltall

		2011	2010	2009	2008	2007
Produksjonskapasitet	Tonn	300 000				
Antall kunder	GWh	14				
Levert volum	Tonn	71 100				
Bokført verdi LNG anlegg og mottaksterminaler	Mill. kr.	1 894				

Virksomheten produserer Liquefied Natural Gas (LNG) ved selskapets LNG-fabrikk i Risavika i Sola kommune. Virksomheten er organisert i selskapet Skangass AS som også selger og leverer LNG til kunder, primært i Norge og Sverige. Fødegassen blir levert til fabrikk gjennom rør fra Kårstø gassprosesseringsanlegg i Rogaland.

Byggingen av LNG-anlegget ble påbegynt i 2007 og fullført i juni 2010. Produksjon av LNG startet første gang i juli 2010. 2011 har vært første år med normal produksjon i anlegget.

Av kontraktfestet kjøp av fødegass på cirka 150 000 tonn er cirka 60 % bundet opp i back-to-back-avtaler med kunder. Dette bidrar til å redusere risikoen knyttet til salgsmarginen mellom fødegass og produsert LNG som selges i sluttbrukermarkedet. En del av volumet som ikke er bundet opp i back-to-back-avtaler er gjenstand for markeds-svingninger og kan derfor ha en mer usikker salgsmargin. På sikt vil mye av denne risikoen forsvinne da porteføljen for innkjøp vil bli tilpasset indekser i solgt LNG.

Noen kortsiktige salgssavtaler for LNG er inngått for å utnytte markedssvingninger og øke selskapets inntjening.

Et salgsvolum som tilsvarer en årsproduksjon på 300 000 tonn, til dagens priser, vil gi en akseptabel forrentning og lønnsomhet for investeringer i Skangass. I tillegg til hovedanlegget er investeringene knyttet til en 6 400 m₃ omlastingsterminal på Øra i Østfold og mottaksanlegg hos sluttbrukere i Norge og Sverige.

Omlastingsterminalen på Øra ble ferdigstilt i juli 2011, til budsjettet kost og til avtalt tid. LNG fra fabrikk i Risavika fraktes med skip til Øra terminalen. Det er inngått en avtale som sikrer nødvendig skipskapasitet for dette behovet. Leveransene av LNG til kundene vil øke i 2012.

Påvirkning ytre miljø

LNG-anlegget er et av verdens mest energi- og miljøeffektive, og er til forskjell fra andre LNG-anlegg i hovedsak drevet av elektrisk kraft. Utslipp til luft fra anlegget består i hovedsak av CO₂ utskilt fra gassen, samt mindre mengder fra nødvendige forbrenningsprosesser.

Tillatelse til virksomhet etter forurensingsloven for Skangass (LNG-anlegget) ble gitt av Klif (Klima- og Forurensingsdirektoratet) 04.02.11. Tillatelsen erstatter tidligere midlertidige tillatelse for perioden desember 2010 til februar 2011.

Utslipp til luft fra LNG-anlegget for 2011 er vist nedenfor:

CO ₂	NO _x	CH ₄	nmVOC
[tonn]	[tonn]	[tonn]	[tonn]
16 225	8,29	7,88	11,54

Skangass har ikke hatt vesentlige utslipp til vann utover drenasjevann fra uteområdene ved anlegget.

Skangass har utført støymålinger ved Mjånesholmen, Tananger fyrlykt, Melingsholmen og Tananger havn. Målingene er utført som enkeltmålinger. Støymålingene er oppdatert i beregningsmodell utført av Sinus. Målingene viser at det ikke har vært overskridelser av gjeldende støykrav ved boliger. Skangass er medlem i nyopprettet støygruppe for bedrifter med virksomhet knyttet opp til Risavika havn, "Desibel i Risavika". Skangass har som målsetting at krav til støy fra LNG-anlegget skal være lavere enn gjeldende reguleringsplan for området.

LNG fra anlegget vil bidra til å erstatte mindre miljøvennlige brenslers hos større industrikunder. Ved full produksjon vil LNG levert fra anlegget bidra til en utslippsreduksjon på opptil 300 000 tonn CO₂. Distribusjon av LNG gjør naturgass tilgjengelig for brukere, i hovedsak større industrielle kunder, som i dag er etablert utenfor eksisterende gassmarkeder. Der hvor gass erstatter olje kan det forventes utslippsreduksjoner på opp mot 50 % når det gjelder NO_x, og 20–30 % når det gjelder CO₂. Også i transportnæringen, bl.a ved skipstransport, kan LNG bidra til betydelige miljømessige gevinster.

Resultat og økonomiske forhold

Regnskapet viser et underskudd for 2011 på 231,9 millioner kroner etter skatt, sammenlignet med et underskudd på 60,0 millioner kroner i 2010. Resultatet er et uttrykk for at virksomheten er i en oppstartsfasen og har foretatt store investeringer.

Framtidsutsikter

Virksomheten varslet i mars 2012 et betydelig salg av LNG til nye kunder i Sverige. Kontraktene legger grunnlag for full kapasitetsutnyttelse av anlegget fra utgangen av 2013, og har en varighet på 10 år med mulighet for forlengelse.

Hovedtall for LNG

(Alle beløp i millioner kroner)

	2011	2010	2009
Resultat			
Brutto driftsinntekter egen region	336	0	0
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	0	0	0
Salg mellom segmenter	-12	0	0
Salgsinntekter	325	0	0
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Driftsresultat	-172	-39	0
Finanskostnader *	-154	-48	0
Finansinntekter	4	1	0
Resultat før skatt	-322	-86	0
Skattekostnad	90	26	0
Årsresultat	-232	-60	0
<i>Herav:</i>			
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	0	0	0
Tilbakeført resultateffekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)	0	0	0
Andre IFRS effekter (etter skatt)	0	54	0
Totalt	0	54	0
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	63	2	0
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Eiendeler og gjeld			
Eiendeler **	3 089	1 950	0
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Sum eiendeler	3 089	0	0
Sum gjeld	2 506	1 826	0
Investeringer i varige driftsmidler	237	154	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0

2011: * LNG segmentet er finansiert med lån på 1.427 mill kr fra Energisegmentet. Av virksomhetsområdets rentekostnader er 114,4 mill kr. konserninterne rentekostnader. Rentene er markedsmessige og reflekterer selskapets risiko og det forhold at interne lån har prioritet etter eksterne banklån.

2011: ** Mottatt konsernbidrag i LNG-virksomheten er på 958,4 millioner kroner og inngår i posten eiendeler.

Overføring

Driftsinntekter:

1 131 mill. kr.

Resultat etter skatt:

237 mill. kr.

Ansvarlig:

Torbjørn Johnsen,
konserndirektør

Nøkkeltall

		2011	2010	2009	2008	2007
Antall nettkunder		130 000	127 000	125 000	122 738	119 637
Levert energi	GWh	5 286	5 514	4 872	4 780	4 694
Nettkapital (NVE kapital)	Mill. kr.	1 866	1 782	1 641	1 727	1 711
Målt effektivitet (NVE effektivitet)	%	106,7 %	109,2 %	126,6 %	112,2 %	105,1 %
KILE-kostnad	Mill. kr.	9,02	11,69	21,29	7,65	5,60

Konsernets virksomhet for overføring er samlet i selskapet Lyse Elnett AS. Selskapet eier og har overordnet driftsansvar for all elnettvirksomhet i Lyses konsesjonsområde. Elnettvirksomheten er en monopolbasert tjeneste, og er derfor underlagt særskilt myndighetskontroll av Norges vassdrags- og energidirektorat som har fastsatt nærmere rammer for virksomheten.

Elnettsdrift

Lyse Elnett AS er eier av både sentralnett, regionalnett og distribusjonsnett. Selskapet har 130.025 elnettkunder, og ca 12.600 km linjer og kabler. Konsesjonsområdet omfatter 11 kommuner i Ryfylke og Jæren: Stavanger, Sandnes, Sola, Randaberg, Rennesøy, Kvitsøy, Time, Gjesdal, Strand, Hjelmeland og Finnøy. Disse kommunene har et samlet landareal på 2.548 kvadratkilometer, og området omfatter så vel sentrale byområder som grisgrendte landdistrikter. Lyse Elnett har i tillegg anleggskonsesjoner i kommunene Forsand, Hå, Klepp, Eigersund, Flekkefjord, Sirdal, Bjerkreim og Sokndal.

I sentral-/regionalnettet ble det overført 5.286 GWh kraft i 2011, mens tilsvarende året før var 5.514 GWh. I eget område var det en reduksjon i elforbruket på 7,3 %.

Det er gjennomført et omfattende arbeid for å vedlikeholde elnettet med basis i tilstandsanalyse for anleggene. Vedlikeholdet tar utgangspunkt i risikokartlegging av de enkelte komponenter, og disse enkeltkomponenters kritiske betydning for sikkerheten i nettet. Det arbeides kontinuerlig med en standardisering av anleggsdelene i nettet i forbindelse med re- og nyinvesteringer.

Lyse Elnetts hovedutfordring innen elnettvirksomheten er å tilby kundene sikker energiforsyning innenfor de gitte økonomiske rammer. I tillegg skal Lyse Elnett AS oppfylle eiernes forventninger til avkastning på elnettkapitalen, samtidig som effektiviseringskravene fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skal imøtekommes. Lyse Elnett AS kan vise til overføringstariffer som er under landsgjennomsnittet.

Målsettingen om at ingen kunder skal oppleve lengre strømavbrudd enn 7 timer ble oppnådd for hele 99,01 % av leveringspunktene. Totale leveransetap på grunn av feil i overføringsnettet var 13 MWh, tilsvarende 0,0025 ‰ av totalforbruket på 5 286 GWh. Lyse Elnett AS har tilknyttet 3 047 nye nettkunder.

Økonomiske resultater

Forretningsåret 2011 er gjort opp med et driftsresultat på 364 millioner kroner som er 59 millioner kroner høyere enn i 2010. Driftsresultatet i 2011 gjengir overgangsordning i forhold til kapitalkostnader og lavt nettap, som bidro til økt driftsresultat. Reduserende effekt er reduksjon for bransjens høye avkastning i 2009 i inntektsrammen.

KILE kostnaden (kompensasjon for ikke levert energi) for 2011 ble 9,3 millioner kroner, mot 11,7 millioner kroner i 2010. KILE-ordningen omfatter også kortvarige avbrudd.

Framtidsutsikter

Monopolvirksomheten Lyse Elnett AS er fra 2007 underlagt nytt inntektsreguleringsregime fra NVE. Foreløpig varsel om rammer for 2012 gir indikasjoner på at distribusjonsnettet er målt 104,7 % effektivt og regional/sentralnettet er målt 95,4 % effektivt før kalibrering. Kalibreringen er endret fra 2012. Kalibrert norm fordeles nå etter selskapets avkastningsgrunnlag i forhold til det totale avkastningsgrunnlaget. Effektivitetsmålet er et mål mot andre nettselskaper. Kostnadsnormen fastsettes på bakgrunn av sammenlignende effektivitetsanalyse som skal ta hensyn til relevante forskjeller i selskapenes rammebetingelser.

I et mer langsiktig perspektiv arbeides det med å bedre regionens leveringssikkerhet for strøm. Forsynings-sikkerheten til regionen er en økende bekymring. På denne bakgrunn har Lyse over tid arbeidet sammen med Statnett for å vurdere forsynings-sikkerheten gjennom å etablere framtidens nettløsning for Sør-Rogaland.

I samarbeid med Statnett vurderer Lyse flere løsningsalternativ i forbindelse med byggingen av en sentralnettsforbindelse for å sikre forsyningen til Sør-Rogaland. Den planlagte linjen er en nødvendig reserve, idet regionen ikke har reserve ved utfall av eksisterende linjer.

Som følge av rammevilkår, blant annet gitt av NVE og nye EU direktiv (Eldirektiv3), er det vanskelig å eie og drive sentralnett for andre enn Statnett. På denne bakgrunn har Lyse Elnett og Statnett inngått en intensjonsavtale som innebærer at Lyse Elnett skal skille ut sentralnettet i et eget selskap. Olje- og energidepartementet har gitt konsesjon til det nye selskapet Lyse Sentralnett AS. Avtalen innebærer at Lyse skal skille ut delen av nettdriften som omfatter sentralnettet i et eget selskap. Statnett vil eie halvparten av det nye selskapet, som vil ha ansvar for sentralnettet i Sør-Rogaland.

Myndighetene har varslet innføring av avanserte måle- og styringssystemer (AMS) de kommende årene. Det vil medvirke til høye investeringskostnader, samtidig som systemet vil bidra til at Lyse Elnett kan levere sine tjenester og gjennomføre sine oppgaver mer effektivt og med høyere kvalitet.

Etterspørsel etter nytilknytninger forventes å holde seg på et høyt nivå også i 2012. Rogaland er et område med høy befolkningsvekst. Det forventes derfor tilsvarende kostnader med nye tilknytninger de nærmeste årene. I tillegg vil det for elnettet være interessant å delta i fellesføring som utløses av gass, fjernvarme, bredbånd og andre eksterne aktører.

Hovedtall for Overføring

(Alle beløp i millioner kroner)

	2011	2010	2009
Resultat			
Brutto driftsinntekter egen region	1 147	1 231	927
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	0	0	0
Salg mellom segmenter	-16	-24	0
Salgsinntekter	1 131	1 207	927
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Driftsresultat	364	305	304
Finanskostnader	-38	-40	-52
Finansinntekter	3	2	7
Resultat før skatt	330	267	259
Skattekostnad	-93	-69	-72
Årsresultat	237	198	187
<i>Herav:</i>			
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	0	0	0
Tilbakeført resultat effekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)	98	49	97
Andre IFRS effekter (etter skatt)	16	15	0
Totalt	114	64	97
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	143	178	129
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	2	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Eiendeler og gjeld			
Eiendeler	2 696	2 667	2 678
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Sum eiendeler	2 696	2 667	2 678
Sum gjeld	1 870	1 918	1 988
Investeringer i varige driftsmidler	234	278	305
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0

Telekommunikasjon

Driftsinntekter:

1 539 mill. kr.

Resultat etter skatt:

-195 mill. kr.

Ansvarlig:

Toril Nag,
konserndirektør

Nøkkeltall

		2011	2010	2009	2008	2007
Sysselsatt kapital		2 874	2 342	1 517	1 246	878
EBITDA		391	258	151	168	148
Bokført verdi Telekom infrastruktur	Mill. kr.	2 602	1 805	1 510	1 163	950
Antall kilometer fibernett	Km	14 285	12 177	9 281	6 101	2 912
Antall aktive fiberkunder		238 535	212 931	176 148	126 293	85 588
Antall solgte fiberkontrakter		265 855	233 518	203 857	156 257	108 154

Telekomvirksomheten med fiberutbygging består av den heleide virksomheten i Altibox AS, telekomspartner-delen i Lyse AS, Lyse Fiber AS, Lyse Fiberinvest AS, Viken Fibernett AS, Altibox Danmark AS, Skagerak Fiber AS, Noralarm AS, Østfold Fibernett AS (eierandel 83 %) og IT virksomheten i Lyse.

Videre har virksomhetsområdet vesentlige eierandeler i Hadeland og Ringerike Bredbånd AS (34 %) og Dalane Breiband AS (33 %). Skagerak Fiber er datterselskap fra 31.1.2011.

Altibox-konseptet baserer seg på utbygging av ny fiberinfrastruktur inn til den enkelte husstander eller bedrift, og er utviklet av og forvaltes av Altibox AS. Basert på moderne fiberteknologi tilbys internett, tv, telefoni, mobiltelefoni og alarm både i privat- og bedriftsmarkedet.

Altibox hadde i 2011 en betydelig nasjonal aktivitet, og hadde ved årets utgang avtale med 36 norske partnere og medpartnere som under merkenavnet altibox® leverer bredbåndstjenester på fibernett i store deler av Norge, fra Lyngdal i sør til Harstad i nord. Det leveres også

tjenester i det danske markedet på tilsvarende måte gjennom datterselskapet Altibox Danmark AS. Altibox lanserte i desember 2011 tjenesten Altibox Chill. Tjenesten lar brukeren se en større pakke med lineære tv-kanaler og leie film på PC og Mac både i og utenfor hjemmet. Altibox var i 2011 Norges første og eneste leverandør av en slik tjeneste. Chill vil etterhvert også lanseres for nettbrett og smarttelefoner.

Altibox kom høsten 2011 best ut for andre året på rad i EPSIs kundetilfredshetsundersøkelse, og har markedets klart mest fornøyde bredbånds- og tv-kunder.

Ved utgangen av 2011 har selskapet tegnet cirka 265 000 kontrakter på leveranse av fiberbasert bredbånd hvorav cirka 239 000 var levert.

Økonomiske resultater

Forretningsområdet hadde en omsetning på 1 539 millioner kroner i 2011 mot 1 233 millioner kroner i 2010.

Lyse eiet sammen med fem andre regionale kraftselskaper selskapet Ventelo AS. Selskapet ble besluttet solgt i desember 2011, og aksjesalget gjennomført i februar 2012. I årsregnskapet er aksjene nedskrevet med 154 millioner kroner slik at investeringen ved årsskiftet reflekterer avtalt salgsvederlag. Etter inngått avtale mellom aksjonærene i selskapet var en forpliktet til å selge alle sine aksjer dersom et flertall av aksjonærene stemte for slikt salg. Lyse ønsket ikke å selge sine aksjer på de fremforhandlede vilkår og stemte mot salgssavtalen. Selskapet ble besluttet solgt da et flertall av aksjonærene stemte for et salg.

Forretningsområdet oppnådde et positivt driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) på 391 millioner og et driftsresultat på 50 millioner kroner. Tilsvarende var resultat før avskrivninger (EBITDA) på 258 millioner kroner og driftsresultatet på -21 millioner kroner året før. Årsresultatet for forretningsområdet før nedskrivning av aksjeposten i Ventelo AS ble -40 millioner kroner.

Telekomvirksomheten i egen region har passert 53 700 kunder og har hatt en fortsatt jevn kundevekst gjennom året. Kundeoppkoblinger i tilknytning til etablert infrastruktur prioriteres høyt og gir fallende investerings-

kostnader for nye kundetilknytninger. Driftsresultatet før avskrivninger (EBITDA) i Lyses hjemmeregion ble på 155 millioner kroner, og investeringene beløper seg til 123 millioner kroner. For 2010 var sammenlignbart resultat og investeringer på hhv 136 og 145 millioner kroner.

Nasjonalt er televirksomheten fremdeles i en vekstfase med negative resultater og kapitalbehov. Investeringene knytter seg i all hovedsak til graving og framføring av ny fiberinfrastruktur

Framtidsutsikter

En rekke kraftselskaper og kommuner har signert samarbeidsavtaler med selskapet, og det samarbeides med andre kraftaktører som ønsker å skape et konkurranse-dyktig og offensivt alternativ til Telenor. Det jobbes aktivt med å styrke partnerskapets konkurransekraft og inntjening for å bidra til lønnsomme investeringer i partnerskapet.

Konsernet er opptatt av at televirksomheten organiseres på en slik måte at konkurransekraften sikres. Det er igangsatt et arbeid for å vurdere framtidig organisering av virksomhetsområdet. Etterspørselen etter virksomhetens produkter vurderes som god, men større fokus på fiber fra andre leverandører og flere aktører i markedet gjør at konkurransesituasjonen er skjerpet.

Hovedtall for Telekommunikasjon

(Alle beløp i millioner kroner)

	2011	2010	2009
Resultat			
Brutto driftsinntekter egen region	1 372	918	1 176
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	310	438	360
Salg mellom segmenter	-142	-123	-427
Salgsinntekter	1 539	1 233	1 109
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	-19	15	-19
Driftsresultat	50	-21	-51
Finanskostnader	-269	-91	-146
Finansinntekter	16	8	32
Resultat før skatt	-202	-104	-165
Skattekostnad	7	18	18
Årsresultat	-195	-86	-146
<i>Herav:</i>			
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	0	0	0
Tilbakeført resultateffekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)	0	0	0
Andre IFRS effekter (etter skatt)	37	0	0
Totalt	37	0	0
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	344	256	206
Avskrivninger immaterielle eiendeler	17	7	5
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	154	0	50
Eiendeler og gjeld			
Eiendeler	3 808	3 034	3 017
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	54	173	125
Sum eiendeler	3 861	3 207	3 122
Sum gjeld	2 995	2 339	2 215
Investeringer i varige driftsmidler	455	429	450
Investeringer i aksjer og andeler	2	70	218

Utbygging, drift og vedlikehold

Driftsinntekter:

92 mill. kr.

Resultat etter skatt:

26 mill. kr.

Ansvarlig:

Torbjørn Johnsen, konserndirektør

Virksomheten knyttet til Utbygging, drift og vedlikehold er samlet i selskapet Lyse Infra AS. Selskapet forestår virksomhet knyttet til utbygging, drift og vedlikehold av all infrastruktur i Lyse-konsernet. Selskapet bygger og drifter prosessanlegg og infrastruktur for elektrisitet, gass, varme, kjøling, bredbånd, telekommunikasjon og kraftproduksjon på oppdrag fra konsernets andre datterselskaper.

Selskapet har også eksterne kunder og er blant annet ansvarlig for utbygging, drift og vedlikehold av veilysanlegg i Sør-Rogaland.

Innen utbygging, drift og vedlikehold av prosessanlegg og infrastruktur er målsetningen å tilfredsstille oppdragsgivernes forventninger til kvalitet, konkurransedyktige priser og leveringstidspunkt.

Drift og vedlikehold

Lyse Infra AS har ansvar for drift og vedlikehold av anleggene til Lyse Elnett AS, Lyse Produksjon AS, Lyse Neo AS og Lyse Fibernett AS. Gjennom året er vedlikeholdskonseptene for gass-, fjernvarme- og fjernkjøleanlegg, elnett og vannkraftproduksjon videreutviklet.

Kraftverkene som Lyse Infra drifter for Lyse Produksjon hadde i 2011 en totalproduksjon på 2046 GWh. Dette er 48 GWh over normal middelproduksjon.

Gassdistribusjon, fjernvarme og fjernkjøling har hatt god regularitet i 2011. Det har vært lite leveranseproblemer i 2011. Det har vært 1 graveskade på fjernvarmeledninger og 3 graveskader på gassledninger. Avgravingene på gassledninger medførte gassutslipp på til sammen 1 000 Sm³

mot 9 500 Sm³ i 2010. Avgravingene ble behandlet i tråd med prosedyrer på en tryggende måte. Maksimalbelastning på gassnettet var 422 MW mot 205 MW i 2010.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Lyse Infra AS er involvert i de fleste bygge- og anleggsprosjekter med leveranse av el, gass, fjernvarme/-kjøling, bredbånd, gatebelysning eller vannkraftanlegg. Virksomheten har i 2011 levert totalt 435 km nye trasèer. I disse trasèene er det bygd 264 km elnettrasèer, 8 km gasstrasèer, 13 km fjernvarme/-kjøletrasèer og 160 km bredbåndtrasèer. Det ble i 2011 koblet opp 1500 nye elnettskunder, 84 gasskunder, 534 kunder på fjernvarme, 13 kunder på fjernkjøling og 3300 bredbåndskunder. Antall nettstasjoner er økt med 42 i 2011. Det ble satt i drift 3 nye CNG stasjoner for transportsektoren. 5 nye energisentraler som produserer fjernvarme og/eller fjernkjøling ble satt i drift. 1 900 nye gatelys ble satt opp.

Utbygging av infrastruktur til elektrisitet, gass, fjernvarme/-kjøling og bredbånd for henholdsvis Lyse Elnett AS, Lyse Neo AS og Lyse Fibernett AS, og vannkraft til Lyse Produksjon AS er levert i henhold til bestilling. Bygge- og anleggsvirksomhet innen infrastruktur og vannkraft er basert på rammeavtaler mellom selskapene i konsernet.

I 2011 ble energisentral for fjernvarme og fjernkjøling i Bjergsted-området satt i drift. Den skal blant annet forsyne det nye konserthuset med varme og kjøling. Anlegget gjenvinner varme fra den brukte ventilasjonsluften i konserthuset. I tillegg til konserthuset blir kontorbygg, boliger og skoler i området forsynt med varme og kjøling fra samme energisentral.

Resultat og finansielle forhold

I 2011 ble årsresultat før skatter på 37 millioner kroner, mot 87 millioner kroner i 2010. Etter skatter utgjorde årsresultatet 26 millioner kroner mot 63 millioner kroner året før. Avkastning på egenkapitalen ble 31,6 %, mot 72,7 % i 2010, og totalrentabiliteten ble 8,9 % mot 18,1 % året før.

Virksomheten hadde i 2011 en brutto omsetning på 861 millioner kroner, mot 918 millioner kroner i 2010. Dette representerer et fall i omsetningen på 6,2 %. Omsetning innen drift og vedlikehold er stabil, mens omsetning innen utbygging har gått noe tilbake i 2011. Forretningsåret 2011 er gjort opp med et årsresultat på 26 millioner kroner.

Framtidsutsikter

Aktivitetene innen virksomheten forventes å ligge på et jevnt nivå framover. Det forventes fremdeles relativt høy aktivitet innen bygging av infrastruktur. Det vil være noe usikkerhet knyttet til aktivitetsvurderinger for framtiden, men som følge av selskapets rolle i konsernet er kunde-forholdene langsiktige.

Hovedtall for Utbygging, drift og vedlikehold

(Alle beløp i millioner kroner)

	2011	2010	2009
Resultat			
Brutto driftsinntekter egen region	861	918	975
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	0	0	0
Salg mellom segmenter	-769	-821	0
Salgsinntekter	92	97	975
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Driftsresultat	36	90	23
Finanskostnader	-6	-5	-8
Finansinntekter	6	2	3
Resultat før skatt	37	87	19
Skattekostnad	-10	-24	-5
Årsresultat	26	63	9
<i>Herav:</i>			
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	0	0	0
Tilbakeført resultat effekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)	0	0	0
Andre IFRS effekter (etter skatt)	0	0	0
Totalt	0	0	0
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	8	9	10
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Eiendeler og gjeld			
Eiendeler	449	488	434
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	1
Sum eiendeler	449	488	429
Sum gjeld	365	406	339
Investeringer i varige driftsmidler	15	6	10
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0

Marked

Driftsinntekter:

25 mill. kr.

Resultat etter skatt:

-5 mill. kr.

Ansvarlig:

Grethe Høiland, konserndirektør

Konsernet markedsvirksomhet er samlet i selskapet Lyse AS. Virksomheten er rådgiver og salgansvarlig i energimarkedet og forretningsansvarlig for telekommarkedet. Markedene er definert til Nord-Jæren. Selskapet utfører en samlet markedsføring, salg og kundeservice for alle konsernets produkter som tilbys i sluttbrukermarkedet.

Energi

Lyses mål er i størst mulig grad å utnytte lokale energiresurser, og prioriterer derfor biogass og fjernvarme basert på spillvarme fra avfall og industrien. Å sikre tilstrekkelig kundegrunnlag for utbygging av fjernvarme er en utfordring som krever tett samarbeid både med kommuner og utbyggere. I tillegg vil rammebetingelser fra offentlige myndigheter være avgjørende.

Kunder i våre eierkommuner er definert som hovedmarked for salg av strøm. Markedsandelen i privatmarkedet er 75 % ved utgangen av året, mens den i bedriftsmarkedet er 43 %. Totalt salg av strøm var 2,9 TWh i 2011, hvorav ca. 60 % ble levert til husholdninger.

Markedet for naturgass, fjernvarme og kjøling er geografisk begrenset til områder hvor det er økonomisk forsvarlig å bygge ut infrastruktur. Veksthus og industri er de største kundegruppene for naturgass med henholdsvis 22 % og 15 % av omsetningen. Salg av naturgass direkte til privatkunder utgjør ca. 2 % av omsetningen. 6,5 % av levert naturgass går til varmeproduksjon i lokale varmesentraler eller i fjernvarmenettet. Fjernvarme selges primært til oppvarming av bygg, hvor 65 % leveres til næringsbygg,

9 % til offentlige bygg og ca. 26 % til anslagsvis 1 500 privatkunder. Kjøling selges sammen med varme og vi har i dag leveranse til anslagsvis 90 bygg.

Salg av biogass til transportsektoren har økt med ca. 5 % i 2011. Omsetningen i 2011 var 9 GWh fra offentlige stasjoner og 13 GWh til 35 busser. Vi har seks offentlige fyllestasjoner for naturgass/biogass; på Auglend, på Forus og i Risavika, samt på Klepp, Luravika og Randaberg. De tre sistnevnte ble åpnet i 2011. Stasjonene tilbyr fylling av biogass og hurtiglading av elektrisitet som første av sitt slag i Norge. Det er anslagsvis 260 kjøretøy som kjører på biogass. Taxi er den største kundegruppen med ca. 75 biler. Biogass er miljøvennlig drivstoff som sidestilles med elektrisitet.

Fiberbredbånd

Lyse AS leverer Altibox sine bredbåndstjenester og veksten i kunder har holdt seg stabil og nærmer seg 60 000 kunder. Lyse AS leverer trippel play (internett, TV og telefoni), alarm og mobiltjenester.

Lyse AS legger vekt på å sikre kundene stabile leveranser, god service og et konkurransedyktig innhold.

Merkevarebygging

Lyse AS har ansvar for forvaltning av merkevaren Lyse. Lyse er et kjent merkevarenavn i vår region, noe mange-årig sponsorvirksomhet i stor grad har medvirket til. Lyse, har som målsetning å skape verdier for eierne, kundene og samfunnet. Sponsing brukes som et virkemiddel for å nå disse målene.

Lyse vektlegger sin lokale forankring i sponsorarbeidet. Dette er utgangspunktet for sponsing av så vel store som små engasjementer. Lyse AS måler jevnlig effekten av sponsorbidragene (kjennskap, kunnskap, preferanse og lojalitet).

Lyse har valgt miljø, idrett og kultur som hovedområder for sitt sponsorarbeid. Barn og ungdom er en viktig og prioritert målgruppe.

Økonomiske resultater

Driftsresultatet for forretningsområdet ble -15 millioner kroner, noe som er 10 millioner kroner svakere enn fjoråret.

Framtidsutsikter

Det forventes at både omsetning og resultat vil ha en positiv utvikling i de nærmeste årene. Selskapet arbeider systematisk for å skaffe nye kunder og for å beholde den kundebasen som er opparbeidet. Produktene som leveres er innenfor kategorien basisvarer for en husholdning, og det forventes derfor ikke at konjunkturer vil ha vesentlig innvirkning på omsetning eller resultat.

Det skal være enkelt for kunder å kontakte selskapet både telefonisk og elektronisk. Nytt telefonsystem skal gjøre kontakten med kunden mer effektiv.

Bedriftskundene vil framover merke at Lyse har startet med tilbud om energioppfølging og energirådgivning. Selskapet mener at det er vesentlig å kunne tilby tjenester i forhold til effektiv energibruk i tillegg til selve energien.

Hovedtall for Marked

(Alle beløp i millioner kroner)

	2011	2010	2009
Resultat			
Brutto driftsinntekter egen region	220	212	233
Brutto driftsinntekter utenfor egen region	0	0	0
Salg mellom segmenter	-195	-179	-36
Salgsinntekter	25	33	197
Andel resultat i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Driftsresultat	-15	-5	-6
Finanskostnader	0	0	-2
Finansinntekter	4	7	6
Resultat før skatt	-11	2	-2
Skattekostnad	6	-1	4
Årsresultat	-5	2	2
<i>Herav:</i>			
Urealiserte verdiendringer (etter skatt)	0	0	0
Tilbakeført resultat effekt mer-/ mindreinntekt (etter skatt)	0	0	0
Andre IFRS effekter (etter skatt)	0	0	0
Totalt	0	0	0
Avskrivninger og nedskrivninger anleggsmidler	0	0	1
Avskrivninger immaterielle eiendeler	0	0	0
Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Eiendeler og gjeld			
Eiendeler	554	767	786
Tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0
Sum eiendeler	554	767	786
Sum gjeld	476	693	724
Investeringer i varige driftsmidler	0	2	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0

Styrende organer 2011

Generalforsamling

Selskapets generalforsamling utgjøres av ordførerne i aksjonærkommunene som stemmer i henhold til det antall aksjer den enkelte eier besitter.

Bedriftsforsamling

Bedriftsforsamlingen ble 27. mars 2008 valgt for fire år.

Lars A. Myhre, leder

Reinert Kverneland, nestleder

MEDLEMMER

Odd Jo Forsell Stavanger
 Helge Gabrielsen Stavanger
 Sigurd Vik Stavanger
 Olav T. Laake Stavanger
 Mimi Skadberg Stavanger
 Lars Anders Myhre Stavanger
 Bjørg Hermansen Stavanger
 Trond Birkedal Stavanger
 Leif Arne Moi Nilsen Stavanger
 Marit Amundsen Stavanger
 Gro Elise Christiansen Stavanger
 Per A. Thorbjørnsen Stavanger
 Iselin Nybø Stavanger
 Per Endre Bjørnevik Stavanger
 Bjørg Tysdal Moe Stavanger
 Bjarne Kvadsheim Stavanger
 Nordal Torstensen Stavanger
 Henny Mauritzen Sandnes
 Sigbjørn Flørli Sandnes
 Arne Buchholdt Espedal Sandnes
 Karen Irene Stangeland Sandnes
 Ragnvald Nilsen Sandnes
 Harald Solbakken Sandnes
 Tove Frantzen Sandnes
 Nina Eltervåg Sandnes
 Tor Kåre Jordbrekk Sola
 Preben Inge Jørgensen Sola
 Jess Milter Sola
 Anne Brit Ree Time
 Reinert Kverneland Time
 Elfin Lea Klepp
 Sigmund Rolfsen Klepp
 Terje Mjåtveit Hå
 Mindor Jelsa Hå
 Tone Tvedt Nybø Randaberg
 Terje Jørgensen Eigersund
 Laila Steinsvik Strand
 Ivar Finnesand Rennesøy
 Sigbjørn Schmidt Hjelmeland
 Olaug V. Bollestad Gjesdal
 Kjell Nes Finnøy
 Olaf Hafstad Lund
 Asbjørn Ramsli Bjerkreim
 Ole Olsen Kvitsøy

VARAMEDLEMMER

Anne Rettedal Ekeli Stavanger
 Erlend Jordal Stavanger
 Marit R. Sirevåg Stavanger
 Kåre Walvik Stavanger
 Greta Bryne Stavanger
 Torstein Tvedt Solberg Stavanger
 Olaug T. Pedersen Stavanger
 Berta Veggeberg Stavanger
 Atle Simonsen Stavanger
 Kjell Tjosevik Stavanger
 Turid Haaland Wiersholm Stavanger
 Thomas Hillestad Stavanger
 Lill Qvigstad Stavanger
 Kolbein Lunde Stavanger
 Ruth Vihovde Stavanger
 Kjetil Clemetsen Stavanger
 Bjarne Bjelland Stavanger
 Kate Elin Norland Stavanger
 Tor Kristian Rønneberg Stavanger
 Jan Lødalen Stavanger
 Ingvar Omdal Stavanger
 Ingunn Trones Sandnes
 Annvor Elin Tjelta Sandnes
 Per Skarung Sandnes
 Bente Guddal Sandnes
 Jannicke Haugen Vikse Sandnes
 Brit Elin Fuglestad Sandnes
 Knut O. Eldhuset Sandnes
 Martin S. Håland Sandnes
 Margit Garvik Sola
 Terje Skretting Sola
 Siv-Len Strandskog Sola
 Jon Laland Time
 Hilde Fosså Time
 Rita Charlotte Thu Klepp
 Hilde Kraggerud Klepp
 Magnar Mattingsdal Hå
 Mindor Jelsa Hå
 Per Inge Kvindesland Randaberg
 Solveig Ege-Tengesdal Eigersund
 Einar Berge Strand
 Jan Mikal Hanasand Rennesøy
 Gunhild B. Ask Sandnes
 Torill Idland Gjesdal
 Nils Petter Flesjø Finnøy
 Magnhild Eia Lund
 Marthon Skårland Bjerkreim
 Leif Ydstebø Kvitsøy

ANSATTESREPRESENTANTER

Yngve Garpestad
 Johnny Fredvik
 Arild Gulliksen
 Håvard Håland
 Åse Linda Hillestad
 Jan M. Mathisen
 Terje Sætre
 Bjørnar Gloppen
 Anne-Margrethe Jensen
 Oddvar Våge
 Bodil Tveit
 Alf Egil Solvang
 Hilde Hoff
 Ole-Per Myrvang
 Terje Aarhus
 Jan Rydell
 Siri Heggelund
 Jon Olav Bertelsen
 Tom Bruarøy
 Johnny Lunde
 Veronica Veastad
 Marianne Bjerga

VARAREPRESENTANTER

Gulay Øzturk
 Elisabeth Hagen
 Olgeir Rognli
 Arne Sele
 Vilborg Røkke
 Tone Iren Skår
 Gustav Aukland
 Aud Bjerga Sigurdson
 Hans Stenberg
 Homayoon Iranpour
 Lisbeth Sjurson
 Øyvind Ediasen
 Torleif Pedersen
 Kjersti Kvam
 Rolf Elstad

Konsernledelse

Eimund Nygaard
Konsernsjef

Eimund Nygaard er administrerende direktør i morselskapet Lyse Energi AS og konsernsjef for Lyse-konsernet. Nygaard er født i 1959 og utdannet i økonomisk-administrative fag ved Rogaland Distrikthøgskole. Foruten flere styreverv i Lyse-konsernet er Nygaard styreleder i Sandnes Sparebank, nestleder i styret for Enova SF, styremedlem i Renovasjonen IKS samt styremedlem i Noreco ASA.

Ole Gabrielsen
Energi, konserndirektør

Ole Gabrielsen, født 1957, er konserndirektør for Lyses energivirksomhet og adm. direktør i Lyse Handel AS. Han er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

Ove Jølbo
Organisasjon, konserndirektør

Ove Jølbo, født 1957, har ansvar for HR og kommunikasjon, sikkerhet, konsernstyring, juridisk og eiendom. Han er utdannet jurist ved Universitetet i Oslo.

Toril Nag
Tele, konserndirektør

Toril Nag, født 1964, er konserndirektør for telekomvirksomheten til Lyse. Hun er utdannet sivilingeniør i Computer Science/Communications ved University of Strathclyde i Skottland.

Leiv Ingve Ørke
Økonomi og finans, konserndirektør

Leiv Ingve Ørke, født 1962, har ansvar for økonomi og finans. Han er utdannet revisor fra Handelshøyskolen i Bergen.

Torbjørn Johnsen
Infrastruktur, konserndirektør

Torbjørn Johnsen, født 1954, er konserndirektør for utbygging og drift av infrastruktur i konsernet. Han er utdannet sivilingeniør elkraft ved NTH, Trondheim.

Eirik Gundegjerde
Smart Utility og forretningsutvikling, konserndirektør

Eirik Gundegjerde, født 1961, har hovedansvar for å skape framtidens produkter og løsninger i grensesnittet mellom energi og telekom. Han har også det overordnede ansvaret for IT i konsernet. Gundegjerde har utdannelse fra Høyskolesenteret i Rogaland som ingeniør innenfor automatisering, og påbygg sivilingeniør innen informatikk.

Grethe Høiland
Marked, konserndirektør

Grethe Høiland, født 1956, administrerende direktør Lyse AS. Hun er utdannet sivilingeniør elkraftteknikk ved NTH i Trondheim og bedriftsøkonom BI.

Konsernstyret

Ivar Rusdal
Kristin Reitan Husebø
Håkon Rege
Odd Kristian Rege
Eli Laland
Solveig Ege Tengesdal
Gro Ragnhild Vetnes
Leif Sigbjørn Rage*

*Døde januar 2012. Vararepresentant Robert Ediassen fungerer til ordinær generalforsamling i april 2012.

Styresammensetning i datterselskapene:

Lyse Elnett AS

Asbjørn Høivik
Torbjørn Johnsen
Arild Syvertsen
Øivind Ediassen
Arne Rannestad
Hans Wilhelm Vedøy

Lyse Fibernet AS

Toril Nag
Sverre Harbo
Tore Kristoffersen

Lyse Fiberinvest AS

Toril Nag
Eirik Gundegjerde
Leiv Træet
Leif Harald Jensen
Grethe Høiland

Lyse Neo AS

Ole Gabrielsen
Lars Anders Myhre
Asbjørn Høivik
Torbjørn Johnsen
Johnny Fredvik

Lyse Handel AS

Eimund Nygaard
Dag K. Engelsvoll
Leif Nesse
Anne-Margrethe Jensen
Leiv Ingve Ørke
Jone Heggheim

Lyse Produksjon AS

Ole Gabrielsen
Asbjørn Høivik
Robert Ediassen
Tron Bjerkreim
Leif Nesse
Agnar Gravdal

Lyse AS

Eimund Nygaard
Ove Otterbech Jølbo
Toril Nag
Brit Jane Lerang
Jan Trøyen
Karen Ommundsen
Merethe Frances Rosendahl

Lyse Infra AS

Eimund Nygaard
Asbjørn Høivik
Odd Hedemand
Ove Jølbo
Ole-Per Myrvang
Leif Sigbjørn Rage
Terje Sætre

Altibox AS

Toril Nag
Ove Jølbo
Terje Handeland
Eirik Gundegjerde
Asbjørn Høivik
Arne Harstad

NorAlarm AS

Toril Nag
Grethe Høiland
Eirik Gundegjerde
Terje Moi Nilsen
Stian Røisland
Ole Fredrik Schreuder